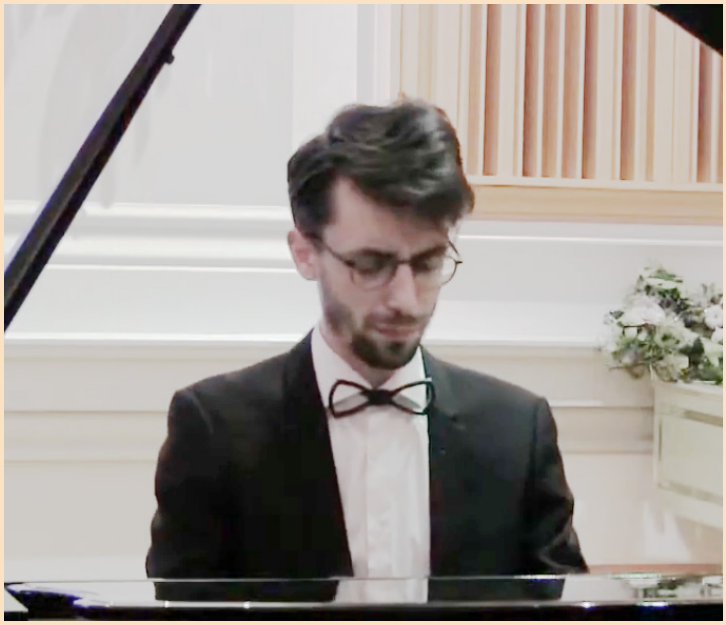
Pianissimo

Časopis pro klavírní pedagogy, studenty a příznivce klavírní hry

„Kdo chce pochopit hudbu, nepotřebuje ani tak sluch, jako srdce.“

Jiří Mahen

MC KKI HF JAMU 1. číslo / 6. ročník 2020 - 2021

Obsah

Slovo na úvod ... 3
Miroslava Raková

METODICKÉ CENTRUM

Beethovenův klavírní odkaz a současný pohled na interpretaci jeho skladeb ... 4
Petra Zíková

Projektové učení v praxi pedagoga ZUŠ nejen ve virtuálním prostoru ... 7
Radka Hreňová

Bohuslav Martinů: Loutky ... 9
Kristýna Znamenáčková

Metodické centrum online ... 10
Miroslava Raková

KATEDRA KLAVÍRNÍ INTERPRETACE

Mimoškolní aktivity pedagogů KKI HF JAMU ... 14

Univerzita třetího věku online ... 15
Miroslava Raková

DISTANČNÍ VÝUKA

Jak se potýkáme s individuálním distančním vyučováním ... 15
Renata Bialasová

Klavírní oddělení Konzervatoře Brno ve školním roce 2020/2021 ... 17
Inna Aslamas

Jak se protahují pedagogové v době pandemie ... 18
Věra Chmelová

ZÁVĚREČNÁ PRÁCE KURZU MC

Inspirace pro klavírní pedagogy při studiu vybraných etud z Alba etud I, II ... 19
Jitka Mauricová

KURZY

Brněnské klavírní kurzy 2020 „Prázdninové rozehrávání" ... 23
Eva Horáková

Mikulovské klavírní kurzy v době coronavirové ... 24
Lucie Halíček Czajkowská

Mezinárodní mistrovské interpretační kurzy JAMU ... 25

KONCERTY

Střípky z koncertní sezóny 2020/2021 ... 27
Miroslava Raková

Listina mladých umělců ... 29
Miroslava Raková

ZAJÍMAVÉ KNIHY

Osobnosti Hudební fakulty JAMU II ... 30
Miroslava Raková

MATERIÁLY DO VÝUKY

Hravý muzikant – pomůcky nejen pro klavíristy ... 33
Linda Horňáková

Malé zamyšlení nad významem sociálních sítí v době distanční výuky na ZUŠ ... 38
Martina Vlčková

INSPIRACE K POSLECHU

Čtyřruční Novák na CD Opera Diversa ... 39
Kristýna Znamenáčková

VZPOMÍNKA

21 reminiscencí klavírního vysloužilce ... 40
Alena Burešová

SOUTĚŽE

Amadeus v nesoutěžním kabátě ... 41
Věra Chmelová

Nebojme se online soutěží ... 42
Martin Fišl

PROPOZICE KLAVÍRNÍCH SOUTĚŽÍ

Virtuosi per musica di pianoforte ... 44

Antonín Dvořák mladým ... 45

Mezinárodní klavírní soutěž Johanna Nepomuka Hummela ... 46

Soutěž Bachovská cesta ... 47

IT RUBRIKA PRO KLAVÍRISTY A KLAVÍRNÍ PEDAGOGY
Štěpán Slavík

Nástroje vhodné pro distanční formu výuky na ZUŠ ... 52
Koloman Zachar

Slovo na úvod

Milí čtenáři Pianissima,

jsem ráda, že se nám i v této náročné době podařilo připravit pro všechny zájemce o klavírní interpretaci a pedagogiku nové číslo časopisu.

Máme za sebou několik vln coronavirové epidemie. Všichni jsme se dle svých možností a sil srovnali s danou situací po stránce osobní i pracovní. Možná se nám podařilo najít i pozitivní momenty. A nyní již s důvěrou hledíme do budoucnosti.

Covidová etapa našeho pracovního života, která zasáhla téměř celý školní a akademický rok, se pochopitelně promítá i do obsahu Pianissima.

Můžete si přečíst o zajímavých, povětšinou online přednáškách i streamovaných koncertech. Seznámíte se s bohatou náplní Metodického centra i nabídkou Univerzity třetího věku. V rubrice Distanční výuka najdete články o klavírním oddělení brněnské konzervatoře či inspiraci k uspořádání fyzioterapeutického webináře na téma pohybové aktivity pedagogů v době pandemie. Pravidelná IT rubrika přináší nabídku dalších užitečných pomocníků k online výuce.

Pro učitele ZUŠ je určena závěrečná práce na téma studia vybraných etud ze známých Alb etud I a II (E. Kleinová, A. Fišerová, E. Müllerová). Jako již pravidelně, informujeme o proběhlých i připravujících se klavírních kurzech a soutěžích a tentokrát i o nově vznikajících online soutěžích. Se čtenáři Pianissima se o své nové pomůcky do klavírní výuky opět podělila paní učitelka Linda Horňáková.

Katedra klavírní interpretace představuje své dvě studentky, figurující na Listině mladých umělců - Magdalenu Hrudovou a Kateřinu Potockou. Emeritní prof. Katedry muzikologie FF UP Olomouc Alena Burešová ve svém článku vzpomíná na klavírní duo Vlastimila a Věry Lejskových. Rubrika Zajímavé knihy zve čtenáře k četbě knihy Osobnosti hudební fakulty II, která kromě jiného představuje šest významných klavíristů působících na katedře klávesových nástrojů. K poslechu doporučujeme CD čtyřručních skladeb Jana Nováka.

Ráda bych poděkovala všem, kteří se podíleli na tvorbě tohoto čísla, i těm, kteří s časopisem trvale spolupracují a podporují ho.

Čtenářům přeji příjemné chvíle nad stránkami časopisu. A všem pevné zdraví a víru v lepší budoucnost!

▸ Miroslava Raková

Metodické centrum

Beethovenův klavírní odkaz a současný pohled na interpretaci jeho skladeb

Součástí programu zahajovacího dne Metodického centra v aule JAMU v sobotu 12. září 2020 byla přednáška prof. Jana Jiraského věnovaná osobnosti Ludwiga van Beethovena, jednoho z nejvýznamnějších světových skladatelů. Mluvené slovo bylo obohaceno o četné hudební ukázky, které sám přednášející inspirativním způsobem hrál na klavír, případně uvedl videonahrávku provedenou na dobový nástroj nebo ukázku orchestrální.

Beethoven byl napůl německého a napůl vlámského původu, narodil se v polovině prosince roku 1770 v Bonnu. V úvodu přednášky se profesor Jiraský krátce zmínil o skladatelově rodině – dědu a otci (oba byli dvorní hudebníci) a jeho dětství (otec alkoholik byl na Ludwiga často zlý, zneužíval jeho obrovský talent ke svým výdělkům). Více informací o předcích a mládí skladatele si můžeme přečíst v jeho životopisných knihách.

Naštěstí Beethoven potkal během svého života celou řadu osobností, které mu dluh ze strany otce vynahradily. Takovou zásadní a nejdůležitější byl jeho učitel Christian Gottlob Neefe. Živil se jako varhaník, hrál na všechny klávesové nástroje a byl skladatelem. V Bonnu se usadil v roce 1779. Tiskem vyšla jeho sbírka 12 klavírních sonát (existuje jejich souborná nahrávka; sonát napsal určitě více). Zajímavá je také Fantasie f moll, z instruktivních skladbiček je známá Romance. Jeho skladeb se dá najít celá řada.

Christian Gottlob Neefe poznal Ludwiga jako osmiletého, učil ho hrát na klávesové nástroje, byl nadšen jeho talentem. Vzniklo mezi nimi silné pouto, Neefe mu v podstatě nahrazoval otce. Neefe byl velkým obdivovatelem J. S. Bacha, s Beethovenem studoval Bachova díla (například Invence a Temperovaný klavír) již ve velmi raném věku. Učil ho také skladby C. Ph. E. Bacha, W. A. Mozarta a jistě i další autory, ale o tom nemáme informace. Neefe pomohl Beethovenovi vydat jeho první skladby, což byly zejména Variace c moll, které Beethoven napsal jako dvanáctiletý. Je v nich slyšet už předobraz známých Variací c moll, které začínají ve stejné poloze, ve stejné stylizaci a ve stejné tónině, což určitě není náhoda. K raným skladbám patří i Variace na pochod od Dresslera.

Ve třinácti letech Beethoven skládá tři sonáty – většinou vycházejí v různých edicích jako Tři snadné sonáty nebo Tři sonatiny. Nejčastěji se z nich hrává Sonáta f moll (v 1. větě vystřídá pomalý úvod tempo Allegro), která kvůli nepříliš pohodlným figuracím není až tak snadná (často i zdatní pianisté zde přikračují k různým úpravám).

Neefe podporoval Beethovena až do jeho odchodu do Vídně v roce 1792. Sám Beethoven si svého prvního učitele velmi vážil. Neefe se nedožil Beethovenova tvůrčího rozkvětu (zemřel 1798), ale pár let před svou smrtí obdržel od Beethovena dopis, ve kterém mu píše: „Jestli jsem kdy něco dokázal, pak za to vděčím jedině Vám.“ Neefe vychoval Beethovena jako hrdého a nezávislého umělce, což bylo mnohdy až nepraktické. Skladatel se neklaněl mecenášům ani aristokracii a dělal to často až s provokativní drzostí. Za úspěch ve Vídni vděčil Beethoven nejen sobě a Neefemu, ale i příslušníkům starých šlechtických rodů, zejména Kinským a Lichnovským.

V Beethovenových raných sonátách, které jsou věnované Haydnovi, ještě najdeme průtahy; ale už u 1. Sonáty f moll op. 2 je výrazná přímočarost, je v ní Beethovenův podpis - rytmický čtyřtónový motiv, který se potom objevuje v každé jeho sonátě.

Karel Lichnovský podporoval Beethovena od jeho příjezdu do Vídně, dával mu roční mzdu, a to až do roku 1806, kdy se pohádali. Došlo k tomu na zámku Karla Lichnovského v Hradci nad Moravicí, kde Beethoven odmítl zahrát na klavír francouzským důstojníkům pozvaným na večeři. Po velké hádce Beethoven utekl s rukopisem „Appassionaty" a s nejnutnějšími věcmi do Opavy. V Opavě nějakou dobu ještě pobýval, potom se vrátil do Vídně.

V roce 1804 vznikla Valdštejnská sonáta, ve které Beethoven už dospívá k určitým prvkům svého pozdního stylu. Klasicistní sonátu posouvá hodně daleko, zejména ve 3. větě, kde píše prostou a přitom nebesky krásnou melodii, kterou podkládá dlouhým pedálem, přestože se tam střídají harmonie. Dnes na tomto místě používáme samozřejmě pedálové tremolo nebo poloviční pedál, protože dnešní klavíry mají jiné vlastnosti než historické nástroje. Nádherná prostá melodie je krásná i v pokračování, obsahuje spoustu nových prvků, například trylky, které už ztrácí ornamentální výřečnost a stávají se barevnou plochou, a samozřejmě i podle toho je pedalizujeme.

U Beethovena je hodně důležitá též volba prstokladu, když na něj nepřijdeme, nemáme moc šanci technicky skladbu zvládnout. Například ve stupnicových rychlých pasážích používá i překlady přes pět prstů (po 5. prstu přijde 1.; na jiném místě přes 5. prst jde 4.) – objevuje takzvaný chopinovský prstoklad dříve, než se Fryderyk Chopin narodil.

Beethoven nebyl jen bouřlivák, byl to také člověk velice jemný a ohromně dynamický, a tak musí vypadat i interpretace jeho skladeb, a dokonce někdy i těch instruktivních. V interpretaci často tlumíme temperament, že se jedná o klasicismus, ale Beethoven se tomu někdy maličko vymyká. Má své tóniny, z nichž každá má nějaký charakter, můžeme si na to vzpomenout, i když hrajeme jeho sonatiny a další drobné skladby. Podle charakteru tóniny přizpůsobíme dynamické rozpětí vybrané skladby. Jinou intenzitu zvuku forte si vybere interpret při hře Sonatiny G dur op. 4, jejíž tónina je zpěvná, dívčí, houslová, ptačí, nebeská nadlehčená..., naopak odlišné dynamické možnosti nabízí a vyžadují například sonáty Appassionata nebo Patetická.

Protože Beethoven používal metronom a byl jeho propagátor, dochovala se některá jeho tempa. K některým sonátám naopak tempa přidělili jeho žáci, jako Carl Czerny a další. Obecně se v Beethovenově době hrálo spíše rychleji než dnes, což umožňovaly v té době jiné nástroje s mělčím ponorem kláves a rychleji fungující mechanikou.

Jako ukázka zazněla v přednášce Osudová symfonie, jak si ji Beethoven představoval podle metronomu. Zní nesmyslně rychle, i když to takto označil pravděpodobně sám Beethoven. V jednom dopise svému vydavateli však píše, že metronomická označení jsou důležitá zejména pro začátky vět. Tím připouští určitou tempovou nejednotu v průběhu vět, což je dnes pro nás překvapující a těžko akceptovatelné.

Při interpretaci rychlých vět je důležitý dirigentský přístup; veškerá agogika a rubata by měla být svým způsobem realizovatelná v té instrumentaci, jakou tam cítíme; je potřeba zachovat určitou tempovou jednotu, nemůžeme si dovolit stejné rubato jako ve volných větách. Profesor Jiraský zahrál několik ukázek z Valdštejnské sonáty a poradil, jak přistupovat ke střídání témat a změně figurace, aby zůstal vyvážený celek rychlé věty.

V Bagatelle op. 33 č. 4 vidíme jakýsi předobraz romantického kontrapunktu (melodii musíme hledat všude), při interpretaci bychom měli mít představu instrumentace v kvartetu – nástroje si často melodii předávají a vzájemně se doplňují.

Součástí přednášky byly i inspirativní rady k některým instruktivním skladbám, kterými byly například: Rondo C dur, Sonatina G dur (z alba Klasikové a jejich současníci - 1. díl) a Sonatina F dur (z alba Klasikové a jejich současníci - 2. díl). Doporučení se týkala formy, dynamiky, řešení ozdob. Prof. Jiraský také upozornil na rozdíly uplatnění dynamických možností v Mozartových a Beethovenových skladbách a s tím spojenou pedalizací, poukázal i na rozdíly v kadencích obou skladatelů.

Zářijová přednáška v Metodickém centru JAMU přinesla posluchačům krásný zážitek i zásobu užitečných rad pro práci s žáky i vlastní hru. Mluvené slovo bylo často a skvěle doplněno autentickými ukázkami hranými na klavír. Toto v zimním semestru jediné osobní setkání nám částečně vynahradilo omezené možnosti slyšet živě hudbu na koncertech, o které nás připravil rok 2020. Podobná omezení nás čekají i v průběhu roku letošního. Beethovenovo prosincové 250. výročí narození proběhlo příliš tiše. Přeji si, abychom mohli co nejdříve sledovat přednášky opět přímo v aule JAMU, těšit se na setkání s kolegy i přáteli, učit žáky ve škole, navštěvovat živé koncerty...
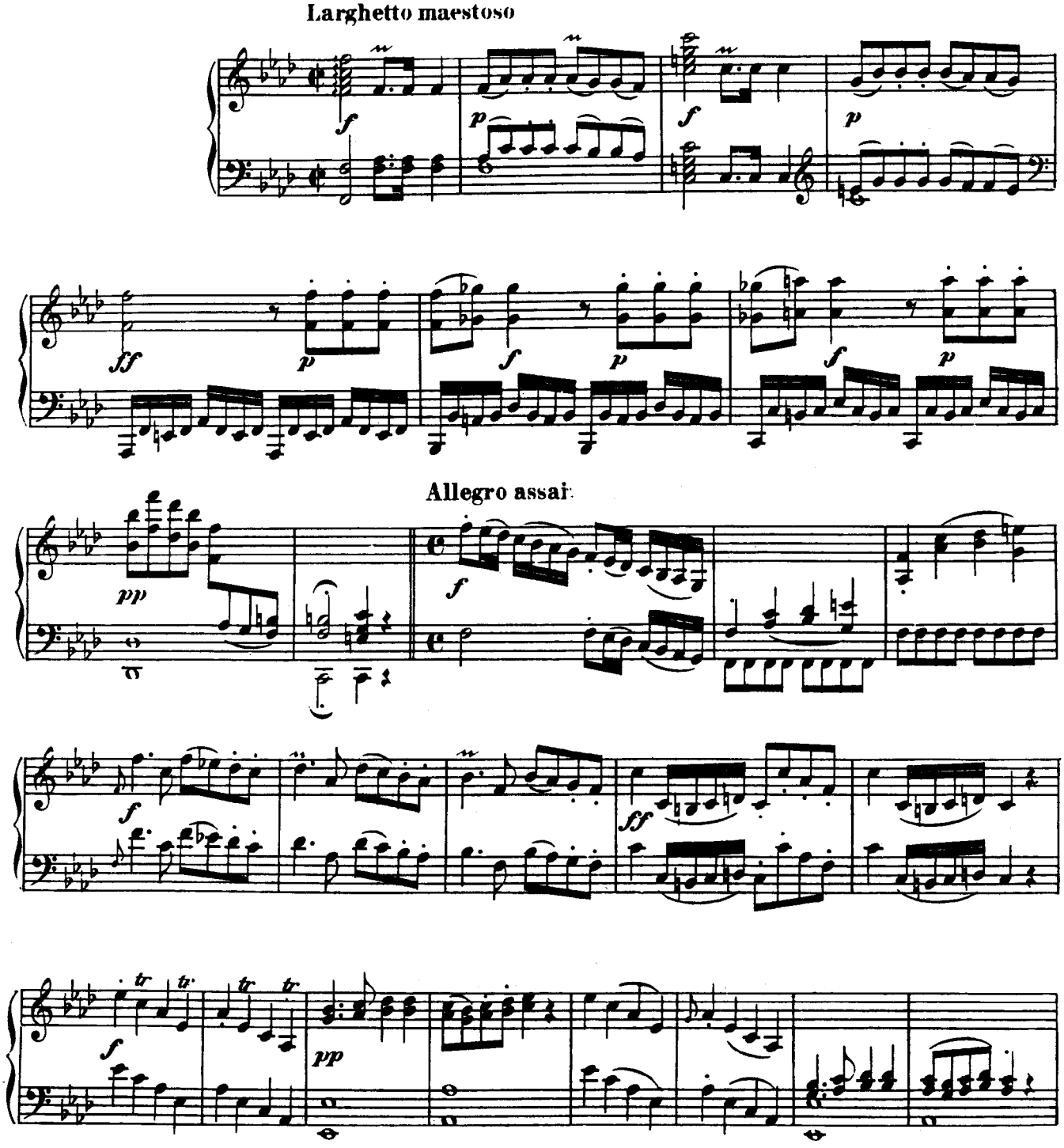
▸ Petra Zíková

▸ *Autorka článku BcA. Petra Zíková je absolventkou Konzervatoře v Pardubicích a bakalářského oboru Klavírní pedagogika na HF JAMU v Brně. Pedagogicky působí na ZUŠ Oskara Nedbala v Táboře, kde vyučuje klavírní hru. Je absolventkou čtyř kurzů Metodického centra HF JAMU.*

▸ *Poznámka redakce k tématu L. van Beethoven: Hudební fakulta JAMU se spolupodílela na natáčení německo – českého filmu Louis van Beethoven. Článek a zajímavé odkazy k filmu jsou na webové stránce JAMU:*

https://www.jamu.cz/hudebni-fakulta-jamu-se-spolupodilela-na-vypravnem-snimku-o-beethovenovi/

Sonatina
in F Minor

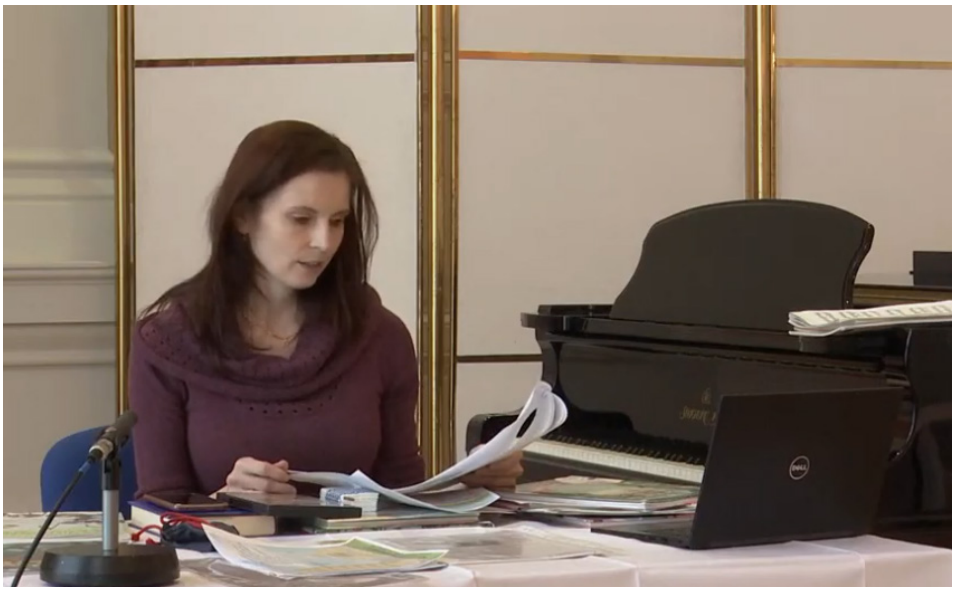

Projektové učení v praxi pedagoga ZUŠ nejen ve virtuálním prostoru

V rámci přednášky Metodického centra JAMU 24. 10. 2020 jsem se zabývala prvky tzv. projektového učení a možnostmi jejich uplatnění v klavírní výuce. Stanislav Vrána definuje poslání a význam projektového vyučování ve své publikaci „Učebné metody" z roku 1936. Popis a uplatňování projektového učení nalezneme v pragmatické pedagogice Johna Deweye a jeho spisech.

Jaké jsou tedy základní rysy tohoto typu výuky? Podle Vrány vede k zvnitřnění procesu učení, dovoluje žákovi spolustanovit si cíl vlastní práce a pocítit za něj zodpovědnost. Předpokládá a současně vzbuzuje zájem žáka o problém. Stimuluje duševní síly k jeho řešení. Výuka je vhodná nejen pro školní ale i domácí práci. Oblast domácí práce, příprava žáka v kruhu rodiny je v současném období pandemie velmi aktuální. Troufám si tvrdit, že my pedagogové ZUŠ v současné situaci, která stanovuje pravidlo „povinnosti poskytování vzdělání" a na druhé straně očekává jen dobrovolnou účast žáků ve výuce, čelíme novému úkolu, hledání a vytváření nové koncepce. Zejména u mladších žáků oslovujeme celé spektrum rodiny a úkoly dostávají nový rozměr. Jednoduše řečeno, je dobré, když osloví také rodiče dětí.

V současné době existuje řada alternativních pedagogických směrů, jež se od autoritativního učení obrací k demokratickému proudu ve výuce. Poskytují tak dítěti možnost výuku modelovat a spoluvytvářet. Znakem každé dobré metody by ovšem měla zůstat zaměřenost k cíli a koncepčnost. Domnívám se, že v případě uměleckého vzdělávání je cíl jaksi přirozeně „nabíledni". Samotná podstata uměleckého vzdělávání nabízí či vede vždy ke konkrétnímu cíli, v případě nás hudebníků „slyšitelnému". Cíl práce nalézáme snadno, nejčastější se týká interpretace skladeb, ale zahrnuje i úlohy sluchové, improvizační, poslechové aj. Mnohem zajímavější je pozorovat cesty,

které volíme k jeho dosažení. Z běžné praxe znám situace, kdy rodiče požadují, aby hra na nástroj dítě především a „pouze" bavila. Skutečnost, že malého žáčka baví hrát pouze nosem, což přímo nekonvenuje s běžnými zvyklostmi, již nereflektují. Na tomto poněkud extrémním přirovnání se snažím nalézt a pojmenovat hranici mezi „podbízivou alternativou" a tvořivým procesem ve výuce. Každý tvořivý proces (včetně projektové výuky) vyžaduje prostor svobody, improvizace a respektování osobnosti dítěte. Pokud je jedním z hlavních cílů uměleckého vzdělávání poznání a interpretace díla, pak zcela jistě musí ono poznávání projít celistvým, globálním vnímáním žáka, zapojením celé jeho osobnosti.

Cesta od izolovaného učení jednotlivostí ke komplexnímu poznání, ke kterému úlohy projektového učení směřují, nemusí být ovšem jednoduchá ani jednoznačná. Tandem žák – učitel je postaven před proces hledání odpovědí na řadu otázek, často se stává, že se průběh práce zdánlivě zpomaluje. Předpokladem úspěšnosti pohybu na „tenkém ledě" je vybudovaná důvěra mezi učitelem a žákem a porozumění rodičů. Žák v tomto procesu začíná jinak vnímat zpětnou vazbu pedagoga, hodnocení stávající situace se jeví jako potřebnější, smysluplnější. Od pedagoga se čeká vyvinutí pozornosti a empatie při sledování směřování žákovy cesty. Přestávají platit zažité hodnotící výrazy „dobře" a „špatně", hledáme spíše odpovědi na otázky „co" a „proč". Víc než dosažení dokonalosti je důležitá odvaha při řešení úkolů a vůle při uplatňování vlastních myšlenek.

Práce pedagoga na ZUŠ vyžaduje velké umění zacházení s časem, nikdy ho není nazbyt, chceme a potřebujeme toho stihnout hodně. Věřím, že na výše zmíněné by se mělo na základním stupni dostat vždy, i když jen například v části hodiny, ve vybraných typech aktivit. V budoucnu se může objevit zvýšený zájem žáka o obor, motivace a odvaha zdolávat nové úkoly. Výsledky práce se stávají trvalejšími, a tedy kvalitnějšími především z hlediska rozvíjení osobnosti žáka.

V praxi jsem měla k tomuto způsobu práce vždy blízko, zásadní posun nastal ovšem s příchodem distanční výuky. Ta sama o sobě vyžaduje motivovanost a zájem žáků a žádá si, především ve virtuálním prostoru, smysluplné, jasné směřování celé výuky. Žáci a metodická podpora mě vedli k tomu, abychom zcelili a následovali daná témata, která jsme prožívali v prostoru virtuální učebny. Vznikly

tak okruhy ztvárněné v pracovních listech, které provádí žáky dalším netradičním obdobím jejich hudebního růstu. Náplň pracovních listů jsem prezentovala v rámci říjnové přednášky.

Inspirací mi bylo vše dostupné: knihy, výukové materiály, televizní a rozhlasové pořady, internetové zdroje. Velmi široký okruh, aby si v nich každé z dětí mohlo najít to „svoje". Na tomto místě bych ráda uvedla knihu, kterou již kolegyně a kolegové v rámci MC znají, a věřím, že prozatím v německém originálu nastiňuje dobrou praxi výchovy umělecké osobnosti žáků. Propojení dějin hudby s úkoly z oblasti psychologie, nejen umění, přináší velmi osvěžující nápady pro chvíle, kdy pracujeme s dětmi na jejich pozornosti, vnímání uměleckého díla a hledáme „tvůrčí" síly. Jedná se o materiál „Zeitreise durch die Musik für Kinder" autorů Romany Obermair a Petera Bruggera (https://www.zeitreise-musik.at/). Jednotícím motivem je poznávání hudby různých stylových období. Zdařilé klavírní úpravy slavných děl jsou „hudebními" etudami, na kte-

rých žáci pozorují hudební myšlení a výrazové prostředky skladatelů. Nabízí širší perspektivu poznávání hudebních souvislostí. Sleduje význam a poslání hudby v dané epoše, hledá spojitost s běžným životem tehdejší společnosti: žák poznává dobovou módu, literaturu, malířství, mobiliář aj. Zde si autoři vytváří prostor pro úlohy, které spojují tyto všední oblasti s hudebním světem. Žák si při jejich plnění prohlubuje schopnosti hudebního vnímání a psychicky dozrává pro zvládnutí hudebních úkolů. Tu dovedou žáka k improvizaci, tu k procvičení pozornosti, tu k pochopení vztahu detailu a celku, tu podpoří žákovu kreativitu pobízením k zachycení „divokých nápadů" nebo vybízí snít a hledat ve světě fantazie. Žák má u každé kapitoly možnost chápat „proč" je tu hudba s námi. Poznání a interpretace různých děl z doby od baroka po romantismus lze chápat jako dějiny hudebního myšlení v praxi.

Inspirací při vytváření pracovních listů byla také sbírka „Spielwiese" Manfreda Schmitze. Pracuje rovněž na principech pochopení hudebního myšlení a hudební struktury. V praxi je uplatňuje jako nápadité improvizačně – technické etudy v různých stylech. Z formálně kompozičního hlediska se žák dotýká možností motivické práce, pochopení polyfonních struktur ve všech stylových obdobích, poznání harmonické složky skladeb. Obměnami hudebního myšlení žák variuje i nástrojové ztvárnění, přirozeným a tvůrčím způsobem rozvíjí technické dovednosti.

Pracovní listy, které jsem poskytla jako inspiraci kolegům, vycházejí z mé praxe s běžnými žáky na ZUŠ. Dětem pomáhají v neustále se proměňující výuce zvládat obtížné přechody z online prostředí do reálného světa. Představení daného tématu jako celku osloví žáka v určité oblasti, kterou pak samostatně rozvíjí a přináší do výuky své vlastní podněty. Struktura listů je zdánlivě přísná z důvodů koncepčnosti.

Pracovní listy týkající se tvorby Petra Iljiče Čajkovského směřují prioritně k pochopení hudebního myšlení romantismu a následně k prožití vokální a pohybové složky hudby. Žák se seznamuje se světem romantické opery a písně. Přechod k instrumentální klavírní „písni" romantismu se tak jeví blízký a obsahově srozumitelný (úprava písně – kvintetu „Pstruh" F. Schuberta). Materiály poskytují podklad k vytvoření třídního koncertu z hudby k baletu Louskáček, který ve své řadě lehkých úprav pro klavír zpracoval Hans-Günter Heumann.

Pracovní listy věnované osobnosti W. A. Mozarta vycházejí ze skladatelova dětství. Žák sbírá cestovatelské zkušenosti a učí se vnímat rozdíly v písních různých národů. Mozartova hudba se před dětmi otevírá opět v podobě Heumannovy úpravy opery Kouzelná flétna. Děti poznávají dramatický náboj a obsah hudby a zároveň sledují stopy Mozartovy hudební řeči.

Hudební architektura je malým pedagogických pokusem, ve kterém žáci poznávají a ztvárňují „růst" hudební formy od motivů až po větší celky na poměrně koncentrované ploše. Věnují se imitacím, kánonu, rondovým formám, variacím a směřují až k sonátové formě v podobě úpravy Beethovenovy symfonie c moll. Většinou se ve výběru repertoáru zaměřujeme na technické aspekty. Snažím se z pozice pedagoga vypozorovat, jak a zda vhodně zvolené stupňování mentální zátěže, schopnost uslyšet jednotlivé formy a uchopit jejich celky může ovlivňovat, případně eliminovat technické nedostatky. Pracovní listy předkládám v řadách věnujících se práci s motivy a tématy, se zapojením polyfonních forem. Beethovenovo ztvárnění 5. symfonie je podpořeno úkoly hledání inspirace a spontánním vyjádřením hudebních asociací.

Považuji za důležité upozornit, že na podobném principu „komplexních" úkolů pracují i mnohé české oblíbené materiály – např. „Klavihrátky" jsou jedním z nich. Impulsem k otevření tématiky bylo aktuální prožívání pedagogické reality a hledání cest, jak dát výuce smysl i v nelehkých podmínkách.

Věřím, že výchova k tvořivosti se pozitivně projeví nejen u osobností budoucích profesionálních hudebníků. Naplňuje smysl práce s dětmi, které budou vnímat hudbu jako

blízkou součást svých životů, osvojené postupy tvůrčí činnosti mohou uplatnit v kterékoli další oblasti svého zájmu.

O terapeutických účincích hudby bylo již napsáno mnohé, formování tvořivého potenciálu má u všech výše zmíněných materiálů jasné kontury. Jejich zapojení do výuky vyžaduje odvahu jak na straně pedagoga, tak žáka. Věřím, že případný „krok do neznáma“ bude odměněn reakcí žáků a obohacením společně stráveného času.

▸ Radka Hreňová

▸ *Autorka článku MgA. Radka Hreňová vystudovala hru na klavír na brněnské konzervatoři ve třídě MgA. Hany Pelikánové a na JAMU v Brně ve třídě doc. Vladimíry Slávikové. Magisterské studium ukončila v roce 2006. Nyní pedagogicky působí na ZUŠ Jedovnice a na Konzervatoři Brno. V Metodickém centru HF JAMU je posluchačkou Kurzu č. 4 a zároveň vede pedagogický seminář v Kurzu č. 1 a 2.*

Bohuslav Martinů: Loutky

V roce 2020 jsme si připomněli významné výročí. Uplynulo 130 let od narození Bohuslava Martinů, velikána české hudby dvacátého století. Bohuslav Martinů se pro množství sólového klavírního díla řadí k oblíbeným autorům mezi studenty klavíru všech úrovní, a jak jinak si jeho odkaz připomenout, než právě hudbou. Vzhledem k situaci způsobené pandemií koronaviru, která zasáhla kulturní sektor bolestným způsobem, se většina plánovaných koncertů, festivalů a oslav tohoto výročí nemohla uskutečnit. Tím radostnější byla možnost potkat se alespoň prostřednictvím online přenosu. Jedno z takových setkání se odehrálo v sobotu 21. listopadu 2020 v rámci Metodického centra JAMU v Brně.

Tam – a v domácnostech všech, kteří měli chuť a čas sledovat – proběhla série tematických přednášek. Dvě z nich reflektovaly přímo klavírní tvorbu Bohuslava Martinů a třetí, přednesená prof. Milošem Schniererem, se týkala jeho komorní tvorby s klavírem.

Ráda bych se na těchto řádcích v krátkosti vrátila k tématu svého prvního vystoupení, a sice k problematice interpretace asi nejhranějšího Martinů klavírního cyklu, *Loutek*. Toto dílo řadíme do počátečního tvůrčího období skladatele, někdy je označujeme za vůbec první skladby, kterým mezi skladatelskými prvotinami i sám autor přisoudil určitou hodnotu. Martinů psal *Loutky* ve velkém časovém i místním rozpětí – vznikaly mezi léty 1912 a 1925 na území tří měst: Prahy, Poličky a Paříže. Podle pořadí, v jakém vznikaly, byly vydavatelem seřazeny do tří sešitů, ty jsou ale paradoxně v dostupném vydání právě naopak – skladby z prvního sešitu jsou nejnovější (vznikaly v letech 1922–25) a z třetího sešitu nejmladší. Mladý Martinů v době vzniku *Loutek* zažíval studijní i osobní neúspěchy na konzervatoři v Praze, následně se během první světové války vrátil zpět do Poličky a ve dvacátých letech již pomýšlel na odjezd do Paříže, kde získal roku 1923 stipendium na studijní pobyt u Alberta Roussela. Jedná se o turbulentní období, kdy se osobnost mladého skladatele teprve formovala pod vlivy autorit, s nimiž se setkával, a proto i cyklus *Loutky* je stylově poměrně neukotvenou sbírkou.

Pojítkem pro všechny skladby je tematika vycházející z italské *comedie dell'arte* – přítomnost ustálených charakterů (kolombíny, pierota, harlekýna), které na pozadí stylizovaných tanců prožívají nejrůznější epizody. Tyto epizody jsou mnohdy v hudbě samotné postiženy především atmosférou, nikoliv zvukomalbou nebo dalšími výrazovými prostředky, které by popisovaly konkrétní příběh. Situace jsou jasně určeny názvy jednotlivých částí.

Loutky jsou cyklus na pomezí mezi koncertní a instruktivní literaturou. Na pódiích ZUŠ je slýcháme častěji než na pódiích koncertních pianistů, je však třeba se mít na pozoru. “Loutková” tematika totiž může být zavádějící pro pedagogy, kteří volí svým žákům program na soutěž nebo na koncert. Ve skutečnosti jsou charaktery loutek z *comedie dell'arte* poněkud komplikovanější,

než kdyby se jmenovaly například “kašpárek”, “princezna” nebo “vodník”. Pro malé děti je přitom pojem “kolombína” zhruba podobně vzdálený jako například “Kreisleriana”. Proto, pokud se rozhodneme zařadit do programu žáků prvního cyklu ZUŠ některé části z *Loutek*, je třeba postupovat obezřetně.

Důležitým kritériem při výběru by jistě měla být formální struktura jednotlivých částí. Vhodné jsou přehledné, třídílné skladbičky s kontrastním středním dílem (*Kolombína tančí, Ostýchavá panenka*). Naopak interpretační úskalí se skrývají v těch, které celou dobu zpracovávají jediné téma (např. *Pierotovo zastaveníčko*). Tento oblíbený postup, kdy se jediné téma v průběhu skladby fragmentuje do dílčích motivů, které jsou dále měněny a kombinovány, je charakteristický pro Martinů i v pozdějších letech. Zejména na skladbičkách ze třetího sešitu (tedy na těch nejstarších) je zároveň znát nevypsaná

ruka mladého skladatele a je obtížné v těchto částech udržet tah, vyklenout logický oblouk a přinést posluchači sdělení (*Colombina, Ples loutek*). Vhodné je jistě pohlížet i na harmonickou komplikovanost jednotlivých skladeb, zde je ale možné spoléhat na "otevřenost" mladého pianisty netradičním harmoniím (například v *Nové loutce* Martinů experimentuje i užitím harmonických clusterů, přesto není třeba se jich bát). Na mnoha místech *Loutek* máme ideální možnost věnovat se společně s žákem atmosféře tonality – na krátkém úseku se setkáváme s týmž tématem v dur i v moll (*Nemocná loutka*). Těmto rozdílům je potřeba věnovat patřičnou pozornost. Obtížně čitelnou fakturu je třeba důkladně projít společně s žákem a přesvědčit se, že při studiu nevznikla žádná přehlédnutí. Častým strašákem je při studiu *Loutek* pedál – zde je dobré směřovat k pedálové čistotě (a upřednostnit ji před sléváním zvuků a barevností, sám Martinů zdůrazňoval, že Loutky impresí nejsou) a řídit se pravidlem čistých sekundových postupů v melodii. Psané pomlky mají svůj význam i funkci – nepodceňujme proto jejich úlohu (například *Colombina* vzpomíná) přezníváním pedálu. Obecně je dobré držet se při studiu zápisu a experimentovat jen v rámci mezí. Sám Martinů je ještě při komponování *Loutek* většinově ve vleku hudební tradice pozdního romantismu, vůči němuž se vymezí až při pobytu v Paříži. *Loutky* jsou však relativně tradičním hudebním materiálem s prvky experimentu, ten je však v menšině.

V každém případě je dobré, když se před zadáním jedné či více částí *Loutek* pedagog nejprve sám se skladbou seznámí jako interpret, a to především proto, že *Loutky* jsou obecně náročnější, než při správné interpretaci znějí. Drobné krkolomnosti nebo technické obtíže je dobré řešit společně s žákem po předchozí přípravě.

Chceme-li si konečně zodpovědět otázku, zda *Loutky* považovat za instruktivní literaturu vhodnou pro žáky ZUŠ nebo nikoliv, zůstaneme nejspíš znovu na půli cesty bez uspokojivé odpovědi. Ano, je možné z tohoto cyklu sestavit žákovi "na míru" přiměřený program, je při tom potřeba zvážit celou řadu kritérií a volit části obezřetně. Sám Martinů nehrával jednotlivé sešity v jednom celku a vybíral si z nich. Dopřejte svým žákům spíše důkladnou společnou práci na jednotlivých částech (s přihlédnutím k formě, harmonii a především příběhu skladby), udělejte si čas na loutkové divadlo, kreslení obrázků a povídání příběhů, aby projev byl autentický a prožitý. Zřejmě neříkám nic nového, ale i u Martinů platí, že je to cennější než technicky brilantní hra bez obsahu a pochopení. Toto interpretační úskalí je u *Loutek* nejvýraznější, vyhněme se mu společně poučeným pedagogickým přístupem.

▸ MgA. Kristýna Znamenáčková

Metodické centrum online

Metodické centrum HF JAMU se v akademickém roce 2020/2021 přesunulo do virtuálního prostředí.

Za dodržení platných epidemiologických opatření se podařilo uskutečnit prezenční formou pouze úvodní zářijové setkání. Od října probíhají všechny konzultační dny výhradně distanční formou. Kvalitní technické zázemí zajišťuje online přenos přednášek a koncertů z auly Hudební fakulty na kanálu YouTube.

Velkou oporou je pro posluchače Metodického centra, ale i studenty bakalářských a magisterských oborů, databáze materiálů v informačním systému JAMU. Dokumentový server obsahuje rozsáhlý soubor notových materiálů všech stylových období; odborných knih z oblasti metodiky, didaktiky, historie klavírní hry a pedagogiky, teorie klavírní interpretace; katalogy studijních materiálů knihovny MC; materiály k přednáškám; audio a video soubory pro učitele a žáky; podklady pro improvizaci; didaktické pomůcky a hry. Všechny složky jsou průběžně doplňovány a rozšiřovány.

Posluchači Metodického centra mohou během celého akademického roku pravidelně sledovat odborné přednášky a koncerty ze svých domovů a udržet si tak návaznost svého studia. Mohou reagovat na danou problematiku svými dotazy či podněty a spoluvytvářet tak náplň dalších setkání.

Jak již bylo napsáno výše, zářijový konzultační den Metodického centra se uskutečnil prezenční formou. Stěžejním obsahem vzdělávací části byla přednáška prof. Jiraského, Ph.D. s názvem „Beethovenův klavírní odkaz a současné pohledy na interpretaci jeho skladeb." Podrobněji se o této přednášce dočtete na jiném místě našeho časopisu.

První online konzultační den z MC (23. října 2020) v letošním akademickém roce zahájil MgA. Martin Fišl. Ke spolupráci si přizval několik žáků ze své klavírní třídy ZUŠ. Na praktické práci u klavíru s dětmi různého věku a vyspělosti klavírní hry ilustroval, jak v jeho třídě probíhá výuka nadaných žáků.

Po celý akademický rok se pravidelně setkáváme s cyklem pozoruhodných přednášek prof. PhDr. Miloše Schnierera. Tu říjnovou věnoval klavírnímu dílu Vítězslava Nováka na počest 150. výročí skladatelova narození.

V poslední části říjnového dne přinesla MgA. Radka Hreňová téma komplexní a projektové úlohy v klavírní výuce. Tuto svou přednášku zpracovala i pro Pianissimo, takže si ji mohou přečíst i naši čtenáři.

K listopadovému zahajovacímu webináři prof. Jana Jiraského, Ph.D. „Technické možnosti distanční výuky" byli přizváni i externí posluchači z ČR a SR. Obsahem webináře byly praktické rady k online nástrojové výuce a výuce teoretických hudebních předmětů na ZUŠ, konzervatořích a vysokých školách. V průběhu přednášky bylo možné aktuálně reagovat a vstupovat do diskuze.

Další část konzultační soboty proběhla ve znamení osobnosti Bohuslava Martinů. Instruktivní klavírní tvorbou tohoto skladatele se ve své přednášce zabývala MgA. Kristýna Znamenáčková, studentka doktorského studia. V posledním bloku dne svou přednášku doplnila a rozšířila koncertem z klavírních skladeb Bohuslava Martinů spojeným s komentářem interpretky. V aktuálním čísle Pianissima si můžete přečíst její zamyšlení nad problematikou interpretace Martinů klavírního cyklu Loutky.

Dvě přednášky doktorandky tematicky doplnila i třetí, přednesená prof. PhDr. Milošem Schniererem, s názvem „Úloha klavíru v uměleckém poslání Bohuslava Martinů."

Paní učitelka Linda Horňáková je zapálená pro vymýšlení a výrobu krásných pomůcek pro dětskou klavírní výuku. Svou nekončící studnici nápadů představila i posluchačům prosincového setkání MC (19. prosince 2020). Seminář v přímém přenosu na ZOOMu byl v předvánočním čase hezkou inspirací pro výrobu hudebních dárků. O své nápady se paní učitelka podělila i se čtenáři Pianissima.

Prosincový konzultační den pokračoval přednáškou prof. Jana Jiraského na téma problematiky zvuku a času v klavírní interpretaci. Prof. PhDr. Miloš Schnierer pro tentokrát zvolil téma Klavír v impresionismu Clauda Debussyho.

Prosincové setkání bývá v Metodickém centru již tradičně spojeno s koncertem. A nechyběl ani tentokrát, i když ve streamované podobě. Koncert doktorandů Pavla Zemena a Viktora Vojnoviče navodil příjemnou adventní náladu. Na programu byla díla F. Chopina (P. Zemen) a K. Szymanowského a P. Haase (V. Vojnovič).

Ke svým IT zařízením zasedli posluchači centra i 23. ledna 2021, aby mohli opět online sledovat sérii odborných přednášek přes YouTube kanál.

Úvodní přednáška patřila prof. Aleně Vlasákové, která otevřela téma „Předcházení profesním onemocněním klavíristů a realizace hudebních podnětů a představ v klavírní hře."

Prof. PhDr. Miloš Schnierer se zabýval osobností skladatele Igora Stravinského, prof. Jan Jiraský, Ph.D. pokračoval druhou částí své prosincové přednášky, věnované tématu zvuku a času v klavírní interpretaci.

Pokud probíhá Metodické centrum prezenční formou, mají studující pedagogové možnost konzultovat odborné otázky s pedagogy Metodického centra či se svými kolegy. O tuto možnost osobní výměny názorů jsou momentálně ochuzeni.

Prostor jejich otázkám a podnětům proto dala prof. Vlasáková ve své únorové přednášce „Hledáme odpovědi na otázky klavírní metodiky." Věnovala se námětům zaslaným posluchači MC a oboru Klavírní pedagogika.

Pod stručným názvem Klavír Sergeje Prokofjeva se v únorovém konzultačním dnu (20. února 2021) skrývala rozsáhlá přednáška s množstvím hudebních ukázek prof. PhDr. Miloše Schnierera.

Po přednáškách následoval koncert mladého klavíristy, laureáta mnoha klavírních soutěží, Jana Schulmeistera. Představil se v bohatém programu složeném z děl D. Scarlattiho, A. Skrjabina, F. Chopina, F. Liszta, B. Smetany a V. Horowitze.

Na koncert navazovala beseda prof. A. Vlasákové s BcA. Evou Zonovou a MgA. Martinou Schulmeisterovou, Ph.D., paní učitelkou a maminkou Jana Schulmeistera. V příjemné atmosféře se posluchači mohli dozvědět zajímavé okolnosti rozvoje talentu mladého klavíristy.

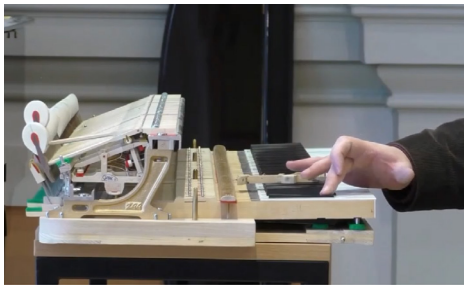
Březen (konzultační den 20. března 2021) proběhl ve znamení hudby 20. století. Tu zastupoval v přednášce prof. PhDr. Miloše Schnierera maďarský skladatel Béla Bartók a jeho pojetí klavíru jako bicího nástroje. Následovala přednáška doktoranda MgA. Dominika Gála O klavírním díle Jana Nováka, věnovaná 100. výročí skladatelova narození. V podání Dominika Gála měli posluchači možnost vyslechnout Novákův cyklus deseti skladeb Elegantiae tripudiorum (Elegance valčíků).

Pod příznačným názvem „Barvy jara“ se uskutečnila improvizační přehlídka žáků ZUŠ ČR, kterou připravila Mgr. Věra Chmelová, Ph.D. Každoročně probíhající přehlídka „Hrajeme si pro radost,“ tentokrát ve formě online, byla sestavena z videí, která žáci připravili spolu se svými učiteli a rodiči. Je dokladem toho, že i v době distanční výuky mohou vzniknout tvořivé projekty plné fantazie.

Na začátku dubnového konzultačního dne byli posluchači seznámeni s novými studijními materiály umístěnými na serveru JAMU.

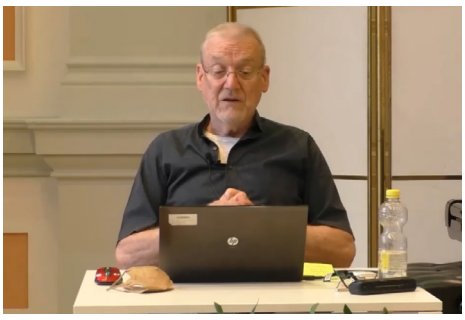
V přednášce prof. Jana Jiraského, Ph.D. „Pohled do klavíru“ měli tentokrát možnost nahlédnout do útrob klavíru, seznámit se podrobně s jeho mechanikou, funkcí jednotlivých součástek. Tématy byla kladívka klavíru, dusítka, repetiční mechanika či pedály. Nechyběly informace o péči o nástroj či specifikace využití různých značek nástrojů pro interpretaci skladeb různých stylových období.

prof. PhDr. Miloš Schnierer představil osobnost Josefa Suka jako největšího lyrika české hudby a prof. Vlasáková opět pozvala posluchače metodického centra k přednášce námětově vycházející z jejich dotazů a podnětů.

29. května patřilo Metodické centrum tematice tanců 19. století. Přednášející Mgr. František Dofek, který působí jako pedagog tance na HF JAMU, pořádá semináře pro posluchače MC již několik let. V minulých letech představil tance renesanční, barokní a klasicistní. Na květnovou přednášku, věnovanou tancům 19. století, bude v příštím akademickém roce navazovat praktický seminář.

prof. PhDr. Miloš Schnierer věnoval svou předposlední přednášku letošního Metodického centra české klavírní škole 20. století. Společně s posluchači pomyslně otevřel dveře do mistrovských tříd Vítězslava Nováka, Leoše Janáčka a Josefa Bohuslava Foerstera.

Poslední blok květnového MC byl věnován pohledu do dějin českého klavírního interpretačního umění 20. století. Ve své přednášce „Velké osobnosti českého klavírního umění 20. století“ prof. Jiraský v historickém kontextu české interpretační školy 18. a 19. století představil některé významné pianisty 20. století - Jana Heřmana, Otakara Vondrovice, Františka Maxiána, Věru Řepkovou, Rudolfa Firkušného, Jana Panenku a Ivana Moravce.

Online formu bude mít i závěrečný konzultační den Metodického centra 19. června 2021. „Nezáměrné faktory v umělecké výchově žáků na ZUŠ - sebepozorování, sebehodnocení, komunikace, pozornost“, to je název úvodní přednášky MgA. Radky Hreňové. Její součástí budou nové zajímavé materiály a ukázky práce žáků.

Následovat bude další přednáška prof. PhDr. Miloše Schnierera, tentokrát na téma „Ravelův impresionismus na cestě k novým kompozicím“.

V dalším bloku se představí úspěšný dvanáctiletý klavírista Martin Bajer a jeho pedagog MgA. Martin Fišl. Bezprostředně navážou úvahy o otázkách klavírní metodiky na základě podnětů posluchačů metodického centra.

Jako již tradičně bude poslední setkání zakončeno závěrečným koncertem absolventek magisterského studia v oboru Hra na klavír a klavírní pedagogika. V programu koncertu vystoupí Vendula Galdová, Magdaléna Hrudová, Marie Jakabová a Bohuslava Jelínková.

Kurz 1, který má svou pevně danou náplň vztahující se k problematice elementární výuky, probíhal v kontaktní formě pouze v září a říjnu. V hromadných předmětech pokračoval v plném rozsahu v online podobě. Jeho posluchači prvního ročníku se pravidelně setkávali na přednáškách v předmětech Metodika klavírní hry, Interpretační seminář a Pedagogický seminář s prof. Alenou Vlasákovou a v předmětu Hudební pedagogi-

ka s MgA. Pavlínou Klokočníkovou. Ve druhém ročníku, jehož posluchači se připravují k červnovým komisionálním zkouškám, přednášeli v předmětech Metodika klavírní hry prof. Alena Vlasáková, Pedagogický seminář MgA. Radka Hreňová, Interpretační seminář prof. Jan Jiraský, Ph.D., Hudební psychologie MgA. Pavlína Klokočníková a přípravě spojené s vypracováním závěrečných písemných prací z oblasti klavírní pedagogiky se posluchačům věnoval MgA. Martin Fišl.

Ve všech kurzech byly realizovány desítky individuálních konzultací online, později už i v obvyklé kontaktní formě výuky, na kterých se podíleli pedagogové MC prof. Jiří Doležel, MgA. Martin Fišl, MgA. Dominik Gál, MgA. Josefa Hloušková, MgA. Martin Hroch, Ph.D., prof. Jan Jiraský, Ph.D., doc. Vladimíra Slávikoá, prof. Alena Vlasáková, MgA. Viktor Vojnovič a MgA. Pavel Zemen.

Pokud nebylo možné některé individuální lekce realizovat, budou převedeny do následujícího akademického roku.

▸ Miroslava Raková

Katedra klavírní interpretace

Mimoškolní aktivity pedagogů KKI HF JAMU

září 2020

6. 9. 2020 Recitál na Svatováclavském hudebním festivalu – Ostrava
Igor Ardašev s houslistou Františkem Novotným

8. 9. 2020 Recitál na festivalu Dvořákova Praha
Duo Ardašev

11. – 13. 9. 2020 Klavírní ateliéry – ZUŠ Karviná
MgA. Helena Weiser – lektorka

30. 9. 2020 Konzervatoř Brno
doc. Igor Ardašev – přednáška Práce se zvukovými vrstvami v klavírní interpretaci

říjen 2020

1. 10. 2020 Klavírní recitál - Festival Janáček Brno – Divadlo Reduta, Mozartův sál
Jan Jiraský

3. 10. 2020 Klavírní sobota – Konzervatoř Brno
prof. Alena Vlasáková – výukový seminář a přednáška Zamyšlení nad účelným a tvořivým cvičením klavíristy z hlediska velkých mistrů i obyčejných smrtelníků

3. 10. 2020 Klavírní recitál - Festival Janáček Brno – Památník Leoše Janáčka
Jan Jiraský

24. 10. 2020 Klavírní sobota – Konzervatoř Brno
prof. Jan Jiraský, Ph.D. – online přednáška Klavírní cyklus Leoše Janáčka Po zarostlém chodníčku II

listopad 2020

7. 11. 2020 Konzervatoř evangelické Akademie v Olomouci
doc. Alice Rajnohová, Ph.D. – online přednáška Vývoj klavírní etudy od klasicismu po 20. století

29. 11. 2020 Adventní koncert České filharmonie (stream pro Českou televizi)
Igor Ardašev - sólista

leden 2021

16. 1. 2021 Klavírní sobota – Konzervatoř Brno
doc. Alice Rajnohová, Ph.D. – online přednáška Vývoj klavírních žánrů - Etuda v proměnách časů II

25. 1. 2021 Online recitál – webová stránka Moravské filharmonie Olomouc
Igor Ardašev s houslistou Ivanem Ženatým

30. 1. – 31. 1. 2021 Český rozhlas – stanice D-dur – Na návštěvě u Jana Jiraského
prof. Jan Jiraský, Ph.D.

Univerzita třetího věku online

Z důvodu pandemie byly v loňském akademickém roce přerušeny i kurzy Univerzity 3. věku. V letním semestru letošního akademického roku opět pokračují, a to online formou. Katedra klavírní interpretace připravila cyklus deseti přednášek ***Básníci klavíru IV.***

Březnové přednášky profesora Jiraského byly věnovány hudební řeči klavírních sonát Domenica Scarlattiho a klavírním skladbám nejslavnějšího českého skladatele a klavíristy přelomu 18. a 19. století Jana Ladislava Dusíka.

První dubnová přednáška prof. Jiraského a MgA. Viktora Vojnoviče tematicky patřila problematice urtextu a věrného tlumočení autorova hudebního textu interpretem. Ve druhé dubnové přednášce se prof. Jiraský věnoval slavným českým klavíristům minulosti.

Student doktorského studia KKI MgA. Dominik Gál ve své dubnové přednášce *Ad honorem Jan Novák* představuje osobnost s Brnem spjatého skladatele a někdejšího studenta JAMU, Jana Nováka.

Poslední dubnová přednáška prof. Jiraského přináší téma *Skladatelé romantismu dětem* a o dětech a přibližuje poetiku a inspirační zdroje vysoce ceněných cyklů pro děti vzniklých v 19. století.

Doc. Alice Rajnohová představila v květnové přednášce obdivuhodně pestré a invenčně bohaté Mozartovy klavírní koncerty, které předběhly svou dobu a staly se nepostradatelnou součástí klavírního repertoáru.

V květnu proběhly také dvě přednášky prof. Jiraského - Skladatel interpretem I. a II, zabývající se otázkou, jak hráli na klavír slavní skladatelé. Zamyšlení nad tím, jak hudební skladatelé prezentovali své skladby, bylo doplněno ukázkami ve druhé přednášce v intepretaci studenta KKI Adama Závodského.

Celý cyklus ukončilo 28. května téma Beethovenových pěti klavírních koncertů. Přednášku připravili prof. Jiraský a doktorand KKI MgA. Pavel Zemen.

V rámci Univerzity třetího věku pořádala HF JAMU i cyklus online přednášek *Kapitoly z hudební historie*. Závěrečnou přednášku na téma *Brněnský pedagog, skladatel a pianista Vlastimil Lejsek*, která proběhla 4. června, přednesl doktorand KKI MgA. Dominik Gál.

▸ Miroslava Raková

Distanční výuka

Jak se potýkáme s individuálním distančním vyučováním

Když jsme vloni 10. března narychlo a vlastně nečekaně opouštěli školu, vůbec jsme si nepřipouštěli, co nás v budoucnu čeká. První byl šok – vždyť 11. března – den poté – se měl konat orchestrální absolventský koncert, jeden z vrcholů školní sezóny. Ani okamžitě svolaná veřejná generální zkouška, ani prvotřídní výkony do koncertních šatů nastrojených absolventek, ani plný sál aplaudujících kolegů i profesorů nemohl přebít fakt, že se neuskuteční v jejich životě zatím nejdůležitější, dlouho připravovaná a všemi očekávaná událost. Ale potom se nekonaly ani další absolventské koncerty, nekonaly se ani maturitní a závěrečné zkoušky, byla zrušena řada interpretačních soutěží, nekonal se ani zcela ojedinělý slavnostní koncert klavírního oddělení připravovaný ke stému výročí založení Konzervatoře Brno (náhradní jsme uskutečnili v září, ovšem už bez některých účinkujících a hlavně bez společného setkání všech bývalých studentů a absolventů).
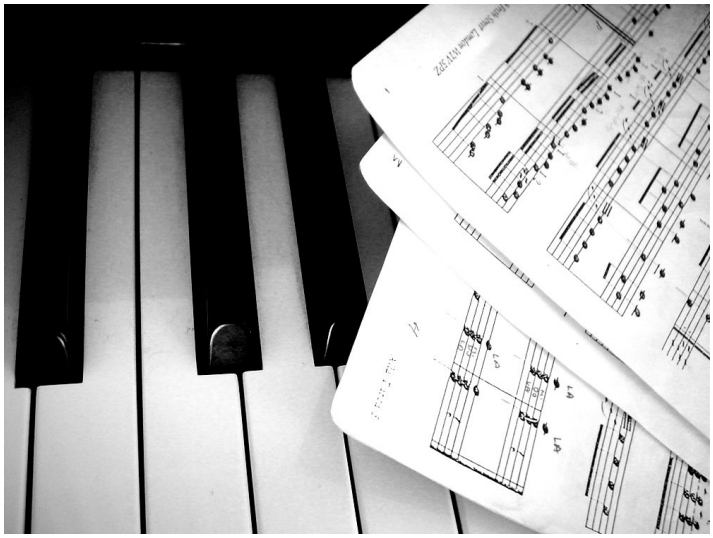
Jak v této situaci udržet motivaci mladých lidí, kteří studují hru na nástroj proto, aby hráli veřejně? Jak vůbec s nimi dále studovat, když v jejich věku – cca 15 až 21 let je každý měsíc bez soustavné práce poznat na jejich výkonu?

Distanční výuka hodila nás muzikanty, nepříliš obeznámené a kamarádící se s nejnovějšími počítačovými technologiemi, do pořádně hlubokého a studeného rybníka. Jak já, tak moji studenti vlastníme obyčejný

počítač nebo notebook a mobil, naštěstí i já tzv. chytrý. A tak jsme se nejdříve pustili do klavírních hodin přes různé mobilní aplikace – Skype, WhatsApp, apod. Věřím, že je možné takto poslouchat a event. opravovat a zdokonalovat jednoduché, maximálně dvouhlasé skladbičky v malém rozsahu, věřím, že je možné si s dětmi hrát, učit je noty, klávesy, teorii a jiné, líbí se mi různá videa s nápady, jak na to při výuce malých dětí, ale na svou čest prohlašuji, že poslouchat Beethovenovy či Mozartovy sonáty, Chopinovy etudy, Bachovy fugy nebo jen obyčejnou stupnici přes čtyři oktávy v patřičně rychlém tempu v mobilu nebo počítači s běžným zabudovaným mikrofonem opravdu nejde. Místo čistého zvuku byla slyšet někde nerozpoznatelná změť, někde, především v okrajových polohách, nic.

A tak jsme hledali jiné možnosti. Nejschůdnější a nejprospěšnější pro nás se nakonec ukázala metoda zásilková: student doma nahraje své skladby v momentálním stadiu jejich vývoje a pošle mi je přes aplikaci Úschovna. Já si je ve svém počítači stáhnu, poslechnu, zhodnotím, napíši si poznámky. V dohodnutý čas si potom zatelefonujeme, jednotlivé skladby probereme celkově, po částech znovu přehrajeme zaslanou nahrávku a podrobně řešíme jednotlivosti. Snadno se dají opravit chyby intonační, rytmické, artikulační. V případě tempa si můžeme pomoci metronomickými údaji, ale docílit správného tempa může student až tehdy, když sám pochopí, co která skladba potřebuje. Podobně agogické změny mu můžeme předvést – zahrát nebo zazpívat, ale bohužel nemůžeme, tak jako v běžné hodině, nechat ho mnohokrát zahrát a vyzkoušet různé varianty a možnosti, aby sám zjistil, která z nich je nejpřesvědčivější a zafixoval si správné znění, a přitom ho nenásilně vést a pomáhat mu správně se zorientovat. Rovněž otázka dynamiky je v nahrávkách diskutabilní. Především záleží na kvalitě nahrávacího přístroje, který má student k dispozici. Ze zkušenosti také všichni víme, že vnímání dynamiky (podobně jako agogiky, tempa aj.) může být velmi subjektivní a v čase se může měnit. Hraje-li student dlouho jednu skladbu, často se mu zdá, že dělá dynamiku dostatečně, ale ta se přitom pozvolna zplošťuje, aniž by si toho bez upozornění učitele všiml.

Co nám však nahrávka vůbec neumožňuje, je dbát a kontrolovat kvalitu a použití široké škály možností klavírního tónu. V tom musíme spoléhat na to, že studenti mají dobré základy, že jsou už do jisté míry zkušení a dokáží sami sebe poslouchat. Můžeme jim napovídat různé situace, nálady, vážící se ke studované skladbě, můžeme jim vykreslovat barvy a pocity, ale nemůžeme jim ani sami důvěryhodně zahrát, ani kontrolovat, jestli je tón opravdu takový, jaký potřebujeme. Protože jsme zvolili cestu nahrávek, musíme se také vypořádat s tím, že se navzájem nevidíme. Případnou nedostatečnou uvolněnost interpreta tedy musíme buď předvídat podle zkušeností jak z práce s konkrétním studentem, tak z řešení problémových míst v konkrétní skladbě, nebo ji odhalit podle nedostatků v nahrané skladbě, které mohou mít příčinu právě v tvrdosti či zatuhlosti určitých svalů pianisty při hře.

Další velký nedostatek vidím v tom, že studenti vlastně úplně přestali hrát tzv. naživo. Vím, že nahrávky, které posílají, vybírají někdy z několika verzí, což je na jednu stranu vede k lepšímu zhodnocení svého výkonu, na druhou stranu ale není třeba soustředit se právě teď, v tuto chvíli, když je možný další pokus. Proto jsme, při vědomí všech výše uvedených nedostatků, zavedli jednou týdně společnou online přehrávku, kde každý ze studentů zahraje něco ze svého repertoáru. Rozbor a hodnocení, které běžně děláme při normální přehrávce ve třídě, si tentokrát musíme odpustit. Rozdíly v kvalitě technologie a bohužel i v kvalitě nástrojů, které studenti mají doma, jsou příliš velké a některé interpretační výkony značně znevýhodňují.

Co říci závěrem k distanční výuce? Určité kladné výsledky toto období přineslo. Žáci jsou při studiu mnohem samostatnější, zdokonalili se v používání nahrávacích technologií, naučili se zhodnotit a vybrat momentálně nejkvalitnější výkon, který posílají do „hodiny" a víceméně samostatně přečetli a nastudovali množství nových skladeb. To vše však nemůže nahradit osobní kontakt se studentem, tvůrčí práci v hodině, společné hledání nejpravdivější cesty, okamžité konkrétní slyšitelné pokroky, vzájemné předávání inspirace. Pokaždé, když jsme se po delší distanční výuce zase sešli, jako bychom se (byť krátce) znovu sžívali, poznávali. Jak já, tak moji studenti jsme si společných hodin najednou více vážili. Ale tento (i když ne úplně) promarněný rok bez možnosti veřejného vystupování jim už nikdo nenahradí.

▸ Renata Bialasová

▸ *Autorka článku Mgr. Renata Bialasová absolvovala hru na klavír na Konzervatoři Brno ve třídě prof. Josefy Hlouškové a poté VŠMU v Bratislavě ve třídě doc. Evy Fischerové. Od roku 1988 vyučuje hru na klavír na Konzervatoři Brno. Deset let korepetovala na smyčcové katedře JAMU. V rámci Klubu moravských skladatelů organizuje festivaly Dny mladých interpretů. Podílí se na organizaci každoročního projektu Brněnské klavírní mládí, společném koncertě vybraných žáků brněnských ZUŠ a studentů konzervatoře.*

Klavírní oddělení Konzervatoře Brno ve školním roce 2020/2021

Tento školní rok jsme začínali s nadějí, že jarní karanténa se už nikdy nebude opakovat. S velkým úspěchem se podařilo uskutečnit Slavnostní koncert klavírního oddělení ke 100. výročí založení Konzervatoře Brno (i když jsme museli opustit naše plány velkého setkání s našimi absolventy).

Bohužel brzy přišla vládní opatření a s nimi i distanční výuka...

I v době distanční výuky se však snažíme hledat náhradní řešení - například po dlouhých diskusích s kolegy (a to i z jiných oddělení) jsme se rozhodli nepřerušit ve školním roce 2020/21 vzdělávací program **Klavírní soboty Konzervatoře Brno**, který nyní probíhá distanční formou. Kladná zpětná vazba od kolegů ze ZUŠ nás přesvědčila, že to byl krok správným směrem. Naštěstí vedení konzervatoře pohotově zareagovalo na nové podmínky a vybavilo nový koncertní sál Leoše Janáčka skvělou audio i videotechnikou.

(informace zde: https://konzervatorbrno.eu/?page_id=1195)

Věřím tomu, že studenti, stejně tak jako pedagogové všech stupňů uměleckých odvětví, si nic nepřejí tak vroucně jako návrat do „normálu". Samozřejmě všichni se snažíme udržet „pracovní morálku", motivovat studenty ke smysluplné práci, která v této situaci od nich vyžaduje podstatně větší samostatnost. Však nejvíc všem chybí osobní kontakt jak mezi pedagogy a jejich žáky, tak i mezi kolegy nebo studenty samotnými. Všichni doufáme, že se situace konečně změní k lepšímu.

Samozřejmě nám scházejí koncertní vystoupení s reálně přítomným publikem, každá vzácná příležitost zahrát si „živě" se setkává s velkou odezvou. Tak například 27. ledna 2021 proběhla na konzervatoři za přísných hygienických opatření výběrová přehrávka k již tradičnímu společnému koncertu žáků brněnských ZUŠ a studentů konzervatoře „**Brněnské klavírní mládí 2021**". Počet účinkujících dětí byl dokonce rekordní! Doufejme, že vybrané děti budou moci vystoupit v krásných prostorách Besedního domu (termín je posunut na 16. září 2021).

Rovněž již posedmé plánujeme tradiční srpnové klavírní kurzy „Prázdninové rozehrávání", které mají proběhnout v termínu od 22. až po 28. srpna 2021.

V prosinci 2021 by se měla také uskutečnit **Brněnská klavírní soutěž,** která byla přeložena z roku 2020.

(Informace zde:

http://www.aretebrno.eu/p/brnenska-klavirni-soutez/4)

Jsme si jistí, že obětavá a náročná práce pedagogů i jejich talentovaných žáků překoná nelehkou dobu a vyjdeme z ní posíleni novými zkušenostmi. Musíme být ve všech ohledech připraveni na to, že jednoho krásného dne se otevřou školy a všechny učebny se zaplní pilně cvičícími studenty a koncertní sály zase publikem *(poznámka redakce: článek vznikl v době, kdy školy ještě nebyly otevřeny).*

▸ Inna Aslamas

▸ *Mgr. Inna Aslamas vystudovala Kazaňskou hudební akademii. Po absolutoriu vyučovala na hudebním gymnáziu v Čeboksarech. Uplatnila se jako sólistka i členka různých komorních souborů, nahrávala pro ruskou televizi a rozhlas repertoár širokého stylového záběru. Od roku 1994 žije v České republice. Několikrát byla oceněna za klavírní spolupráci na interpretačních kursech, soutěžích a mezinárodních festivalech. Věnuje se také čtyřruční hře. Od roku 1997 pedagogicky působí na brněnské konzervatoři, kde vyučuje hru na klavír, komorní hru a povinný klavír a je vedoucí oddělení klávesových nástrojů.*

Jak se protahují pedagogové v době pandemie

Výuka v době coronavirové pandemie přináší řadu nečekaných obtíží, kterým bychom se měli naučit předcházet, nebo je alespoň zmírnit. Jedním z více problémů je nedostatek pohybu, mnoho hodin prosezených u počítače a z toho plynoucí fyzické problémy v podobě bolesti zad, rukou, nebo i celého těla. Proto se hudební umělecké školy začínají obracet na odborníky z oblasti fyzioterapie, aby zavčas pomohli pedagogům a jejich žákům řešit tyto problémy.

Na začátku února proběhl zajímavý webinář FIT HOMEOFFICE pro učitele ZUŠ Orchidea v Brně. Webinář připravila spolu se svými spolupracovníky paní Katarína Železná z firmy Fitgee. Pedagogové měli možnost pod vedením odborné fyzioterapeutky Pavly Skopalové projít školením, které obsahovalo teoretický úvod a především řadu praktických ukázek cviků na protažení těla.

Pandemie nás často připravuje o možnost přirozeného pohybu. To vede k ochablosti, zkrácení nebo přetěžování svalů a postupné degeneraci těla. Webinář proto v úvodní části obsahoval řadu názorných příkladů správného i nesprávného sezení u počítače a zároveň přinášel řešení situace. Fyzioterapeutka pedagogům vysvětlila, proč se vlastně za pracovním stolem tak často hrbí a co se přitom s jejich tělem děje.

Postupně pak pedagogy seznamovala se správnými způsoby sezení u počítače, úpravou pracovního místa a aktivizací těla. Vysvětlila jim, že jediný správný sed neexistuje – důležité je totiž dlouhodobou statickou polohu často narušovat.

Ideálně pozici každých dvacet minut změnit a jednou za hodinu se alespoň na chvilku zvednout a projít či protáhnout. Pedagogové si uvědomovali svůj způsob sezení – polohu hlavy, rukou a nohou, způsob dýchání, zátěž očí a celkové pocity v těle.

Následovaly tipy na zařazení pohybu do každodenních činností, do výuky i po skončení vyučování. Nejpřínosnějším prvkem webináře byly praktické ukázky cviků, které lze dělat kdykoliv a kdekoliv - třeba při vaření kávy, psaní e-mailu kolegovi či v tramvaji po cestě do města. Pedagogové se například naučili, jak předcházet bolestem beder díky protažení bedrokyčlostehenního svalu v oblasti třísel. Dozvěděli se, jak si namasírovat masážním míčkem či tenisákem svaly na ruce, aby předcházeli brnění či snížené citlivosti prstů (příznakům syndromu karpálního tunelu). Vyzkoušeli si, jak protáhnout prsní sval, aby se v průběhu dne tolik nehrbili, a naučili se další cviky pro prevenci bolesti zad, krční páteře i korekci vadného držení těla.

Zajímavé byly i aktivační cviky „pro zábavu“, které můžeme také doporučit svým žákům. Jejich cílem je na chvíli protáhnout tělo, odreagovat se a užít si trochu legrace. Co se nevešlo do devadesáti minut společného online setkání, bylo doplněno po webináři formou dalších odkazů. Nechybělo ani shrnutí a připomenutí, proč je nutné zařadit pohybové aktivity do našeho života. Pokud si jednou budeme chtít užívat důchodu, měli bychom na stav svého fyzického „já“ myslet už nyní a něco pro sebe udělat.

Myslím, že pedagogové dostali cennou inspiraci a nyní záleží jen na nich, zda získané vědomosti dokážou zařadit do svého života i výuky.

▸ Věra Chmelová

Závěrečná práce kurzu MC

Inspirace pro klavírní pedagogy při studiu vybraných etud z Alba etud I, II (E. Kleinová, A. Fišerová, E. Müllerová)

Úvod

„Dojmy z hudebního dětství jsou v paměti uloženy navždy."

Taťána Borisovna Judovina – Galperina

V moderní klavírní pedagogice je často řešena problematika zadávání technických cvičení a etud. Zadávat žákům technická cvičení? Určitě ano, klavírní technika je prostředek k vyjádření určité zvukové představy. Otázka je, jakým způsobem zadávat technická cvičení a jak je vlastně cvičit. Není sporu o tom, že je nežádoucí cvičit techniku pro techniku. Ani ze cvičných etud se nesmí vytratit hudba! Téma mé závěrečné práce zní: Inspirace pro klavírní pedagogy při studiu vybraných etud z Alba etud I, II (E. Kleinová, A. Fišerová, E. Müllerová). Album etud, sestavené a revidované kolektivem tří autorek — Eliškou Kleinovou, Alenou Fišerovou a Evou Müllerovou, je u nás v oblasti etud stále základní instruktivní literaturou elementární klavírní pedagogiky. Bohužel někdy jsou žáky tyto etudy považovány za „nutné zlo, za nudný dril". Ale proč vlastně? Vždyť obsahují tolik krásných melodií. A je jen na nás, na klavírních pedagozích, jak dětem setkání s etudami zprostředkujeme. Ve své závěrečné práci se snažím učinit dětem vybrané etudy z Alba etud I, II přístupnější. Jedná se tedy o etudy určené především mladším žákům, kterým se lépe daří vystihnout hudební výraz s nabídnutou mimohudební představou. Etudy jsem opatřila příběhem, textem, obrázkem a úkoly, které by měly učiteli usnadnit rozbor skladbičky. Takto upravené etudy proto nazývám písňovými etudami, neboť jsem je vlastně přetvořila do podoby jakési písničky.

Mé písňové etudy nevznikly ze dne na den. Když jsem před šesti lety začala učit své první žáky, zcela přirozeně jsem se potýkala s jistým ostychem, nezkušeností a pochybnostmi o kvalitě své pedagogické práce. Studovala jsem metodické materiály a hluboce se zamýšlela nad správnými metodickými postupy. V roce 2009 jsem zahájila studium v Metodickém centru Hudební fakulty Janáčkovy akademie múzických umění v Brně a prostřednictvím rozborů záznamů mých vyučovacích hodin jsem objevovala své slabé a silné pedagogické stránky. Mgr. Pavlíně Klokočníkové vděčím za mnohé cenné rady a podněty, na jejichž základě se stále snažím zlepšit vlastní výuku. K nim patřila i rada, abych žákům při výuce více zpívala. Zkusila jsem to a zjistila jsem, jak velmi to žákům pomáhá při vyjádření hudební představy. Od zpěvu na základní slabiky jsem se dopracovala ke zpěvu textu odpovídajícího charakteru skladby. Dnes již v hodinách zpívám zcela přirozeně, a pokud je to v dané situaci žádoucí, tak poměrně často. Na základě předehrané skladby nejprve společně s žákem navrhneme téma skladby (charakter, příběh, název apod.) a posléze již zpívám otextovanou písničku. V první fázi se text samozřejmě nerýmuje a řídím se důležitějšími aspekty, o kterých budu v práci také hovořit. Předložené písňové etudy jsou však již opatřeny promyšlenými verši.

Ve své závěrečné práci předkládám první sérii písňových etud (z Alba etud I), které mám již se svými žáky zpracované a ověřené. Zde ukazuji konečnou podobu etud, ke které by mohl učitel dospět, bude-li hudební materiál ve spolupráci se svým žákem přetvářet do písňové podoby. Protože se mi práce s písňovými etudami velmi osvědčila a moji žáci je výborně přijímají, budu ráda, pokud osvěží klavírní výuku i dalším kolegům, kteří si případně mou práci přečtou. Druhá série etud (z Alba etud II) už má sloužit jako základ pro další práci učitele. Tyto etudy jsou otextované a připravené na doplnění obrázkem, na jehož podobě by se měl podílet sám žák.

Na dalších etudách stále pracuji a doufám, že tato závěrečná práce je jen prvním krokem ke zpracování systematického kompletu Alba etud. Cílem mé práce je inspirovat klavírní pedagogy k hlubší práci s hudebním materiálem, který nemusí být jen „notami na papíře". Každé skladbičce, byť jednoduché, můžeme společně s žákem vtisknout příběh, obsah, obrázek, život. Začínám u etud z Alba etud I, II, ale tento princip přetváření hudebního materiálu na písničku můžeme použít u jakékoliv skladby, například u cvičení z probírané klavírní školy atd. Má práce nemá přinášet jen hotové zpracované etudy, ale má také vést učitele k aplikaci použitého principu písňového zpracování

na další hudební materiál. Mé poznatky by měly přispět k obohacení a zkvalitnění elementární klavírní výuky.

Závěrečnou práci jsem rozvrhla do tří kapitol. V první kapitole se budu věnovat zásadám pro otextování hudebního materiálu. Popíšu své postupy, ale také připomenu již platná obecná pravidla, na která by učitel při tvoření textu k melodii neměl zapomenout. Druhou kapitolu věnuji metodickým pokynům pro práci s mými písňovými etudami. Stěžejní část mé práce spočívá ve třetí kapitole, ve které představím vlastní písňové zpracování etud z Alba etud I, II a jejich detailnější rozbor. V příloze pak budou přiloženy jak etudy s obrázky, tak obrázky samotné. Obrázky předkládám v barevné i černobílé verzi, pro praktické použití. Učitel nemusí mít vždy k dispozici barevnou tiskárnu a žáci si mohou obrázky sami vybarvit. Pro děti je také výhodná práce s větším notovým textem, proto přikládám i otextované etudy ve větším formátu. V tomto případě lze etudu doplnit obrázkem vytištěným zvlášť.

3. Kapitola PÍSŇOVÉ ZPRACOVÁNÍ ETUD

Při tvůrčím procesu vzniku písňové etudy musí být samozřejmě hlavním činitelem učitel, ale rozhodně je žádoucí, aby se na vzniku etudy podílel i sám žák. Každý žák je svébytnou osobností, se svými pocity, názory, zkušenostmi apod. Proto se zcela přirozeně může stát, že pod stejnou etudou budou dva rozdílní žáci vidět odlišný námět, obrázek, představu. Nechme žáka, ať má možnost podílet se na konečné podobě skladby, kterou hraje. Domnívám se, že pokud si žák při poslechu etudy představuje rozbouřené moře, lépe vystihne danou hudební představu při samotné hře, necháme-li ho si představovat ono rozbouřené moře, než když mu vnutíme vlastní představu bouřky v lese. Kapitola 3 přináší etudy s daným námětem. Učitel může tento námět buď použít, nebo se jím pouze inspirovat.

3.1 Album etud I. díl

Může se stát, že se setkáme s žákem, který na naše otázky týkající se nálady skladby bude jen krčit rameny a nebude příliš komunikativní. Sama se s těmito žáky setkávám, byť jsou v menšině. Může to být způsobeno hned několika faktory. Žák může mít nedostatečně rozvinutou fantazii. Problém může být i ve vzájemné komunikaci a v samotných vyjadřovacích schopnostech žáka a jeho slovní zásobě. Často žák jen nemá svůj názor, je zvyklý informace přijímat, je spíše pasivní ve vlastním myšlení. Mnohdy stačí žákovi pomoci tím, že mu nabídneme na výběr z několika kontrastních možností. V takových případech pomůže, máme-li již k dispozici zpracované etudy s obrázkem a textem. To se týká mých etud z Alba etud I. Již hotové zpracování písňových etud přivítá ale i učitel začínající nebo méně kreativní. Někdy nám v delší práci na etudě brání i časové důvody. Vždy je tedy praktické mít zásobárnu zpracovaných písňových etud pro rychlé použití a také si nově vznikající písňové etudy uchovávat pro budoucí žáky.

3.1.1 Etuda č. 1 - Táta spí

Písňová etuda č. 1 (viz notová ukázka 2, 3) vyžaduje zpěvné vedení melodie v pravé ruce. Text etudy tedy koresponduje s melodií pravé ruky. Melodie se žákům dobře zpívá, je psána v pětitónovém rozsahu. Já osobně zpívám o dvě oktávy níž, od h, ovšem žáci jsou schopni zazpívat melodii i od h[1] — podle hlasových možností konkrétního žáka. Při zpěvu dbáme na rozlišení hudebních frází, vedeme žáky k nádechu před zpívanou frází (po 2. taktu apod.). Na konci písně přirozeně zpomalíme (tento moment lze využít k vysvětlení a zapsání značky pro ritardando). Protože se jedná o melodii klidnou až lyrickou, přirovnáme ji ke spánku. Příběh etudy vznikl ve spolupráci s žákyní, která si při hře představovala spícího bratra Tadeáše. Původní motivační text zněl takto: „Malý Tadeáš je po nemoci a po obědě si zdřímne. Maminka je ráda, protože spánek je pro děti velmi zdravý.“ Jméno Tadeáš však ostatním žákům nemusí být blízké a proto přikládám také notovou verzi „Táta spí.“ Děti mohou ale sami vymýšlet, kdo v písničce spí, případně si vytvoří vlastní obrázek.

3.1.3 Etuda č. 13 - Přání

Rozhovorem o dětských přáních a o konkrétním přání našeho žáka začíná seznámením se s písňovou etudou č. 13 z Alba etud I (viz notová ukázka 5). „Nejen děti, ale i zvířata mají svá přání, tak jako štěňátko z naší etudy.“ Podobným společným dialogem zahajuji většinu svých hodin. Není pro mne podstatné, zda vyučovací hodina začíná povídáním o nejnovějších zážitcích žáka nebo o studovaných skladbách. Zájem učitele podpoří přátelskou atmosféru hodiny a důvěra žáka v učitele je důležitý pedagogický moment. Znalost psychiky našeho žáka, jeho momentálního duševního rozpoložení nebo i situace v rodině nám ostatně pomůže zvolit vhodný pedagogický postup ve vyučování.

▸ Mgr. Jitka Mauricová
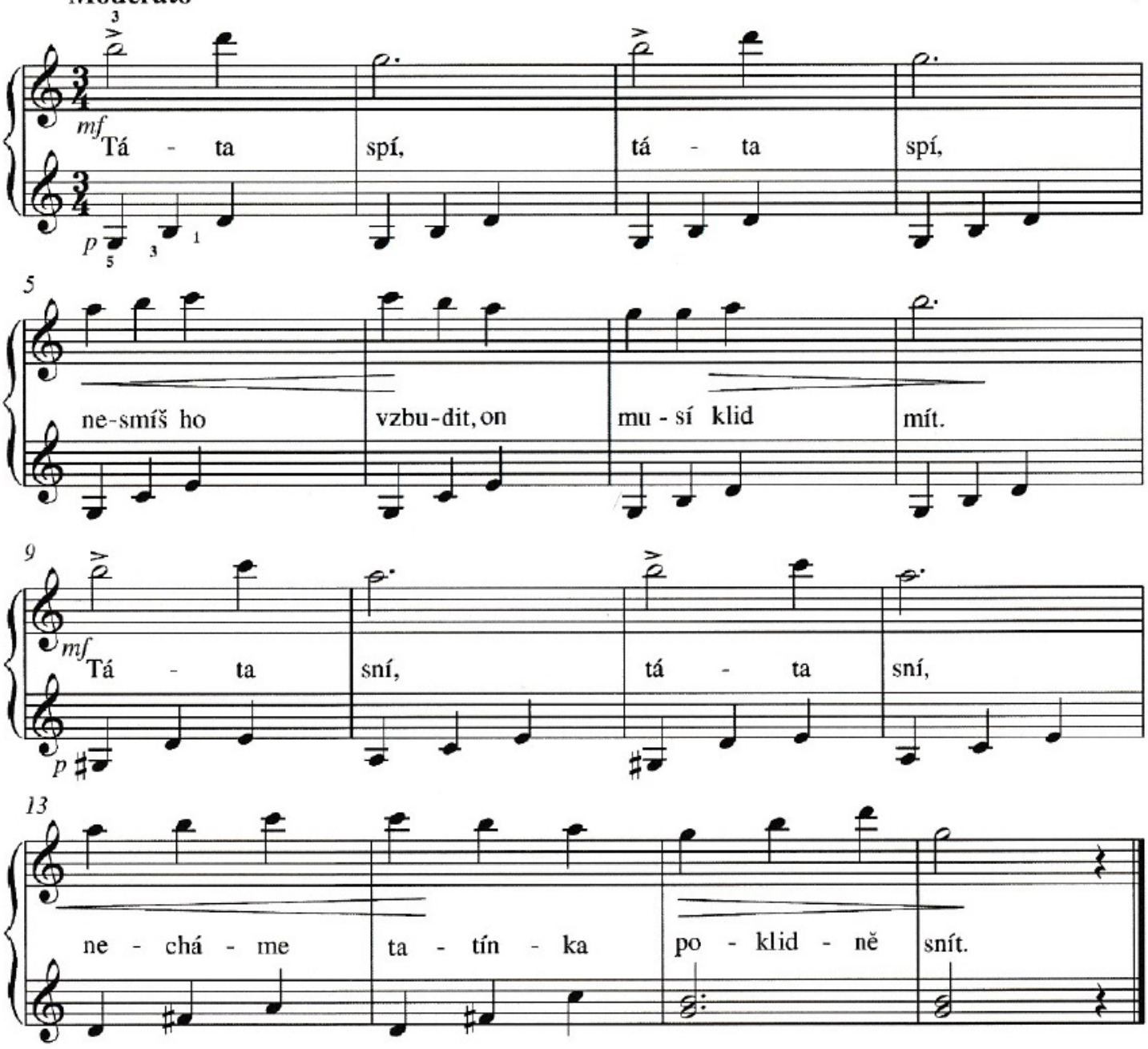
▸ *Autorka uvedeného textu (jedná se o vybrané části ze závěrečné práce Kurzu č. 1 v MC) Mgr. Jitka Rafajová (roz. Mauricová) se od dětství věnovala hře na housle a klavír. Vystudovala obor Hudební výchova pro ZŠ, SŠ a ZUŠ na Pedagogické fakultě UJEP v Ústí nad Labem. Je absolventkou Kurzu č. 1 - Současné trendy klavírní pedagogiky a hry instruktivní literatury v Metodickém centru JAMU v Brně. V současné době vyučuje hudební nauku a hru na klavír v Základní umělecké škole Morava ve Zlíně a aktivně se věnuje komorní hře.*

Poznámka redakce: Kompletní práci je možné dohledat na webové stránce Pianissima:

http://pianissimo.cz/wp-content/uploads/2021/06/Mauricova-Zaverecna-Prace-MC.pdf
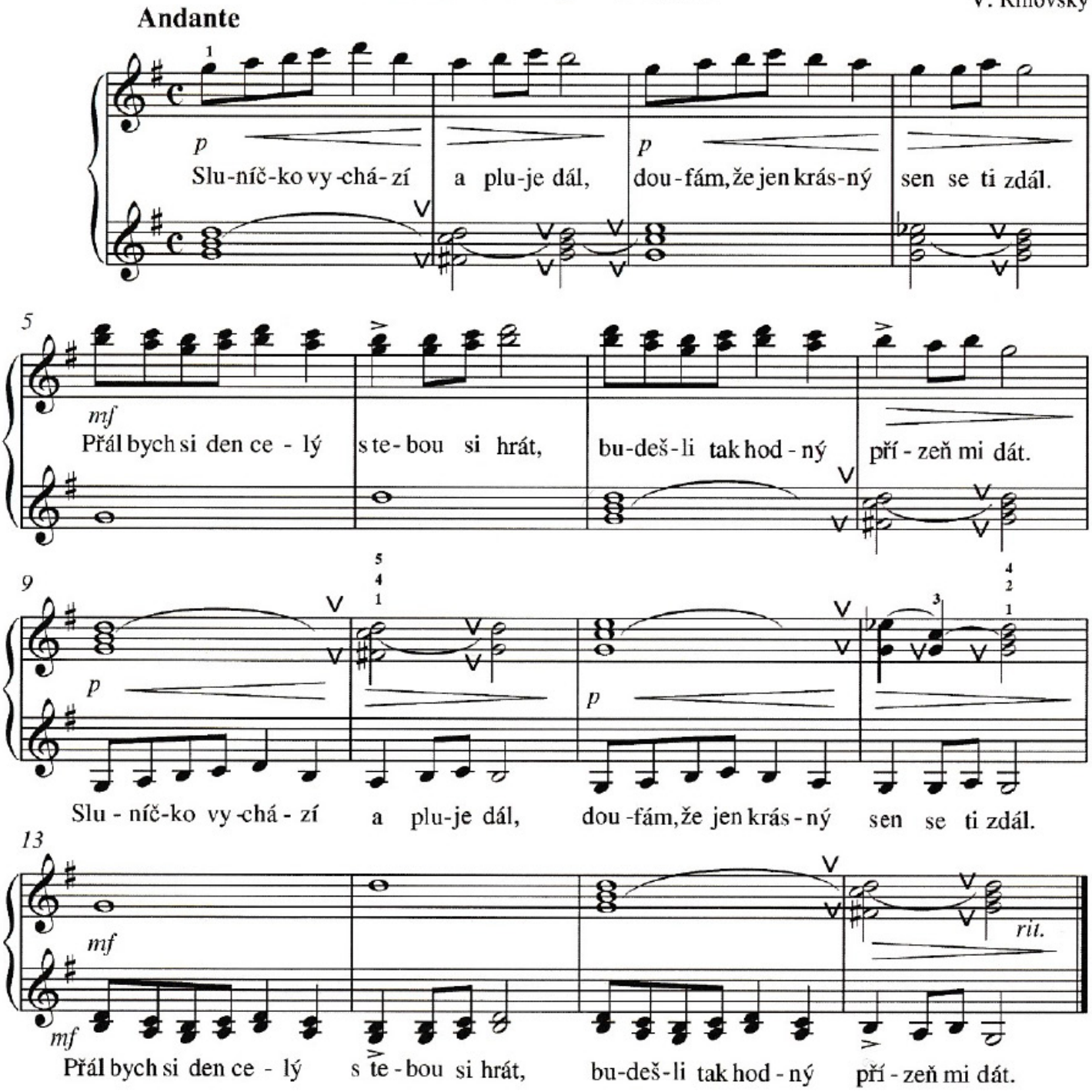
Etuda č. 1 - Táta spí

V. Říhovský

Etuda č. 13 - Přání

V. Říhovský

Kurzy

Brněnské klavírní kurzy 2020 „Prázdninové rozehrávání“

Proč „Prázdninové rozehrávání“? Tímto podtitulem je vyjádřeno jak pravidelné časové umístění kurzů na konci letních prázdnin, tak i jejich hlavní smysl – motivace mladých klavíristů k co nejkvalitnějšímu rozběhu před začátkem školního roku.

V prostorách Konzervatoře Brno se kurzy poprvé konaly v srpnu 2015 a poté se staly každoročním výrazným klavírním projektem spolu s Klavírními sobotami, Brněnským klavírním mládím a Brněnskou klavírní soutěží.

Velký zájem malých a mladých klavíristů o tuto prázdninovou aktivitu se projevil již od 1. ročníku a ani s přibývajícími roky neklesá. Na kurzech se účastníkům dostává profesionálních klavírních lekcí, ale i mnoha doplňkových disciplín, které vedou k širšímu hudebnímu vzdělání, všeobecně kulturnímu povědomí, ale i nezbytné zábavě. Vznikají zde přátelství mezi účastníky z celé republiky i Slovenska.

Po prvních pěti ročnících, které jsem připravila a organizovala, a které se ukázaly jako životaschopné, jsem požádala kolegy z klavírního oddělení o vystřídání, abych se mohla věnovat dalším projektům. Kurzů se posléze ujala kolegyně Inna Aslamas, která měla již zkušenosti z minulých ročníků kurzů i z organizace několika ročníků Klavírních sobot. V šestém ročníku kurzů navázala programovou náplní, která se už osvědčila.

Po jarním uzavření škol v loňském roce jsme byli napjatí, jak se situace bude vyvíjet. Velké poděkování patří vedení Konzervatoře Brno, které přípravu a konání šestého ročníku kurzů v roce 2020 podpořilo. A tak se 24. až 30. srpna 2020 rozezněly prostory školy povídáním, smíchem a především hrou přesně padesáti aktivních klavírních nadšenců.

Programovým těžištěm jako vždy zůstaly profesionální klavírní lekce, které vedli klavírní pedagogové Konzervatoře Brno. Těchto lekcí se mohou jako posluchači zúčastnit i ostatní kurzisté, aktivní i pasivní. Velmi populární disciplínou od začátku konání kurzů, na jejíž zařazení jsem velmi pyšná, jsou po celý týden každodenní lekce sborového zpěvu, do kterých se zapojují všichni klavíristé a jejichž završením je vždy vystoupení na závěrečném koncertě. Aby se účastníci kurzů seznámili i s klávesovými sourozenci cembalem a varhanami, byla zařazena Návštěva klávesových příbuzných. A jako kompenzace práce u klavíru, k podpoře zdravého držení těla i zad, k vylepšení fyzické kondice, tu bylo několik lekcí jógy.

Důležitou součástí kurzů bývá festival, tentokrát velmi bohatý, s názvem „Pět setkání s hudbou 2020“. Jeho náplní byly dva večerní koncerty nazvané Světová klavírní hudba a Hudba českých a světových mistrů, na kterých vystoupili bývalí žáci školy, studenti a absolven-

ti hudebních akademií – Veronika Baslová, Kamil El-Ahmadieh a Miroslav Míč. A co by byly kurzy v Brně bez zdůraznění vztahu k L. Janáčkovi? Dalším počinem tedy byla přednáška předního odborníka na život a dílo L. Janáčka doc. Jiřího Zahrádky nazvaná Leoš Janáček – operní skladatel z Brna. Tu zhodnotili kurzisté lakonicky – super. A znalosti v souvislosti s Janáčkem doplnil výlet, exkurze do prostor Baziliky Nanebevzetí Panny Marie na Starém Brně.

Celý týden uplynul jako voda a už tu byl Závěrečný koncert, též součást festivalu, na který přijeli rodiče a další podporovatelé. I to podtrhlo nádhernou slavnostní atmosféru, nejprve se všem děkovalo, rozdávaly se kytice a diplomy. Následovala sólová čísla šestnácti vybraných klavíristů, tečkou pak bylo dříve zmíněné a vždy očekávané sborové vystoupení všech účastníků.

Všichni jsme se krásně navnadili na následující školní rok, na další práci a úžasné pokroky, o to větší smutek nás - žáky i pedagogy - čekal při opětovném a úplně nekonečném uzavření škol od podzimu. Všichni se moc snažíme, ale všichni cítíme, že hra na nástroj učená distančně skutečně není to pravé ořechové.

Doufejme tedy, že se zase shledáme tzv. naživo a že dojde mimo jiné i na Klavírní kurzy 2021. Vždyť společná práce u klavíru je naše obrovská radost!

▸ Eva Horáková

▸ *Autorka článku Mgr. Eva Horáková je absolventkou klavírní hry na brněnské konzervatoři ve třídě prof. Jiřího Doležela a AMU v Praze ve třídě doc. Dagmar Baloghové. Od roku 1976 pedagogicky působí na Konzervatoři Brno, v letech 1994 až 2016 ve funkci vedoucí oddělení klávesových nástrojů. Vychovala řadu předních absolventů školy, pracovala též v porotách klavírních soutěží i jako lektorka klavírních kurzů. Léta se věnuje organizačním aktivitám - vytvořila projekty Klavírní soboty, Brněnské klavírní mládí, Brněnská klavírní soutěž, Brněnské klavírní kurzy. V Metodickém centru HF JAMU je absolventkou kurzu č. 4 - Didaktika profesionální přípravy klavíristů do umělecké a pedagogické praxe.*

Mikulovské klavírní kurzy v době coronavirové

Již v loňském roce stály mikulovské klavírní kurzy před nelehkým rozhodnutím, jestli se vzhledem k pandemické situaci vůbec uskuteční. Nakonec proběhly jen s mírným omezením v podobě zvýšených hygienických opatření, kdy nebyl zaznamenán ani jeden případ nákazy. Zdá se, že i letošní rok si přichystal pro organizátory pořádnou dávku adrenalinu při chystání již 22. ročníku. Přesto věříme a děláme vše, co je v našich silách, aby se mohly uskutečnit i letos, a to v plánovaném termínu 20. 8.–27. 8. 2021. Jelikož jsou kurzy akreditované ministerstvem školství, mají pedagogové možnost využít je i v rámci DVPP a „Šablon II“. Hlavním přínosem jsou náslechy v hodinách. Vyučujícími letos budou Mgr. Karel Košárek, MgA. Peter Toperczer ml., MgA. Helena Suchárová - Weiser, MgA. Hana Berger a nově MgA. Lukáš Klánský, Ph.D. Součástí kurzů budou jako každý rok přednášky, koncerty profesionálních umělců i aktivních účastníků kurzů. Těšit se také můžete na doprovodný program jako improvizaci pod vedením Jany Labašové, sborový zpěv, tanec nebo třeba posezení ve vinném sklípku s cimbálovou muzikou. Více informací najdete na našich webových stránkách www.klavirnikurzymikulov.cz. Těšíme se na vás!!!

▸ Lucie Halíček Czajkowská

▸ *MgA., PGAD Lucie Halíček Czajkowská je absolventkou magisterského studia HF JAMU v klavírní třídě prof. Aleny Vlasákové a postgraduálního studia v Londýně ve třídě Martina Tirima. Pedagogicky působí na ZUŠ Františka Jílka v Brně. Je ředitelkou Klavírních kurzů Audaces fortuna iuvat v Mikulově.*

flétna

hoboj

klarinet

pikola

kontrabas

cembalo, kladívkový klavír

komorní hra

housle

klavír

zpěv

Mezinárodní interpretační mistrovské

54.

kurzy

2.–11. července 2021

JAMU

Hudební fakulta

uzávěrka přihlášek 31. 5. 2021

www.masterclass.jamu.cz

V tradičním termínu počátkem prázdnin Vás rádi přivítáme na

Mezinárodních interpretačních kurzech v Brně.

Kurzy jsou zaměřeny na přípravu studentů k přijímacím zkouškám na střední a vysoké umělecké školy, k rozšíření vzdělání pedagogů a profesionálních umělců i na výuku talentovaných žáků ZUŠ. Součástí kurzů jsou koncerty, metodické semináře, přednášky a výstavy nástrojů.

VÁCLAV KUNT
flétna

profesor HF JAMU v Brně
a GMHŠ Praha, ředitel kurzů

FRANTIŠEK KANTOR
flétna, pikola, komorní hra

docent HF JAMU v Brně
sólopikolista Filharmonie Brno

MILAN POLÁK
klarinet

profesor HF JAMU v Brně,
Pražské konzervatoře a GMHŠ Praha
sóloklarinetista PKO

VÍT SPILKA
klarinet

docent HF JAMU v Brně
umělecký vedoucí Janáček Ensemble

JURIJ LIKIN
hoboj, komorní hra

docent HF JAMU v Brně
sólohobojista FOK Praha

FRANTIŠEK NOVOTNÝ
housle, komorní hra

profesor HF JAMU v Brně
a VŠMU v Bratislavě

MILOSLAV JELÍNEK
kontrabas

profesor HF JAMU v Brně
a vedoucí Katedry
strunných nástrojů

TATIANA TESLIA
zpěv

pedagožka HF JAMU v Brně
a FU OSU v Ostravě

JAN JIRASKÝ
klavír, komorní hra

profesor HF JAMU v Brně
a vedoucí Katedry
klavírní interpretace

ALENA VLASÁKOVÁ
klavír

profesorka HF JAMU v Brně
a HAMU v Praze

BARBARA MARIA WILLI
cembalo, kladívkový klavír, barokní komorní hra

profesorka HF JAMU v Brně
a vedoucí Katedry varhanní
a historické interpretace

JAMU
Hudební fakulta

KONTAKT: Hudební fakulta JAMU – MIK, Komenského nám. 6, 662 15 Brno, tel.:+420 542 591 604, e-mail: nesvadbova@jamu.cz

Koncerty

Střípky z koncertní sezóny 2020/2021

Samotnou podstatou studia hry na hudební nástroj je interpretační praxe. Teprve v kontaktu s publikem, ve vzájemné komunikaci s ním, si interpret ověřuje výsledky své práce. A právě tato důležitá část uměleckého studia je distanční formou nenahraditelná.

Vzhledem k mnoha coronavirovým opatřením měli studenti velmi omezené příležitosti ke koncertování. Přesto se několik málo koncertů v této neobvyklé koncertní sezóně podařilo uskutečnit.

V rámci Festivalu Dvořákova Praha proběhl v září loňského roku ojedinělý projekt zaměřený na Dvořákovo klavírní dílo. V rozmezí několika dnů zaznělo v Dvořákově a Sukově síni Rudolfina téměř kompletní Dvořákovo klavírní dílo. Vyvrcholení koncertního cyklu představoval sobotní celodenní maraton v Sukově síni. Příležitost dostalo šest klavíristů mladé nastupující generace.

Mezi nimi byli i festivaloví debutanti Kristýna Znamenáčková a Pavel Zemen (oba studenti KKI JAMU, doktorandi ze třídy prof. Aleny Vlasákové). V jejich podání zazněly Dvořákovy lyricky laděné Legendy op. 59 a charakteristické kousky Ze Šumavy op. 68. Tyto cykly patří k nejhodnotnějším čtyřručním skladbám 19. století.

Za dodržení přísných epidemických opatření se podařilo na půdě HF JAMU 1. října loňského roku uskutečnit zahajovací koncert koncertní sezony 2020/2021. Omezený vysokoškolský režim připustil přítomnost pouze deseti lidí, a to včetně účinkujících. V klavírním recitálu vystoupil posluchač doktorského studia klavírista Viktor Vojnovič. Jako spoluúčinkující si přizval studentku pěveckého oddělení Helenu Hozovou. V první polovině koncertu zaznělo Devět preludií op. 1 Karola Szymanowského a Sonáta č. 4 Fis dur op. 30 Alexandra Skrjabina.

Druhá polovina večera patřila klavírní tvorbě brněnského skladatele Pavla Haase, který je často označován za nejlepšího žáka Leoše Janáčka. Viktor Vojnovič se tomuto skladateli věnuje ve své doktorské práci. Při svém bádání v hudebním oddělení Moravského zemského muzea objevil jeho dosud neznámé Tři skladby pro klavír z roku 1919. V rámci svého říjnového recitálu uvedl tyto skladby ve světové premiéře, stejně jako i poslední klavírní dílo Pavla Haase, skladbu Allegro moderato. Jiný pohled na skladatelovu tvorbu představily dva písňové cykly v podání Heleny Hozové a Viktora Vojnoviče – cyklus Šest písní v lidovém tónu pro soprán a klavír op. 1 a Sedm písní v lidovém tónu pro zpěvní hlas a klavír na básně F. L. Čelakovského op. 18.

Studenti KKI HF JAMU se významně podíleli i na koncertech podzimního Festivalu Janáček Brno.

4. října 2020 proběhl v rámci Matiné v Památníku Leoše Janáčka Koncert posluchačů HF JAMU. Nabídl díla autorů přelomu 19. a 20. století - Richarda Strausse, Clauda Debussyho a Leoše Janáčka. V Janáčkově cyklu Po zarostlém chodníčku se představil klavírista Adam Závodský ze třídy prof. J. Jiraského.

Ve stejný den se uskutečnil koncert v Mozartově sále Divadla Reduta. Jako člen Sukova kvarteta vystoupil Pavel Zemen. Velmi zajímavý program byl zahájen Klavírním kvartetem a moll Gustava Mahlera. Jedná se vlastně jen o jednu větu, která se dochovala z díla vzniklého za Mahlerova studia na vídeňské konzervatoři. K autografu této první věty bylo ještě připojeno dvaceti-čtyřtaktové torzo Scherza, které později dokončil Alfred Schnittke, skladatel 2. poloviny 20. století. Na koncertě zazněla i tato osobitá skladba. Poté následovala další originální díla – Klavírní trio Leoše Janáčka – rekonstrukce a nové aranžmá Miloše Štědroně a Kvartet a moll op. 1 Josefa Suka (studentská práce z dob studií u Antonína Dvořáka).

Klavírista Pavel Zemen se představil také na koncertě Contemporary Orchestra, který se konal 8. října 2020 v brněnském Mahenově divadle. A to v jedné ze skladeb programu, Janáčkově Concertinu pro klavír, dvoje housle, violu, klarinet, lesní roh a fagot. Concertino, původně zamýšlené jako klavírní koncert, je Janáčkovým pozdním dílem. Ke kompozici tohoto někdy nazývaného „malého koncertu“ ho inspiroval výkon českého klavíristy Jana Heřmana, kterému také skladbu věnoval.

Festival Janáček Brno obohatil i Komponovaný pořad posluchačů HF JAMU, který proběhl 10. října 2020 v Mozartově sále Divadla Reduta. V rámci programu vystoupila s Janáčkovým cyklem V mlhách Magdaléna Hrudová ze třídy prof. A. Vlasákové.

Od listopadu loňského roku probíhaly koncerty již pouze streamovanou formou.

V rámci konzultačního dne Metodického centra 21. listopadu 2020, který byl věnován výhradně tématu osobnosti Bohuslava Martinů, se uskutečnil koncert Kristýny Znamenáčkové. Koncert zaměřený na skladatelův cyklus Loutky byl doplněn průvodním slovem interpretky.

Posluchači nepřišli ani o Vánoční koncert Hudební fakulty JAMU, který byl streamovaný 15. prosince 2020 z auly HF JAMU. Na slavnostním večeru se podílel i pedagog KKI Igor Ardašev ve spolupráci s houslistou Františkem Novotným a z klavírních studentů vystoupila Kristýna Znamenáčková se skladbou Vánoce Bohuslava Martinů.

Vánoční koncert pro posluchače Metodického centra připravili 19. prosince Viktor Vojnovič a Pavel Zemen. Oba interpreti jsou posluchači doktorského studijního programu, působí pedagogicky na Katedře klavírní interpretace a v Metodickém centru a jsou laureáty mezinárodních klavírních soutěží.

Viktor Vojnovič nabídl posluchačům zajímavý program složený z děl Karola Szymanowského a Pavla Haase.

Devět preludií op. 1 zkomponoval Karol Szymanowski v letech dospívání (1899–1900). Je v nich patrný vliv Fryderyka Chopina, zároveň tu můžeme vysledovat jistou příbuznost s postupy A. N. Skrjabina. Cyklus si oblíbil legendární Artur Rubinstein, který o něm napsal ve svých pamětech: „Nelze slovy popsat, jak mne ohromily už první takty preludií. Tuto hudbu stvořil skutečný mistr. Horečně jsem přehrával rukopis a mé nadšení a vzrušení narůstalo. Objevil se další velký polský skladatel."

Tři skladby pro klavír napsal Pavel Haas v průběhu roku 1919, v době studií u Viléma Petrželky v rámci Besedy brněnské, na podzim byl pak přijat hned do 3. ročníku nově vzniklé brněnské konzervatoře. Partitura nikdy nevyšla tiskem, skladatel tužkou naznačil zamýšlené řazení jednotlivých částí Touha v dál, Tak divně do skoku a Píseň jarního večera.

V celém cyklu jsou patrné jak vlivy moravské melodiky a modality, tak i originální harmonické postupy, které Pavel Haas v pozdější tvorbě rozvíjel.

Vtipná a světlá skladba s tempovým označením Allegro moderato vznikla 25. března 1938 během práce na 3. smyčcovém kvartetu op. 15. Původně měla vyjít spolu s dalšími kompozicemi v sešitě Moderních tanců. Bohužel k tomu vlivem dalších politických událostí nedošlo. Jedná se o poslední Haasovo dílo pro sólový klavír.

Krásnou repertoárovou volbou pro adventní období byla i díla Chopinova v podání Pavla Zemena.

Zazněl výběr tří Nocturen. Nocturna op. 9 č. 1 b moll a č. 2 Es dur věnovaná Marii Pleyel, která jsou prvními z řady devíti opusů a nesou tradiční tempová označení Larghetto a Andante. Třetí Nocturno op. 27 č. 2 Des dur, jež Chopin věnoval hraběnce d'Apponyi, je označeno Lento sostenuto. Všechna tři uvedená Nocturna jsou poutavá a melodicky bohatá a patří mezi ta vůbec nejznámější.

Poslední skladbou sobotního programu byla Barcarolle Fis dur op. 60. Jak napovídá opusové číslo, je to skladba z pozdního období Chopinova života. Konkrétně vznikala mezi roky 1845–1846 a byla poslední skladbou, kterou Chopin sám, již velmi nemocný, hrál před publikem. Možná i proto lze vnímat v Barcarolle nejen úsměv, ale i smutek. Celou skladbou plyne charakteristický motiv pohupující se gondoly, který podkládá sladkou melodii písně gondoliéra. Barcarolle patří mezi „nejsvětlejší" skladby Chopinova díla. Objevuje se v ní mnoho odkazů na skladatelův duchovní svět, např. chorály andělů ve střední části – podobně jako ve Fantasii f moll.

Další koncert, který proběhl 20. března 2021 v rámci Metodického centra, přenesl posluchače do hudby 20. století, a to prostřednictvím klavírní hudby Jana Nováka.

Doktorand Dominik Gál se v návaznosti na svou přednášku o životě a díle skladatele Jana Nováka představil také jako interpret jeho skladeb, a to v cyklu Elegantiae tripudiorum.

Elegantiae tripudiorum neboli česky elegance valčíků je cyklus deseti kompozic ve stylu valčíku. Představuje jakousi procházku celou valčíkovou epochou a nejrůznějšími směry valčíkového stylu, je ukázkou pestrosti valčíkové formy. Samostatná orchestrální verze tohoto díla nese podtitul „sinfonia minoris“.

Koncertů v této sezóně nebylo tolik, jak jsme běžně zvyklí. Potvrdily však životaschopnost umění i v obtížných podmínkách, udržely důležitou kontinuitu a staly se jakousi pomyslnou spojnicí do budoucna. A věřím, že těchto několik střípků se brzy opět rozroste v rozsáhlou a pestrou mozaiku.

▸ Miroslava Raková

Listina mladých umělců

Katedra klavírní interpretace Hudební fakulty JAMU vychovala již celou řadu vynikajících interpretů, kteří působí jako sólisté či členové různých komorních seskupení.

Absolventi všech studijních oborů – bakalářského oboru Hra na klavír i obou navazujících magisterských oborů Hra na klavír a dvojoboru Hra na klavír a klavírní pedagogika, se samostatně orientují v interpretační problematice všech stylových období včetně speciálních znalostí o interpretaci barokní hudby.

Již při studiu využívají studenti každou možnost koncertní činnosti, mnozí z nich vystupují také v rámci Kruhů přátel hudby po celé České republice.

Velkou podporu mladým začínajícím umělcům poskytuje Nadace Český hudební fond. Ta každoročně vydává na základě usnesení rady Kruhů přátel hudby Listinu mladých umělců. Zařazení koncertu mladého interpreta z aktuální listiny je pro KPH jednou z hlavních podmínek poskytnutí nadačního příspěvku. ČHF se tak snaží propagovat nejmladší české talentované umělce a pomoci jim při zahájení samostatné koncertní činnosti.

Mladé umělce (občany ČR), většinou studenty nebo čerstvé absolventy vysokých hudebních škol, vybírá rada na základě návrhů hudebních akademií, hudebních spolků, institucí a významných pedagogů oboru. Hlavní podmínkou zařazení na prémiovou listinu jsou ceny získané v mezinárodních soutěžích, přičemž některé z nich musí být vícekolové a konané v zahraničí.

Vzhledem k současné situaci, kdy musela být většina koncertů zrušena, bude listina z letošní sezóny dále prodloužena pro koncertní sezónu 2021/2022 a roční sezónu 2022.

NADACE ČESKÝ HUDEBNÍ FOND

Již v minulosti bylo na Listinu mladých umělců vybrána řada pianistů z KKI HF JAMU. Mezi nimi jsou Jan Jiraský, Martina Schulmeisterová, Ondřej Hubáček, Jana Chaudhuri, Lucie Halíček-Czajkowská, Jan Šimandl a Pavel Zemen. Na té letošní jsou hned dvě mladé klavíristky a studentky JAMU – Magdalena Hrudová (2. koncertní sezónu) a Kateřina Potocká (1. koncertní sezónu).

Magdalena Hrudová se narodila v roce 1994. Hře na klavír se začala věnovat na ZUŠ v Hradci nad Moravicí pod vedením Dany Peškové, dále navázala studiem na Janáčkově konzervatoři a Gymnáziu v Ostravě u MgA. Hany Kundrátové. V roce 2015 byla přijata do třídy prof. Aleny Vlasákové na JAMU v Brně, v rámci programu Erasmus studovala také u prof. Niklase Sivelova na Royal Danish Academy of Music v Kodani. Prvního soutěžního úspěchu dosáhla již v r. 2002, kdy obdržela 1. cenu na soutěži Prague Junior Note. Ve stejné soutěži obdržela 1. cenu spolu s cenami NČHF a Českého rozhlasu ještě v roce 2006. K nejvýznamnějším soutěžním úspěchům během studia na konzervatoři patří 3. cena v Mezinárodní soutěži Pro Bohemia v Ostravě 2009, 1. cena na mezinárodní soutěži Musica Insieme v Itálii v roce 2010 a o rok později 1. cena na mezinárodní soutěži Ference Liszta v Budapešti. V roce 2011 získala na Soutěžní přehlídce Bohuslava Martinů v Poličce Zlaté pásmo a titul absolutního vítěze. V rámci studia na JAMU získala v roce 2016 1. cenu na mezinárodní soutěži Anemos v Římě, v roce 2018 3. cenu v mezinárodní soutěži Vittoria Caffa Righetti Prize v italské Cortemilii a v r. 2019 1. cenu na soutěži The 21st Century Art v Lempäälä (Finsko). V současnosti pedagogicky působí na konzervatoři v Ostravě.

Kateřina Potocká se narodila v roce 1997. Hře na klavír se začala věnovat ve čtyřech letech na soukromé ZUŠ

v Havlíčkově Brodě u Blanky Skálové. Ve studiu pokračovala na Konzervatoři P. J. Vejvanovského v Kroměříži pod vedením MgA. Martiny Schulmeisterové, Ph.D. (2012-2018). Od roku 2018 je posluchačkou JAMU v Brně ve třídě prof. Aleny Vlasákové. Již v dětství se zúčastnila mnoha klavírních soutěží. První ceny si odnesla ze soutěží Karlovarská růžička, z Celostátní soutěže ZUŠ, opakovaně ze soutěže Prague Junior Note. Byla úspěšná také na soutěžích Amadeus, Virtuosi per musica di pianoforte nebo na soutěži Vítězslava Nováka. Během studia na konzervatoři získala v roce 2014 1. cenu a titul absolutního vítěze na soutěži Pro Bohemia a zvítězila v Mezinárodní klavírní soutěži Vítězslava Nováka v Kamenici nad Lipou. Dále obdržela 2. cenu na Soutěži Nadace B. Martinů v Praze (2015), 2. cenu na soutěži „Pianotalents" Miláno, Itálie (2013), nebo 3. cenu na Mezinárodní smetanovské klavírní soutěži v Plzni (2016). Mezi její poslední úspěchy patří ceny získané v r. 2019 v Římě - 1. cena na mezinárodní soutěži Anemos a 2. cena na soutěži Youth Academy Award. V témže roce zvítězila také na mezinárodní soutěži v Klosterneuburgu (Vídeň). Soustavně se věnuje rovněž komorní hře, od roku 2019 působí na konzervatoři v Pardubicích v oblasti klavírního doprovodu.

Oběma mladým pianistkám přejeme, aby se co nejdříve zlepšila stávající situace a ony se mohly opět naplno věnovat své koncertní činnosti.

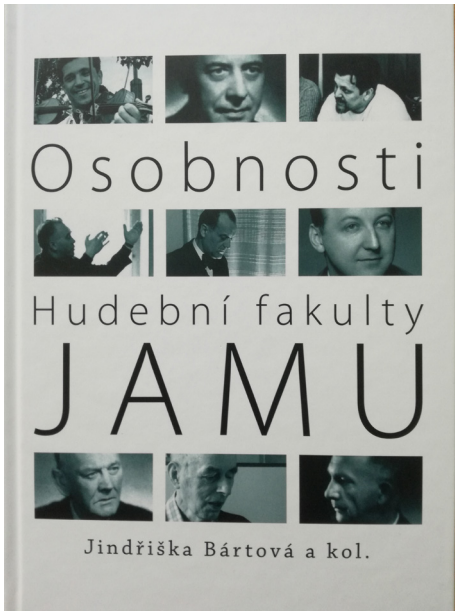
▸ Miroslava Raková

Zajímavé knihy

Jindřiška Bártová a kol.: Osobnosti Hudební fakulty JAMU II

V roce 2020 vyšla v nakladatelství JAMU kniha Osobnosti Hudební fakulty JAMU II. Navazuje na publikaci Osobnosti Hudební fakulty JAMU z roku 2017, věnované 70. výročí vzniku školy.

První díl knihy obsahuje vzpomínky na devět významných osobností a je především výsledkem práce pedagogů Katedry hudebních a humanitních věd v čele s prof. PhDr. Jindřiškou Bártovou. Čerpá též z diplomových a disertačních prací HF JAMU.

Co se týká oblasti klavírní pedagogiky, můžeme si v prvním díle knihy přečíst studii o významném interpretovi a pedagogovi Františku Schäferovi (1905 – 1966), který patřil k zakládajícím pedagogům JAMU. Jako pedagog hry na klavír zde působil v letech 1947 – 1949 a 1958 – 1966. Autorka článku Martina Farana (absolventka JAMU v oboru Hra na klavír ve třídě prof. Jiřího Skovajsy a prof. Jiřího Doležela) čerpá ze své disertační práce, věnované tématu klavírního díla Františka Schäfera.

Na svého pedagoga klavíru prof. MUDr. Otakara Vondrovice v knize s láskou vzpomíná jeho první žákyně na JAMU Milena Dratvová. Vedoucího klávesové katedry, absolventa pařížské École normale de musique v Cortotově klavírní třídě, líčí jako úžasného člověka s neuvěřitelnou energií.

Na první knihu „Osobností", která se setkala s kladným ohlasem, navazuje druhá, podstatně rozsáhlejší publikace Osobnosti hudební fakulty JAMU II. Mezi sedmnácti osobnostmi figuruje i šest významných klavíristů působících na katedře klávesových nástrojů.

Profesor bohemistiky a rusistiky na erfurtské univerzitě v Německu Holt Meyer je autorem článku o jednom ze zakládajících profesorů JAMU, klavíristovi, mnohostranném umělci a složité osobnosti - Ludvíku Kunderovi. Žák Janáčkův, a krátce i Cortotův, byl nejprve děkanem a poté třináct let rektorem JAMU.

Pod tajuplným názvem „Milan Máša v mlhách" se skrývá vzpomínka Aleny Borkové na pedagoga JAMU druhé poloviny 20. století Milana Mášu (na konzervatoři i JAMU byl žákem Františka Schäfera). Svědectví o jeho interpretaci může věrně doložit gramofonová deska s jeho hrou z roku 1990, která se dochovala v knihovně JAMU.

Igor Ardašev, současný významný český pianista a docent na Katedře klavírní interpretace HF JAMU, ve svém článku vzdává hold své pedagožce z konzervatoře a JAMU Inesse Janíčkové. Citát z článku, byť krátký, snad alespoň částečně přiblíží tuto významnou pedagogickou osobnost, rodačku z Petrohradu, která přinesla do výuky hry na klavír na JAMU prvky ruské klavírní školy: *„Při práci v hodinách u paní profesorky panovalo zaujetí pro hudbu, duch jisté neokázalosti, dů-*

raz na řemeslnou poctivost a smysl pro řád. Byla nesmlouvavá k jakékoli polovičatosti a ledabylosti.“

Na článcích o významných pianistech a pedagozích JAMU se v knize podílí i tři současní doktorandi Katedry klavírní interpretace – Dominik Gál, Viktor Vojnovič a Kristýna Znamenáčková.

Dominik Gál: Vlastimila Lejska charakterizovala všestrannost

Všestranná osobnost klavíristy, pedagoga a skladatele Vlastimila Lejska je vylíčena v rozsáhlém článku rozděleném do osmi dílčích podkapitol.

První, s názvem Dospívání a studium, zachycuje klavíristova dětská léta v Brně, hudební vlivy ze strany rodičů, zejména otce, soukromé hodiny klavíru a první skladatelské pokusy. Lejsek se již od dětství jevil jako všestranná osobnost, v době studia na klasickém gymnáziu se již systematicky věnoval i studiu hudby. Poté vystudoval hudební vědu na Masarykově univerzitě, zároveň se stal studentem klavírní hry na konzervatoři ve třídě Františka Schäfera (byl zařazen rovnou do 4. ročníku). Studium vysokoškolské započal na AMU ve třídě Františka Maxiána a dokončil v Brně na JAMU pod vedením klavíristy Jana Ermla.

Interpretační dráhu Lejsek započal získáním bronzové medaile na Soutěži F. Liszta v Budapešti v roce 1956. Při své koncertní činnosti spolupracoval s orchestry, jeho repertoár obsahoval 32 koncertů pro klavír a orchestr. Věnoval se také komorní hře, prováděl československé premiéry zahraničních autorů. Často nahrával v českých i zahraničních rozhlasových studiích.

Se svou ženou Věrou vytvořil na tu dobu výjimečné klavírní duo, které se stalo světovou špičkou ve svém oboru. Nahrávali pro rozhlas i nahrávací společnosti. Zprvu se věnovali klasickému repertoáru, později přidávali skladby 20. století i novinky. Noty si zpočátku sami ručně opisovali.

Po studiích na JAMU zde Lejsek působil jako pedagog, studenty vedl k samostatné práci, za základ při studiu považoval umění číst notový zápis. U studentů rozvíjel fantazii, své interpretační postoje jim nevnucoval.

Vlastimil Lejsek byl člověk vskutku renesanční, měl mnoho koníčků, například gastronomii, zajímal se o vědní disciplíny – fascinovala ho astronomie. Měl rád horské túry, hlavně v oblasti Jeseníků a slovenských Tater.

I když je autorem několika desítek skladeb, sám se pokládal „pouze“ za píšícího pianistu. Psal skladby pro sólový klavír, čtyřruční klavír i pro dva klavíry. Důležitá je jeho tvorba instruktivní. Jeho hudba je radostná, taneční, často se vyskytují latinskoamerické rytmy. Některé jeho skladby byly později instrumentovány pro orchestr.

Manželé Lejskovi se zasloužili o založení Schubertovy soutěže pro klavírní dua. Z Jeseníku, kde soutěž vznikla a dodnes probíhá, pocházeli matka i otec Franze Schuberta. První ročník se uskutečnil v roce 1978. Cílem soutěže bylo rozšířit zájem o čtyřruční hru a podnítit skladatele, aby psali nové skladby pro toto obsazení.

Poslední část článku Dominika Gála tvoří vzpomínky přátel a žáků Vlastimila Lejska – Zdeňka Pololáníka, Milana Bialase, Martina Opršála, Vojtěcha Kyase, Milady Reiprichové a René Adámka. Za všechny autentické vzpomínky připojuji alespoň část jedné, z pera René Adámka: *„Vždy jsem obdivoval široký intelektuální záběr V. Lejska, ale také jeho empatii a lidskost. Jsem s ním i nyní spojen vzpomínkami, kdy si často představuji, jak by problém, kterému jsem vystaven, řešil on. Miloval život, lidi i humor. Byl mi víc než přítelem. Člověkem blízkým, chápajícím, vstřícným a laskavým. Tyto atributy kladu výš než „jen“ hudební vzdělání, které jsem si u něho mohl rozšířit. Mám ho a budu mít navždy ve svém srdci.“*

Viktor Vojnovič: U Otakara Vondrovice stála hudba vždy na prvním místě

Na vzpomínku na Otakara Vondrovice z prvního dílu knihy navazuje článek Viktora Vojnoviče. Otakar Vondrovic vystudoval lékařství, přesto u něj stála hudba na prvním místě. Studoval na mistrovské klavírní škole pražské konzervatoře u Karla Hoffmeistera. Poté získal roční stipendium na pařížské École normale de Musique ve třídě Alfreda Cortota. Současně vystudoval na pařížské Sorbonně medicínu.

Po studiích žil v rodných Poděbradech, pracoval jako lékař, vystupoval jako koncertní umělec. Navzdory problémům se svými politickými postoji po roce 1948 se vypracoval na předního československého klavíristu 20. století. Vystupoval sólově i s komorními tělesy. Do repertoáru zařazoval vedle světových autorů také díla českých autorů 19. a 20. století, premiéroval i skladby současných českých autorů. Pozoruhodné bylo jeho provedení všech dvaatřiceti Beethovenových sonát v Rudolfinu v roce 1951.

Od roku 1963 působil jako pedagog na JAMU, od té doby se vzdal lékařské praxe a plně se věnoval výuce. Za pět let byl jmenován prvním řádným profesorem a o rok později se stal vedoucím katedry klávesových nástrojů.

V 70. letech získal za svoji uměleckou a pedagogickou činnost mnoho ocenění. Poslední recitály absolvoval v Brně a Poděbradech.

Svědectví jeho interpretačního umění je zaznamenáno na mnohých gramofonových nahrávkách Supraphonu.

Ještě donedávna nebylo možné o Otakaru Vondrovicovi dohledat téměř žádné informace. Velkou měrou tuto oblast obohatila bakalářská práce Barbory Scholzové z roku 2013.

To, jaký byl Otakar Vondrovic pedagog, jak vyučoval, jaké myšlenky předával svým žákům, vyjadřují nejlépe osobní svědectví jeho žáků. Na závěr uvádím jedno z nich, které napsala jeho žákyně, prof. Alena Vlasáková: *„Vycházel z ideálu vychovat především dobrého člověka, hudebníka a v návaznosti na to profesionálního klavíristu. Ač nejen hudebník, ale i lékař, neviděl v žákovi ubohého pacienta, kterého se chystá zachránit ze všech jeho pianistických nemocí, ale dával nám najevo, že věří našemu talentu a budeme ho spolu rozvíjet podle našich skutečných možností. U mnoha jiných jsem nacházela profesionalitu, obdivovala jsem jejich racionalitu a další vlastnosti, ale prof. Vondrovic pro mne navíc naplňoval ideál Cortotova hlubokého obsahu hudebního sdělení, který nám od svého učitele předával. Pochopení toho, co hudba říká, bylo východiskem studia skladby.“*

Kristýna Znamenáčková: Jiří Skovajsa: „ Jsme jako jezdci formule jedna“

Do názvu svého článku použila Kristýna Znamenáčková výňatek z přílohy koncertního programu „Tří klavírních recitálů“ z 29. – 31. října 2003 z pera interpreta Jiřího Skovajsy, ve kterém pianista napsal:

„Pódiové riziko je stále stejné. Hlavou ti musí projít hodně přes milion informací – a přitom přesnost na 99% už je na hranici únosnosti. Jsme jako jezdci formule jedna, jen nám snad smrt nehrozí tak bezprostředně. Jenže oni nejezdí 50 let! Nejhorší jsou první minuty. Největším nepřítelem je únava, vyčerpání, to pak hraješ rychleji, než stačíš myslet, a to je hrozný pocit.“...

„Malé chybičky, co publikum sotva pozná, jsou lidské, hrát na jistotu je zbabělost. I mistr světa občas neskočí základní výšku. Nikdy nevíš, když tam jdeš...“

Osobnost klavíristy a pedagoga Jiřího Skovajsy byla celoživotně spjata s Moravou. Po svých studiích vyučoval na Konzervatoři P. J. Vejvanovského v Kroměříži, jinak celý život žil a profesně působil v Brně.

Rodina Jiřího Skovajsy neměla hudební kořeny, přesto již v raném věku získal hudební vzdělání a brzy se dostal k významnému pianistovi a pedagogovi Františku Schäferovi. V jeho třídě studoval později na Konzervatoři v Brně a následně i na JAMU. Na svého profesora vzpomíná s velkou úctou a respektem. Během studia získal Skovajsa úspěchy na národních i mezinárodních soutěžích. Po smrti F. Schäfera absolvoval JAMU pod vedením Otakara Vondrovice.

Jiří Skovajsa během celého svého profesního života usiloval o skloubení práce pianisty interpreta a klavírního pedagoga. V době desetiletého pedagogického působení na kroměřížské konzervatoři rozvíjel zároveň kariéru sólového interpreta. Jeho interpretační kariéra gradovala v roce 1977, kdy získal post sólisty Státní filharmonie Brno. V té době se na čas vzdal pedagogické práce a věnoval se výhradně koncertní činnosti. Na svém repertoáru měl díla světových autorů – Chopina, Ravela, Beethovena a Rachmaninova. Česká hudba byla zastoupena Smetanou, Dvořákem, Martinů a zejména Janáčkem. Nelze nezmínit odvážný projekt tří klavírních recitálů, které se uskutečnily v Besedním domě v Brně ve dnech 29. – 31. října 2003 v rámci své aspirace na profesorský titul. Tento záměr vzbudil velký zájem veřejnosti, diváci seděli i na pódiu.

Novou životní etapu zahájil počátek působení na JAMU, kde začal vyučovat nejprve jako externí pedagog v roce 1987, od roku 1989 zde působil jako prorektor a od roku 1991 byl prvním děkanem obnovené hudební fakulty. Zároveň ukončil své působení v brněnské filharmonii. Od této chvíle převažuje u Skovajsy pedagogická činnost a práce pro akademii. Aktivně se také zapojil do činnosti Metodického centra, které vzniklo v roce 1992. Jiří Skovajsa byl váženým a uznávaným pedagogem. Svým studentům se věnoval nadstandardně i ve svém volném čase. V pedagogických metodách mu byl vzorem jeho učitel František Schäfer.

Jako pedagog a dlouholetý vedoucí katedry klávesových nástrojů zanechal Jiří Skovajsa na JAMU nesmazatelnou stopu. Jeho pedagogické principy dále žijí a jsou předávány dalším generacím mladých pianistů.

Autorka Kristýna Znamenáčková oslovila bývalou studentku Jiřího Skovajsy, pianistku a pedagožku Martinu Mergentalovou, která zavzpomínala na svého profesora: *„ Byl to člověk charismatický, galantní, nesmírně pracovitý a neuvěřitelně systematický. V jeho hodinách se prolínala interpretační svoboda spolu s velmi jasnými mantinely danými jeho neúprosnými požadavky např. na velmi brzkou hru skladeb vcelku či zpaměti. Výběr skladeb byl čistě na studentovi. Technické obtíže až na výjimky neřešil, studentům pomáhal nalézt ve skladbách vnitřní řád a možné cesty hudebního ztvárnění. Nikdy nehráli ani dva jeho studenti stejným způsobem. Nikdy se nesnažil formovat studenty do jakýchsi kopií jeho samotného. Individualita každého studenta byla devízou jeho třídy.“*

Milí čtenáři, přečetla jsem dvě knihy věnované dvaceti šesti významným uměleckým osobnostem, které v minulosti působily v hudební oblasti na JAMU v Brně. Ve svém článku jsem se zaměřila na oblast klavírní pedagogiky, na osobnosti, které formovaly směřování výuky hry na klavír na Hudební fakultě JAMU a na jejichž myšlenkách a metodách zde rostou další generace úspěšných mladých pianistů.

Všichni teď více času trávíme ve společnosti digitálních technologií. O to raději jsem vzala do ruky tištěné knihy a začetla se do životních příběhů interpretů, skladatelů a významných pedagogů. I oni prožívali těžké životní osudy dané dobou či aktuální politickou situací. Byly to různorodé individuality. Troufám si však říci, že je spojovalo jedno - profesionalita, pracovitost, obětavost, ale i lidskost a porozumění. Budiž nám jsou v tomto směru inspirací!

▸ Miroslava Raková

▸ *Autorka článku Mgr. BcA. Miroslava Raková vystudovala hru na klavír na Konzervatoři v Teplicích, magisterské studium Učitelství pro ZUŠ na Pedagogické fakultě v Českých Budějovicích a bakalářské studium Klavírní pedagogiky na HF JAMU v Brně ve třídě prof. Aleny Vlasákové. V roce 1991 založila a do roku 1999 vedla Soukromou ZUŠ v Litvínově. Nyní pedagogicky působí v ZUŠ v Jirkově. Je autorkou překladu 2. dílu německé klavírní školy B. Schwedhelm Klavierspielen mit der Maus. V MC JAMU je v současné době posluchačkou kurzu č. 4. Od roku 2016 působí jako šéfredaktorka časopisu Pianissimo.*

Materiály do výuky

Hravý muzikant – pomůcky nejen pro klavíristy

Milí kolegové a všichni přátelé hudby, v minulém čísle časopisu Pianissimo jsem vám představila svého koníčka, tvorbu pomůcek pro malé muzikanty. Tato činnost mě neskutečně baví a naplňuje a zpětná vazba z celé republiky i ze Slovenska mne utvrzuje v tom, že to má smysl. Ti z vás, kteří jste se mnou byli 19. 12. 2020 při online přednášce z MC JAMU, jste viděli stručný průřez všech mých pomůcek. Některé z nich budou k dispozici ke stažení také v knihovně MC.

V minulém čísle Pianissima jsem představila svou sadu laminovaných pracovních listů se suchými zipy. Od té doby průběžně vznikají další pomůcky. Vše dělám ručně, nepracuji s počítačovou grafikou, protože to zatím neovládám. Stříhám, lepím, vybarvuju, laminuju, řežu, zaobluju růžky atd. Pouze návody ke hrám píšu na počítači. Kdo by měl větší zájem, v závěru článku přidávám kontakty, ráda vše zodpovím. V příštím čísle časopisu se mohu podrobněji věnovat tomu, co vás bude zajímat nejvíc.

Své pomůcky tvořené z papíru bych rozdělila do několika oblastí:

1. Pracovní listy k doplnění
2. Pracovní listy laminované se suchými zipy
3. Hry karetní
4. Hry deskové
5. Otočná kola

Pracovní listy k doplnění jsou jednoduché černobílé obrázky, k vytisknutí, doplnění a k procvičování. Vytvořila jsem např. sadu podzimní, adventní atd.

Laminované pracovní listy jsou moje srdeční záležitost a podle reakcí dětí v hodinách klavíru vidím, že i je velmi baví. Vybírám oblast, kterou je potřeba procvičovat, zvolím obrázek, který by se k tématu nejvíce hodil a většinou ho vystříhám z barevných papírů a nalepím na papír. Zalaminuju, doplním suchými zipy a je hotovo.

Mezi **hry karetní** řadím nejrůznější domina - k procvičení rytmu, not c1 – c2, dětské domino s obrázky apod. Volím netradiční formát čtverce. Hra je sice těžší, ale úhlopříčně rozdělený čtverec nabízí více možností spojování dílků domina a nutí hráče k většímu přemýšlení. Dále sem řadím hru Taktík, 64 karet s rytmickými hodnotami pro nejrůznější využití, které shrnuji v pravidlech hry. Hra Černý Notopýr je hudební kombinací Černého Petra a kvarteta.

Velkému zájmu ze strany učitelů, ale i rodičů se těší **deskové hry**. V současné době jich mám v zásobě dvanáct. Každá má jiné téma a procvičuje jinou oblast hudební teorie. Ke každé hře je přiložený návod a většinou má různé možnosti, jak si pravidla upravit a přizpůsobit je věku a znalostem hráčů. Nyní je doba, kdy všichni trávíme více času doma, u počítačů, a tak je hraní deskových her výborný způsob, jak prožít čas jinak, se svými nejbližšími, a ještě se v něčem zlepšit. Samozřejmě jsou všechny hry vhodnými pomocníky pro zpestření výuky hudební nauky na ZUŠ i hudební výchovy na ZŠ. Jsou rychlé, pravidla nejsou složitá pro pochopení. Některé se hrají s kostkou, někde jsou místo kostky kartičky, které hráče směrují na správné políčko.

Za velmi přínosná považuji **otočná kola.** Jsou to nejrůznější pomůcky pro logické pochopení a procvičení hudební teorie – názvů not, stupnic, intervalů, akordů. Dívám se na teorii matematickým okem a baví mě vše řadit do logických systémů. Ráda pracuji s půltóny, s číslem 8 a 12. Vše do sebe krásně zapadá a ráda tyto své pomůcky dětem předám, aby do světa hudby nahlédly zase trošku jinak. Mým cílem je výsledky mého tvoření šířit dál. Velké množství her ve formátu pdf jsem již mezi učitele rozeslala. Ne každý má možnost si hru sám vytisknout a zalaminovat. Proto momentálně hledám cesty, jak hry vytvořit a připravit hotové k prodeji. Momentálně probíhají práce na přípravě webové stránky, která dostane název podle mé první deskové hry **Hravý muzikant**. Tam bude vše pod jednou střechou a bude možné hry i ostatní pomůcky získat.

Najít mě můžete také na Facebooku: **ZUŠ inspirace nejen učitelům**

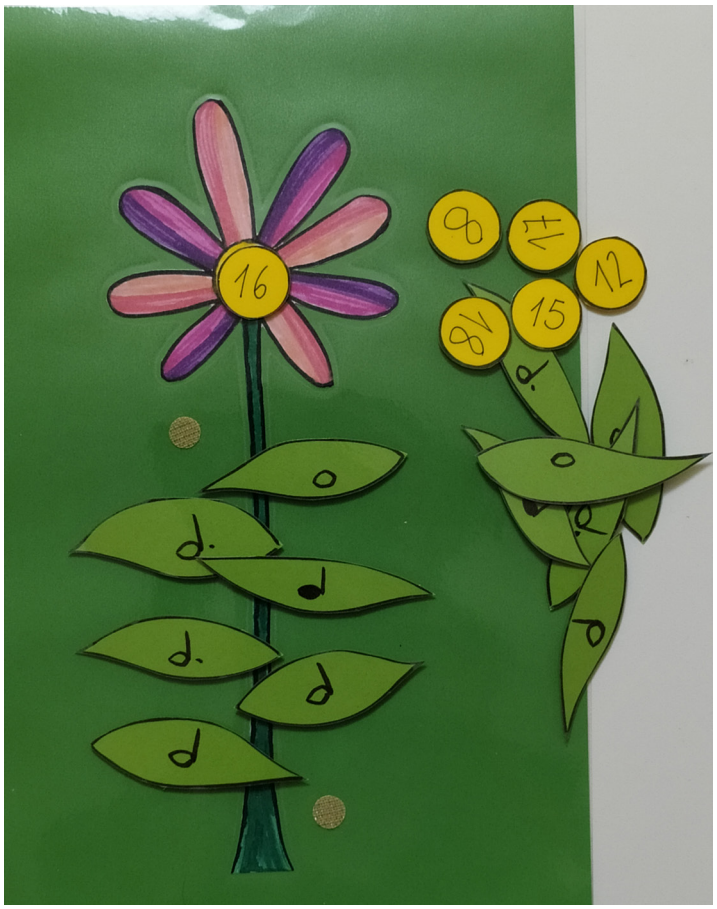
Nebo mi napsat na mail:
linda.hornakova.music@gmail.com

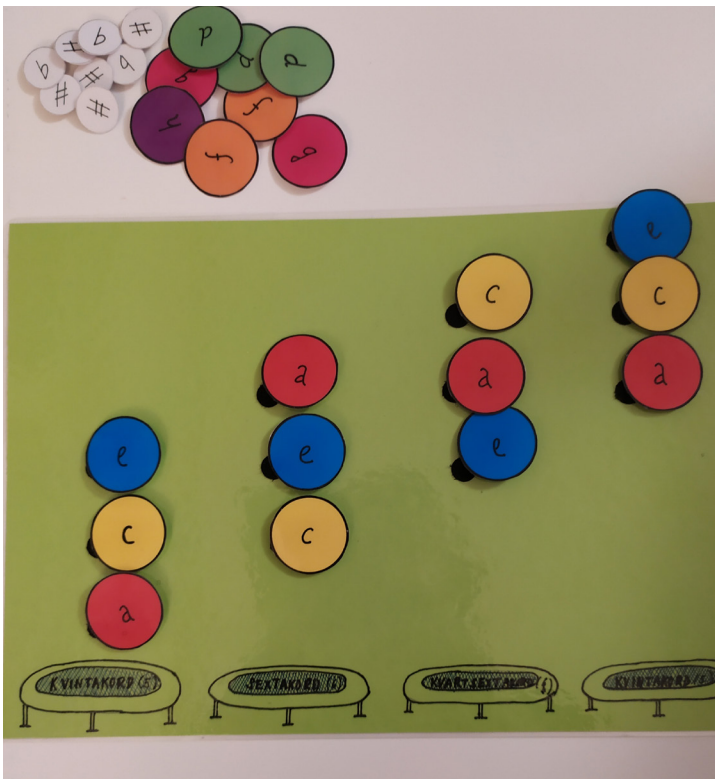
▸ Linda Horňáková

▸ *Autorka článku Linda Horňáková vystudovala brněnskou konzervatoř. Třináct let pedagogicky působila v SZUŠ Mgr. Radmily Chmelové v Brně. Momentálně učí hru na klavír v ZUŠ ve Bzenci. V Metodickém centru JAMU absolvovala kurzy 1 a 2.*

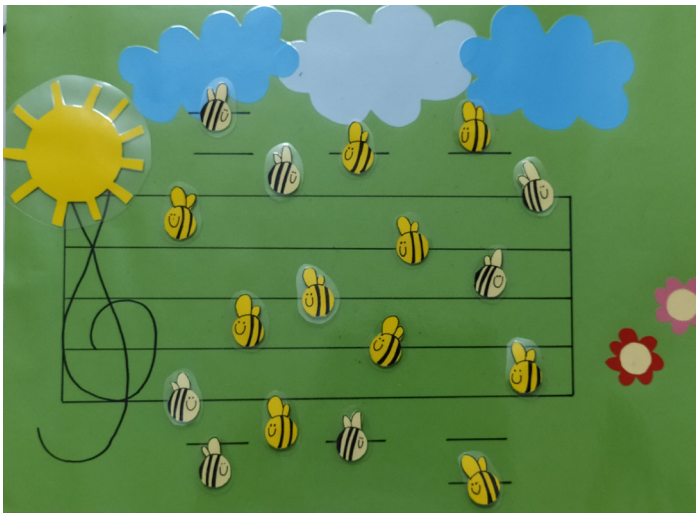

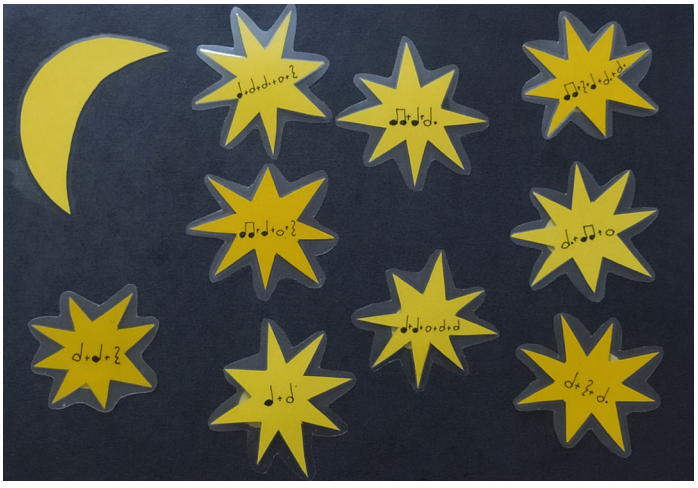

FIS
AS
GES
CIS
ES
FES
HES
DIS
AIS
GIS
#
EIS
HIS
♭
D
E
C
F
H
G
A
CES
DES

FES
GES
CES
DES
AS
ES
HES
HIS
AIS
GIS
DIS
CIS
FIS
EIS

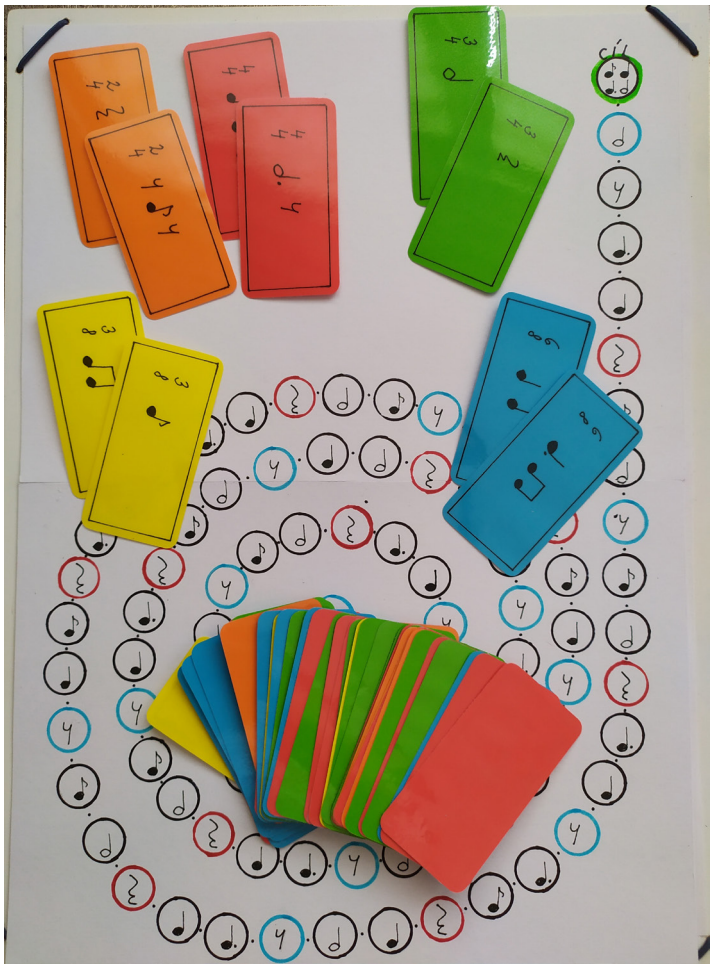

4/4 = C
3/4
2/4

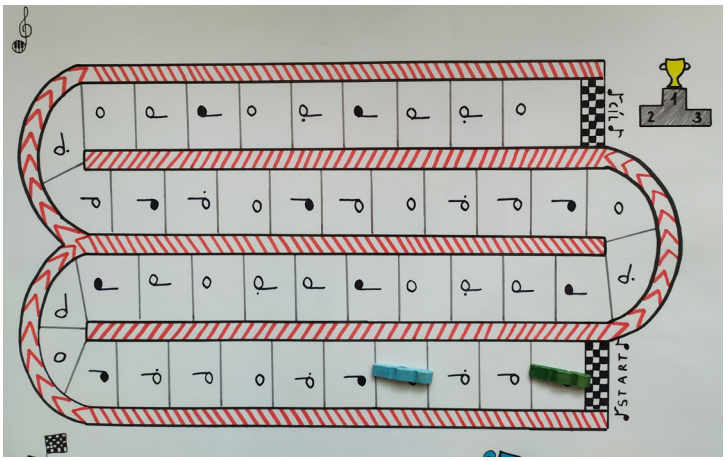

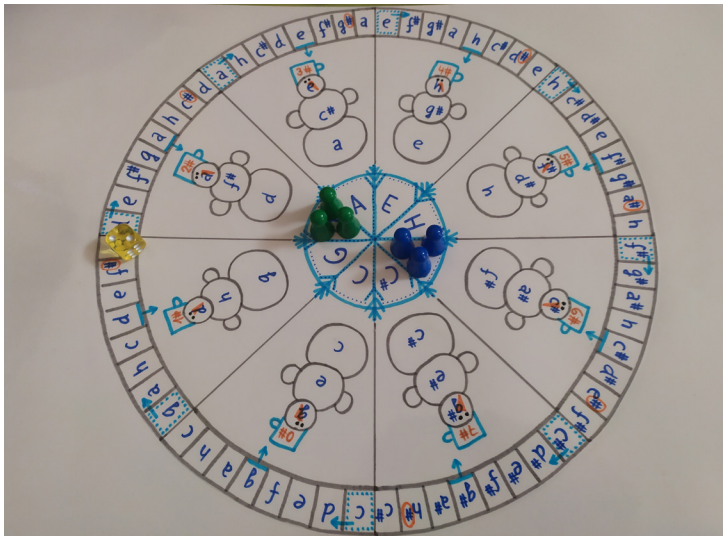

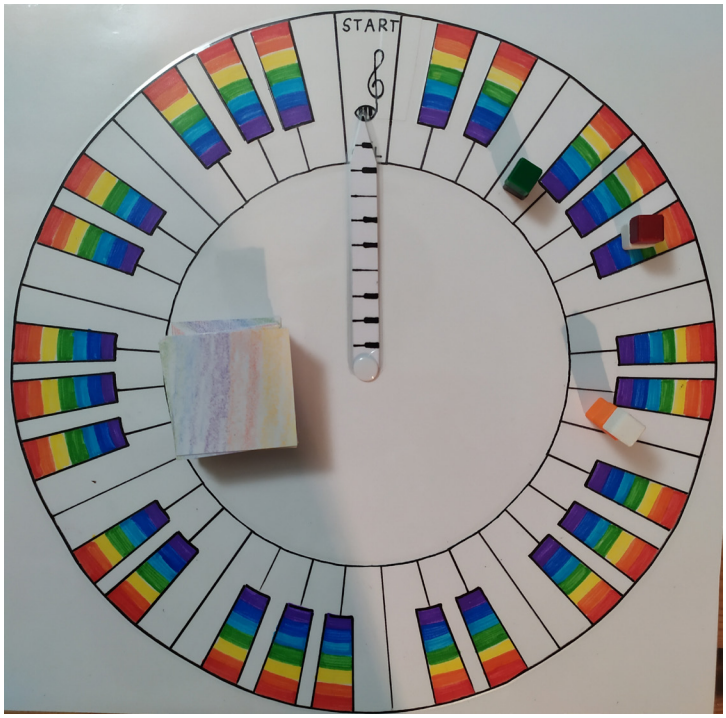

h2
c2
f2
c3
g2
a2
e2
d2
h1
a1
g1
f1
e1
d1
c1
h
a

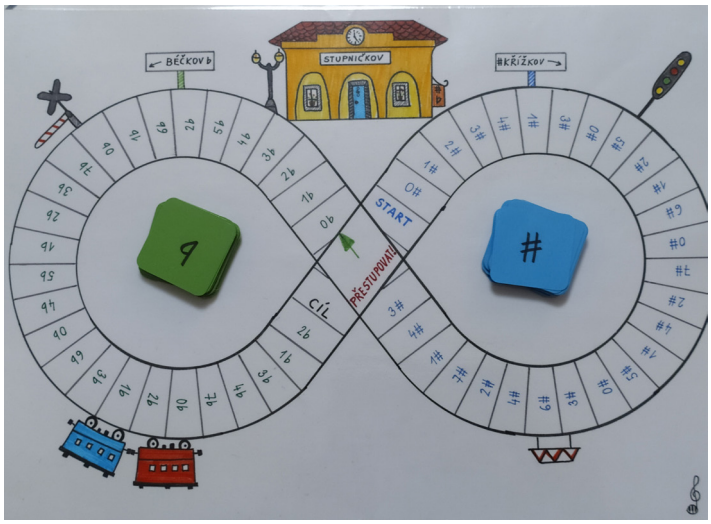

CÍL
START

CÍL
START

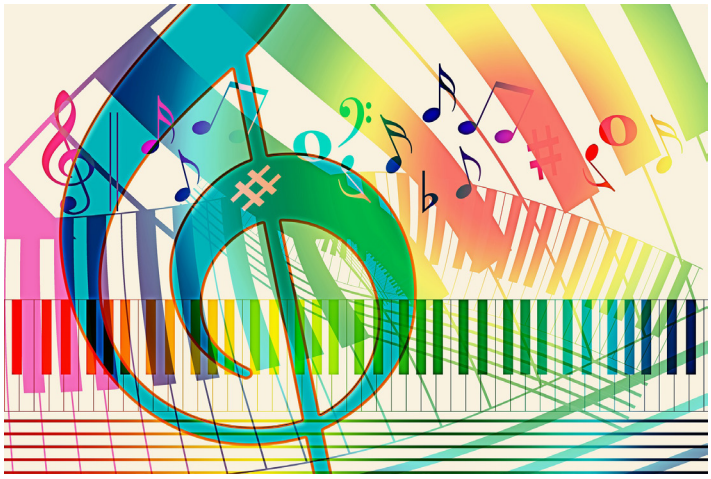

START

a1
h1
C1

BEČKOV
STUPNICKOV
KŘÍŽKOV
START
CÍL
PŘESTUPUJ!

Malé zamyšlení nad významem sociálních sítí v době distanční výuky na ZUŠ

Dnes bych vás ráda oslovila, milí klavírní pedagogové, stejně, jako oslovuji své klavíristy u nás na škole: moje milé oddělení, se kterým se v posledních měsících vidím převážně virtuálně, jak se vám všem daří? Máte ještě sílu? Vidíte světlo na konci tunelu? Máte dost elánu pracovat s dětmi tak, aby je hra na klavír bavila i v těchto těžkých podmínkách? Máte chuť sami hrát?

Běžná pospolitost denního setkávání učitelů na ZUŠ, společné koncerty, porady, soutěže i občas společně vypitá káva nebo čaj ve sborovně, to všechno se v poslední době stává vzdálenou vzpomínkou: pokud náhodou můžeme prezenčně učit, tak si nápoje mnozí nosíme ve své termosce. Distanční výuka probíhá přes všemožné platformy, nad kterými občas sluch i srdce usedá. Společné porady vedeme přes Google Meet. Koncerty, nejdůležitější výstup výuky hry na nástroj, se snažíme streamovat s nadějí, že potěšíme rodiče a největší fanoušky našich škol. Soutěže – pokud se konají, tak formou nahrávek. Pedagogické klavírní obci se nedostává společných osobních kontaktů, prožitků a sdílení denních i svátečních radostí a strastí. Proto se v této době mnozí z nás stávají členy různých profesních skupin, které zakládají aktivní kolegové na sociálních sítích.

Není jich mnoho, některé jsou velmi dobré, některé méně. Vždy záleží na tom, jaké vidíme příspěvky a jaké komentáře se pod nimi objeví. Tento veřejný prostor můžeme nejen navštívit, přispět do něj, vyjádřit se, ale i opustit ho, pokud nám něco nevyhovuje. Napadne vás vždy, kdy se začtete do příspěvků, že je to ne jen v přeneseném významu „pavoučí" síť, kde po některých vláknech můžete chodit bez úhony, anebo se chytíte na prvním příspěvku, na nějž napíšete svůj názor a objeví se nějaký ten „pavouk", který se do vás pustí? Je vždy potřeba mít na paměti, že se jedná o veřejný prostor, kde se může najít člověk, jenž sdílený příspěvek shodí nebo napíše takový komentář k dotazu či názoru nezkušeného kolegy, který ho může velmi zabolet.

Některé skupiny bývají plné „výkřiků do tmy", jiné obsahují mnoho cenných odkazů na skvělé dokumenty a hudební vystoupení, bezplatně (nebo za drobný obnos) sdílených pracovních listů, vytvářených našimi mladými nadšenými kolegy, dobrých rad ředitelů, kteří dokáží pomoci při pracovním problému, ukázek pracovního procesu skvělých pedagogů, kteří se rádi podělí o své úžasné zkušenosti. Tyto klady považuji za velký přínos pro naši práci. Přátelství osobní i profesionální může vzniknout po celém světě, ani případná jazyková bariéra není zábranou – překladače fungují, někdy dobře a někdy úsměvně. Pokud jste členy nebo správci těchto profesních skupin, tak děkuji za všechny kvalitní příspěvky i komentáře, za každou ochotu podělit se s kolegy o studijní materiál, za každou sdílenou radost z úspěchů na soutěžích, virtuálních koncertech, na probíhajícím stipendijním programu MenART, který se snaží pomáhat naší budoucí generaci profesionálních hudebníků. Pokud ještě váháte, zda se stát členem některé profesní skupiny, nebojte se, požádejte o přijetí, zkuste to.

Na platformě Facebooku můžete najít například tyto skupiny:

- Фортепиано для детей и взрослых - актуальные методики и репертуар
- KLAVÍR – výuka na dálku
- NÁPADOVNÍK pro hudební výchovu (AUHV)
- MenART – stipendijní program mentoringu uměleckého vzdělávání
- ZUŠ Distanční vzdělávání
- Sdružení umělců klasiky (SUK)
- Stará hudba v České republice / Early Music in the Czech Republic
- Učitelé hudby
- Učím na ZUŠ
- Hlášky žáků hudebních škol

▸ Martina Vlčková

▸ *Autorka článku BcA. Martina Vlčková vystudovala Konzervatoř v Pardubicích obor hra na klavír ve třídě prof. Aleny Vlasákové. Po studiích na konzervatoři se vzdělávala v Metodickém centru HF JAMU Brno. V roce 2013 se stala jedním z prvních absolventů bakalářského oboru Klavírní pedagogika na HF JAMU Brno, kde studovala s vyznamenáním ve třídě prof. Aleny Vlasákové. Je mj. autorkou překladů metodických materiálů pro výuku začátečníků (A. Ljochina: „Cesta do země intervalů") a překladu ruské klavírní školy „Puť k muzicírovaniju" D. Barenbojma, kterou doplnila o pracovní listy. Své metodické i praktické zkušenosti předává klavírním pedagogům formou přednášek i seminářů.*

Inspirace k poslechu

Čtyřruční Novák na CD Opera Diversa

CD Jan Novák, Vol. 3 vyšlo na jaře roku 2020 v produkci brněnského souboru **Ensemble Opera Diversa**. Ten se specializuje na soudobou hudbu a hudbu 20. století a patří v tomto oboru k předním souborům naší republiky. S mimořádnou péčí přistoupil k dílu brněnského rodáka a skladatele Jana Nováka a prostřednictvím nahrávek splácí pomyslný dluh, který Česká republika vůči skladateli má - nahrává totiž právě ta díla, která v podobě nahrávky na české půdě nejsou volně dostupná.

Nahrávání třetího novákovského CD proběhlo ve třech termínech: 12. 5., 12. 11. a 25. 11. 2019 v brněnském Konventu Milosrdných bratří. Prostor je akusticky příznivým místem pro nahrávání komorního orchestrálního díla a koloritem tu je hluk projíždějících tramvají, kvůli kterým se nejedna stopa nahrává vícekrát. O zvukovou čistotu se postarali režisér Tomáš Řezníček a zvukový mistr Tomáš Dolejší. Orchestr diriguje **Gabriela Tardonová** a soubor řídí ve spolupráci s koncertním mistrem **Janem Bělohlávkem**.

Stěžejním nástrojem zmíněné nahrávky je klavír. Novák sám byl zdatným pianistou a stejně tak i jeho žena Eliška, s níž často vystupoval čtyřručně. Ne náhodou je tedy první skladbou na nahrávce **Concentus Biiugis**, koncert pro komorní orchestr a čtyřruční klavír. Tato živelná skladba je po všech stránkách náročným materiálem pro orchestr i sólisty. Vzhledem k husté klavírní faktuře, kdy se často oba sólisté musí shodovat v rámci rychlého tempa v šestnáctinových hodnotách, zde klavír plní častěji funkci přesného motorku než obšírného vypravěče. Concentus Biiugis zazněl dva měsíce před nahráváním i naživo v Konventu Milosrdných bratří a bude-li vývoj pandemie příznivý, znovu bude ve stejném obsazení uveden v rámci festivalu Moravský podzim 2021. Sólový part si mezi čtyři ruce dělí absolventky JAMU v Brně, **Lucie Schinzelová** a **Kristýna Znamenáčková**.

Posledním cyklem, který na nahrávce zaznívá, je opět cyklus pro čtyřruční klavír, tentokrát bez doprovodu orchestru, s názvem **Rustica Musa II**. Cyklus vznikl úpravou osmi lidových písní do virtuózní čtyřruční podoby (ačkoliv původním plánem Nováka bylo dílo pro dva klavíry, pro koncertní cesty byla hra na jeden nástroj praktičtější). V cyklu nalezneme jak lyrické úpravy (Teče voda, teče), tak hřmotné pijácké písně (Před Brnem, za Brnem) nebo známé „odrhovačky" v netradiční úpravě (Čí só hode, Komáři se ženili). Jak je Novákovým dobrým zvykem, nejen názvy písní, ale i jejich texty se v notovém materiálu objevují i v latinském překladu, což zejména v případě hanáckých textů působí značně komickým dojmem. Přesto není komičnost to hlavní, čím cyklus posluchače zaujme - je to převážně nápaditost a mladistvý přístup skladatele ke známým melodiím, které se však v tomto kabátě jeví jako zcela nové. O nahrávku cyklu se postaraly **Kristýna Znamenáčková** a **Pavla Marková**, absolventky brněnské JAMU.

Klavírní skladby jsou doplněny koncertem pro kytaru a komorní orchestr, **Concentus Eurydicae**. Jak název napovídá, skladatel se zde dotýká antické tematiky příběhu o Orfeovi a Eurydice. Sólového kytarového partu se zde chopil absolvent brněnské konzervatoře a pražské AMU, **Vít Dvořáček.** CD bylo odměněno sérií pozitivních kritik a je k dostání ve fyzické podobě například přes web souboru (http://www.operadiversa.cz/nove-cd-jan-novak-vol-3/), případně k poslechu na YouTube, Spotify a dalších online platformách.

▸ Kristýna Znamenáčková

▸ *Autorka článku MgA. Kristýna Znamenáčková vystudovala gymnázium, poté hru na klavír na Konzervatoři Brno ve třídě Mgr. Dagmar Pančochové. Je absolventkou bakalářského studia na AMU v Praze ve třídě prof. Františka Malého a magisterského stu-*

dia na JAMU v Brně ve třídě prof. Aleny Vlasákové a prof. Jana Jiraského. Na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity vystudovala obor Španělský jazyk a literatura. V současnosti pokračuje ve studiu na JAMU v rámci doktorského studia ve třídě prof. Aleny Vlasákové. Věnuje se sólové i komorní hře, spolupracuje mj. s Ensemble Opera Diversa, je vítězkou soutěže Nadace Bohuslava Martinů v roce 2015. V současnosti pracuje jako korepetitorka, pedagožka klavíru a dějin literatury klavíru na Konzervatoři Brno.

▸ *MgA. Lucie Pokorná Schinzelová vystudovala klavírní hru na Konzervatoři Brno ve třídě Mgr. Evy Horákové a magisterské studium absolvovala na JAMU v Brně ve třídě prof. Aleny Vlasákové.*

▸ *MgA. Pavla Marková vystudovala konzervatoř P. J. Vejvanovského v Kroměříži ve třídě MgA. Martiny Schulmeisterové, Ph.D. a MgA. Ondřeje Hubáčka. Magisterské studium na JAMU absolvovala ve třídě prof. A. Vlasákové a prof. J. Jiraského, Ph.D.*

Vzpomínka

21 reminiscencí klavírního vysloužilce

(aneb 66 let od vzniku klavírního dua Vlastimila a Věry Lejskových)

Právě takto, s vlídnou ironií, nazval **Vlastimil Lejsek** (1927 – 2010) svůj cyklus, v němž pianisticky připomněl autory, jejichž díla na něho výrazně zapůsobila. V době vzniku cyklu mu bylo 63 let a měl vedle klavíru stálé aktivity pedagogické, propagátorské, ale i řadu svých podivuhodných koníčků (výtvarné umění, literatura, fotografování i filmy, astronomie, historie, rybaření, kulinářství, turistika pěší i na kolech, později motorizovaná, ad.) zcela vzdálených hudbě.

Vlastimil Lejsek vstoupil do českého koncertního života jako výtečně disponovaný sólový pianista a téměř současně (1954) v klavírním duu s manželkou Věrou. Šlo o mimořádný počin, neboť v padesátých letech minulého století otevřeli opomíjenou oblast koncertní literatury a svým uměním i propagací získali zájem skladatelů našich i zahraničních, kteří jim psali nová díla. V českých premiérách uvedli např. díla B. Martinů, D. Milhauda, B. Brittena, I. Stravinského, doma jim věnovali skladby např. J. Feld, E. Hlobil, P. Blatný, J. Berg, M. Ištvan, Z. Pololáník.

Interpretace dua je zachycena na nahrávkách v rozhlasových i televizních studiích, na zvukových nosičích. Pro posílení zájmu o čtyřruční hru pořídili nahrávku kompletního díla pro čtyřruční klavír od A. Dvořáka, a šest LP desek z díla F. Schuberta. Statistika vykazuje záznamy na 40 nosičích, cca 700 nahrávek ve studiích doma i v zahraničí, přes 50 dirigentů, s nimiž nastudovali díla s orchestrem.

A nejen to. Lejskovi spojili klavírní duo s hudební minulostí kraje svých dovolených, s Jeseníky, v nichž připomněli tamější kořeny Schubertova rodu, a získali místní činitele pro založení dnes prestižní Mezinárodní Schubertovy soutěže pro klavírní dua. Soutěž se koná od roku 1978 a v současnosti je jedinou pravidelnou soutěží tohoto druhu v Evropě. K účasti přilákala účastníky z prestižních škol ze čtyř světadílů. Je to zároveň i významná propagace české tvorby, neboť v soutěžních podmínkách je i výběr z díla A. Dvořáka a uvedení některé ze soudobých českých skladeb (popř. země původu soutěžících). Od roku 2011 se v Jeseníku uděluje Cena V. Lejska za nejlepší provedení soudobé skladby. V návaznosti na tuto soutěž založily laureátky Leona Zezulová a Dana Zeinerová z Lipníku nad Bečvou soutěž pro dua na Základních uměleckých školách.

Čtyřruční hra je dnes běžnou součástí studijní průpravy na základních uměleckých školách, na konzervatořích i na vysokých uměleckých školách. Je trvalou součástí systému klavírních soutěží u nás i v zahraničí a mnohdy i chloubou pro vynikající výkony mladých interpretů. Sami Lejskovi ve svých třídách (konzervatoř, JAMU) připravili pro Schubertovu soutěž téměř sto dvojic, z nichž mnozí se umístili na předních místech.

Ještě jeden okruh činnosti Vlastimila Lejska je třeba zmínit, a to jeho vlastní tvorbu, převážně pro klavír. Řadu skladeb psal pro sólový klavír (např. *Preludia, Měsíční suitu, Pianisté a koně, Písničky ze sklepa, Sonatella*), z jeho opusů pro komorní dua patří k nejrozšířenějším *Balady z Moravy, Brazilské tance, Tanečky mistrů, Sonáta, Quattuor ludibria*, mnoho skladeb je věnováno dětem a mládeži. Z tohoto okruhu se vymykají některé skladby pro klavír a zpěv či jiný nástroj, nebo i pro komorní orchestr, a ovšem i operní balábile o hradu *Kobrštejn.*

Na otázku, jak nejraději odpočívá, odpověděl, že střídáním činností. Něco podobného by mohla říci i jeho manželka Věra, která se projevila nejprve jako recenzentka i rozhlasová komentátorka hudebního života. Dodnes přispívá do odborného i denního tisku. Postupně se její literární činnost rozrostla o řadu publikací z hudebního světa (*Muzikantská namlouvání, Moravské hudební rody, Zajímavé osudy zapomenutých, Moje Brno, Jak jsme*

hráli Bartóka, Kupte si vzpomínky, Vzpomínky na prodej), společně pak napsali monografii o svém milovaném učiteli Františku Schäfrovi. Jeseníkům jsou mimo jiné věnovány rozhlasové fejetony *Moje Jeseníky* a *Historky z Rejvízu*. O názorech a mnohých událostech ze života obou umělců se zájemci mohou dozvědět víc v knize Jana Trojana s názvem *Rozmluvy bez klavíru*.

Někdejší administrativní zajišťování cest komorního dua Věra Lejsková transformovala v obětavou práci v Tvůrčím centru Asociace hudebních vědců a umělců a v Klubu moravských skladatelů, kde řadu let vykonávala funkci předsedkyně. Obdiv vzbuzuje i skutečnost, že při vší bohaté práci vychovali syna a dceru, kteří pokračují v hudební tradici rodu.

Činnost komorního dua byla po mnoha letech oceněna, ať už zlatou medailí KNV města Brno, oba jsou též držiteli ceny Senior Prix – Nadace Život umělce. Umělecká práce Věry Lejskové byla oceněna Cenou konzervatoře a pamětní medailí města Jeseníku. V loňském roce se dožila v plné duševní svěžesti devadesátin a v závěru roku (2020) jí byla udělena Cena města Brna.

Koncertní duo manželů Lejskových svou koncertní činností přispělo k rozšíření klavírní interpretace i tvorby u nás i v zahraničí i ke zviditelnění naší kulturní historie minulosti i současnosti. Snad tyto podněty budou provázet i další generace.

▸ PhDr. Alena Burešová, CSc.
emeritní prof. Katedry muzikologie
FF UP Olomouc

Soutěže

Amadeus v nesoutěžním kabátě

Každoročně můžeme v Brně obdivovat hru nejmladších talentovaných klavíristů, kteří se sjíždějí do jihomoravské metropole, aby se zúčastnili mezinárodní klavírní soutěže Amadeus, konané v Besedním domě. Je to připomínka návštěvy slavného hudebního skladatele a klavíristy Wolfganga Amadea Mozarta, který ve svém dětství navštívil Brno a vystoupil v sále brněnské Reduty.

V roce 2020 výrazně zasáhla do konání soutěže celosvětová pandemie, přesto se organizátorovi soutěže, jímž je ZUŠ Veveří za finanční podpory Jihomoravského kraje, Asociace krajů České republiky, Městské části Brno-Střed, Brno-Žabovřesky a Brno-Žebětín, podařilo udržet alespoň nesoutěžní podobu Amadea formou online přehlídky. Účastníci Amadea měli v listopadu možnost zaslat nahrávku svého repertoáru, která byla umístěna na youtube a do virtuálního prostoru webových stránek soutěže Amadeus byl vložen odkaz na tyto nahrávky. Amadeus tak žije dál, i když přechodně v pozměněné podobě.

Do 27. ročníku soutěže se přihlásilo 45 účastníků z ČR i zahraničí (Francie/Švýcarsko, Rusko, Izrael, Slovensko, Ukrajina, Rakousko, Česká republika a Polsko). Nejvíce zastoupené byly především vyšší kategorie pro děti ve věku 9–11 let. Na programu byly skladby W. A. Mozarta a jeho současníků. Nahrávky skladeb bylo možné zaslat v celku i po jednotlivých skladbách, nahrávat se mohlo v domácím prostředí. Z nahrávek je patrné, že mladí klavíristé věnovali přípravě hodně času, a kdyby měli možnost soutěžit, jistě by si ze soutěže odnesli řadu nezapomenutelných zážitků a pocitů radosti a úspěchu. Ani absence prezenční výuky jim nezabránila v rozvoji jejich talentu, a možná i posílila jejich vůli jít dál a něco dokázat, i přes ne příliš příznivé studijní podmínky. Odměnou jim byly nové zkušenosti s nahráváním, pocit dotažení skladeb do stanoveného cíle a dárek za účast v podobě slušivého batůžku na noty s logem Amadea.

Musíme doufat, že rok 2021 bude pro soutěže i všechny další kulturní akce šťastnějším a postupně umožní obnovení tradičních koncertních vystoupení, na která se už všichni moc těšíme. Už nyní víme, že se Amadeus rozšíří o další vyšší věkové kategorie pro soutěžící do patnácti let.

▸ Mgr. Věra Chmelová, Ph.D.

Nebojme se online soutěží

Setkat se na jednom hudebním poli a změřit navzájem své síly s rozmanitou klavírní konkurencí bývá pro děti a studenty velkou motivací. Děti se rády předvádějí a termíny soutěží většinu pedagogů i žáků motivují, aby vybrané skladby v konkrétním čase dopracovali do maximálních detailů. Dnešní výuka přes různá internetová rozhraní nás však v tomto našem počínání brzdí.

A tak se v současné době po celém světě doslova „roztrhl pytel" s online klavírními soutěžemi. Nová doba si žádá nové výzvy. Proč je tedy nevyužít a děti nemotivovat? Pamatuji si, jak jsem přihlašoval své žáky na druhý ročník mezinárodní klavírní soutěže Bachovská cesta. Kvůli covidové situaci byla zrušena. Následovala příprava na mezinárodní soutěž Amadeus a situace se opakovala. Začal jsem tedy pro své žáky hledat nějakou jinou alternativní cestu. Jelikož jsem se na internetovém hudebním poli moc neorientoval, měl jsem ze zahraničních soutěží patřičné obavy. Jak jsem později zjistil, ukázaly se být přehnané. Pedagogové Metodického centra zahrnují své posluchače na individuálních i hromadných přednáškách obrovským množstvím interpretačních a uměleckých rad. Posluchači, kteří se ve svém volném čase celoživotně vzdělávají na Hudební fakultě JAMU, mají z části jednodušší podmínky pro přípravu svých dětí a studentů na soutěže. Rady z přednášek, které vyslechnou na půdě Metodického centra, mohou aplikovat při přípravě svých žáků na mezinárodní soutěže.

Odkazy na online soutěže

Pro profesionální soutěže doporučuji použít link nadace Marthy Argerich http://www.alink-argerich.org/, na kterém si můžete v současné době stáhnout i nový katalog soutěží pro rok 2021 – 2023. Z českých soutěží je zde uvedeno Pražské Jaro a 34. ročník Smetanovy soutěže, která se měla konat v Plzni. Soutěže nejsou většinou pro mladší děti,

ale katalog by mohl využít některý z pedagogů konzervatoře. Další ze zajímavých internetových odkazů zahraničních soutěží je link http://www.musicalchairs.info/piano/competitions - zde se nachází online klavírní soutěže různých úrovní. Odkaz je neustále aktualizován. Pro nalezení více soutěží doporučuji do internetového prohlížeče napsat v anglickém jazyce větu: ***online piano competitions for children*** (klavírní online soutěže pro děti). Věřím, že naleznete mnoho a mnoho zajímavých soutěží, které budou vaše žáky motivovat.

Parametry online soutěží

Účastníci online klavírních zahraničních soutěží bývají naprosto nepředvídatelné úrovně. Nahrávku může poslat interpret doslova „z celého světa".

- Nahrávky bývají pořízeny na různě kvalitní či nekvalitní nástroje (pianina nebo křídla) a z různého prostředí (dětský pokoj, učebna, koncertní síň).
- Někteří interpreti posílají nahrávky studiové, jiné jsou nahrávány na mobilní telefon či kameru.
- Na některých soutěžích platí pravidlo hry koncertního vystoupení v jednom celku, na jiné soutěži je dovoleno zaslat nahrávky po jednotlivých skladbách. U tohoto bodu bych se maličko zastavil. Celé koncertní vystoupení bez střihu jednotlivých skladeb nese znaky náročnějších požadavků soutěže, proto interpretační úroveň soutěžících je většinou vyšší.
- Soutěžní výkony se obvykle nahrávají na kanál youtube nebo posílají přes internetová úložiště.
- Videonahrávky interpreta by měly být natáčeny z pravé strany – tj. ze strany publika a podmínkou soutěží bývá videozáznam celé postavy interpreta s jasným a ostrým obrazem na ruce soutěžícího.
- Soutěže bývají jednokolové i vícekolové.
- Vítězové soutěží bývají oceněni diplomem, který je zaslán elektronickou poštou. U prestižnějších soutěží i finanční částkou či pozváním na koncert nebo masterclass.
- Poplatky zahraničních soutěží bývají poměrně vysoké (60 – 200 €).

Přehled nejen online soutěží v České republice spjatých s pedagogy Metodického centra

Pianoforte per tutti – *soutěžní přehlídka*. V letošním roce je klavírní soutěžní přehlídka převedena do online prostředí.
http://soutezpianoforte.cz

Beethovenovy Teplice – *klavírní soutěž pro mladé pianisty*. Soutěž se koná 26. – 27. června 2021.
https://www.konzervatorteplice.cz/index.php?tye=Post&id=428&ref=blog&ids=64

Pro Bohemia Ostrava – *mezinárodní klavírní soutěž*. Pro letošní rok je soutěž zrušena a ani v online prostředí se neuskuteční.

Mladí pianisté hrají na Steinway & Sons – *celostátní klavírní soutěž pro klavíristy do 12 let*. V loňském roce proběhla soutěž v online prostředí. V letošním roce se konala v termínu 4. – 5. června 2021.
http://www.mladipianiste.cz/status-souteze

Amadeus Brno - *mezinárodní mozartovská soutěž pro klavíristy do 11 let (nově do 15 let)*. V letošním roce se uskuteční v termínu 11. – 13. listopadu 2021. Organizátoři jsou připraveni soutěž převést do online prostředí.
https://www.amadeusbrno.cz/

Soutěže, kterých jsme se zúčastnili

V letošním roce se moji žáci zúčastnili dvou online klavírních soutěží. Ta první se uskutečnila v Mexiku, pro druhou soutěž jsme nahrávky zaslali do Estonska.

Mexická soutěž VILLAHERMOSA (https://www.irinasamodaeva.com) byla na vysoké úrovni. Martin Bajer získal ve své kategorii třetí cenu. V dané kategorii soutěžilo třicet klavíristů a uděleno bylo pouze sedm diplomů

Druhá soutěž ODIN v Estonsku (http://www.eaaae.org) dětem přála mnohem více, i když byla také na velmi vysoké úrovni. Martin Bajer se umístil na prvním místě v bodování své kategorie a získal tak cenu Grand Prix spojenou s polovičním stipendiem na letní masterclass, který se uskuteční v Itálii. Soutěž byla velice průhledná, neboť do emailové schránky nám byl zaslán jmenný katalog s repertoárem soutěžících i s odkazy na nahrávky soutěžních vystoupení dané kategorie. Berenika Kučerová obdržela cenu třetí.

Pár slov soutěžícího žáka Martina Bajera

„Jsem rád, že jsem se mohl zúčastnit mezinárodních klavírních soutěží prostřednictvím zaslaných videonahrávek. Je to pro mě v této době motivace ke cvičení a k doladování daných skladeb. Navíc jsem zjistil, že se už můžu srovnávat se stejně starými dětmi z celého světa. Co mě nejvíc překvapilo a udělalo velikou radost, byla zpětná vazba člena poroty soutěže ODIN, pana M. L. Jepsena z Dánska. Jeho krásné hodnocení mého hraní a i umístění v této soutěži je pro mě velkou motivací a potvrzením toho, že mě pan učitel Martin Fišl vede a připravuje skvěle a že moje cvičení a hraní na klavír má význam a smysl."

Vážení a milí kolegové, přeji všem našim účastníkům online soutěží mnoho trpělivosti a radosti z hudby a věřím, že se naše děti budou vracet ověnčené vavříny. Držím všem upřímně palce!

▸ Martin Fišl

▸ *Autor článku MgA. Martin Fišl je absolventem klavírní hry na pražské konzervatoři a AMU v Praze ve třídě prof. Emila Leichnera. Pedagogicky působí na ZUŠ V. Kaprálové a Konzervatoři Brno. Je rovněž pedagogem Metodického centra HF JAMU - Kurzu č. 1 (vyučuje hru na klavír, vyučovatelskou praxi a vede závěrečné písemné práce). Zároveň je v MC posluchačem Kurzu č. 4 - Didaktika profesionální přípravy klavíristů do umělecké a pedagogické praxe, určeného pro pedagogy konzervatoří a vysokých škol.*

Propozice klavírních soutěží

Virtuosi per musica di pianoforte

54. ročník mezinárodní klavírní soutěže

24. – 26. 11. 2021, Ústí nad Labem

V tomto ročníku budou účastníci výjimečně soutěžit v pěti kategoriích!

Kategorie, minutáž:

I. kategorie - do 9 let, jednokolová, 4 – 8 min.
II. kategorie - 10 a 11 let, dvoukolová, každé kolo 5 – 7 min.
III. kategorie - 12 a 13 let, dvoukolová, každé kolo 6 – 8 min.
IV. kategorie - 14 a 15 let, dvoukolová, každé kolo 7 – 9 min.
V. kategorie - 16 let, dvoukolová, každé kolo 8 – 10 min.

Rozhodující datum pro zařazení do jednotlivých kategorií je datum narození ke dni konání 1. kola soutěže.

Repertoár:

V I. kat. soutěžící přednesou nejméně jednu skladbu z období baroka - klasicismu, jednu nebo více skladeb z období romantismu až po skladby současných autorů. V dalších kategoriích soutěžící zahrají v 1. kole skladbu nebo více skladeb z období baroka až po klasicismus, ve druhém kole jednu či více skladeb z období romantismu až po současnost.

Uzávěrka elektronických přihlášek je 10. 9. 2021.

Soutěžní poplatek činí 1500 Kč.

Více na http://www.zuserandove.cz/virtuosi/index.php

Společnost Antonína Dvořáka pořádá

Soutěžní přehlídka mladých klavíristů

4. - 5. prosince 2021

NOVÁ SOUTĚŽNÍ PŘEHLÍDKA!

Tato nová klavírní soutěž v sólové hře a čtyřruční hře na klavír je vyhlášena ke 180. výročí narození A. Dvořáka. Soutěž je jednokolová a je určena pro klavíristy do 21 let. Soutěžící v dané kategorii nesmí k datu zahájení soutěže překročit horní hranici věkového limitu kategorie.

Kategorie – časový limit – program:

Obor: sólový klavír

0. - do 8 let, 2 – 4 min., skladba A. Dvořáka nebo skladba z období klasicismu doplněná libovolným programem
1. - do 9 let, 3 – 5 min., skladba A. Dvořáka nebo skladba z období klasicismu doplněná libovolným programem
2. – do 10 let, 4 -6 min., skladba A. Dvořáka nebo O. Sukové doplněná libovolným programem
3. – do 11 let, 6 – 8 min., soutěžící zahraje skladbu/ skladby A. Dvořáka doplněné libovolným programem
4. – do 13 let, 8 – 10 min., soutěžící zahraje skladbu/ skladby A. Dvořáka doplněné libovolným programem
5. – do 15 let, 10 – 13 min., soutěžící zahraje skladbu/ skladby A. Dvořáka doplněné libovolným programem
6. – do 18 let, 11 – 13 min., soutěžící zahraje skladbu/ skladby A. Dvořáka v trvání minimálně 4 min. doplněné libovolným programem
7. – do 21 let, 11 – 15 min., soutěžící zahraje skladbu/ skladby A. Dvořáka v trvání minimálně 4 minut doplněné libovolným programem

Doporučené skladby pro 0. – 2. kategorii: Antonín Dvořák: Lístek do památníku B 158, Otázka B 128a, Dvě perličky B 156, Otilie Suková: Klavírní skladby

Hra zpaměti je podmínkou.

Obor: čtyřruční klavír

I. kategorie do 13 let, čas. rozmezí 4 – 7 min.
II. kategorie do 18 let, čas. rozmezí 6 – 12 min.
III. kategorie do 21 let, čas. rozmezí 9 – 15 min.

Pro každou kategorii je rozhodující věk staršího ze soutěžní dvojice k datu zahájení soutěže.

Soutěžní dvojice zahraje dílo nebo díla A. Dvořáka pro čtyřruční klavír příp. autorovu úpravu skladby pro čtyřruční klavír doplněnou libovolným programem.

Hra zpaměti není podmínkou. Soutěžící si noty obrací sami.

Uzávěrka přihlášek je 31. 10. 2021

Dotazy na mailové adrese dvorakmladym@gmail.com

Více na www.antonindvorakmladym.cz

Mezinárodní klavírní soutěž Johanna Nepomuka Hummela

10. ročník

Bratislava, Slovenská republika

1. kolo soutěže proběhne online – videonahrávku zaslat do 5. 9. 2021
2. a 3. kolo soutěže proběhne prezenčně 24. – 27. 11. 2021

Tříkolové soutěže se mohou zúčastnit klavíristé narození po 6. 9. 1989.

POŽADOVANÝ REPERTOÁR

1. kolo soutěže

a) jedna sonáta W. A. Mozarta
b) jedna etuda J. N. Hummela
c) jedna etuda F. Chopina z op. 10 (kromě č. 3 a č. 6) nebo z op. 25 (kromě č. 7)
d) jedna etuda F. Liszta, A. N. Skrjabina, S. Rachmaninova nebo C. Debussyho

Časový limit 1. kola: 25 minut

2. kolo soutěže

Recitál sestávající z děl minimálně dvou slohových období, zahrnující významné dílo z období romantismu. Nesmí se opakovat žádná skladba z prvního kola.

Časový limit 2. kola: min. 50, max. 60 minut

3. kolo soutěže

a) jedno z následujících klavírních trií J. N. Hummela:
- F dur op. 22, G dur op. 35, E dur op. 83, Es dur op. 96

b) jeden z následujících koncertů pro klavír a orchestr:
- W. A. Mozart: č. 24 c moll KV 491, č. 25 C dur KV 503, č. 26 D dur KV 537, č. 27 B dur KV 595
- L. van Beethoven: č. 1 C dur op. 15, č. 3 c moll op. 37, č. 4 G dur op. 58
- J. N. Hummel: č. 2 a moll op. 85
- F. Chopin: č. 2 f moll op. 21

POROTA

Předseda
- **Pavel Gililov** *Německo*

Členové
- **Eugen Indjić** *Francie / USA*
- **Martin Kasík** *Česká republika*
- **Daejin Kim** *Jižní Korea*
- **Marian Lapšanský** *Slovenská republika*
- **Torleif Torgersen** *Norsko*
- **Marcel Štefko** *Slovenská republika*

Elektronické přihlášky se posílají **do 30. 7. 2021.**

Bližší informace najdete na webové stránce:

http://www.filharmonia.sk/medzinarodna-klavirna-sutaz-j-n-hummela/10-medzinarodna-klavirna-sutaz-j-n-hummela/

Soutěž Bachovská cesta

2. ročník mezinárodní bachovské soutěže pro děti a mladé

4. – 7. listopad 2021, ZUŠ J. S. Bacha v Dobřanech

Jednokolová mezinárodní soutěž určená pro klavíristy do 18 let.

Soutěž je rozdělena do kategorií A1 – A5, které jsou určeny pro žáky soukromé výuky a základních uměleckých škol. Kategorie B1 pro studenty hudebních gymnázií (15 – 18 let), konzervatoří a hudebních akademií. Zařazení do kategorií se určuje dle věku k datu 31. 12. 2021.

Kategorie - Věk - Minutáž

- A1 - do 9 let / 4 – 8 min.
- A2 - 10 – 11 let / 6 – 10 min.
- A3 - 12 – 13 let / 9 – 13 min.
- A4 - 14 – 15 let / 13 – 17 min.
- A5 - 16 – 18 let / 18 - 22 min.
- B1 - do 18 let / 24 – 28 min.

Soutěžní repertoár

1. Povinná skladba – jedno nebo více z uvedených děl J. S. Bacha (naleznete v Pravidlech soutěže).

Do soutěžního programu bude zařazena minimálně jedna skladba J. S. Bacha z výběru povinných skladeb pro jednotlivé kategorie.

Kategorie B1 – dvě povinné skladby (výběr povinné skladby z bodu I, výběr povinné skladby z bodu II)

2. Jedna nebo více skladeb z děl J. S. Bacha dle vlastního výběru – není možné zvolit povinné skladby určené pro nižší kategorie.

3. Jedna nebo více skladeb jiného stylového období ze světového repertoáru dle vlastního výběru (doporučujeme zařadit i skladbu z vlastní země).

Seznam povinných skladeb naleznete na webu v sekci Pravidla.

Elektronické přihlášky se podávají do **8. října 2021**.

Soutěžní poplatek činí u kategorií A1, A2, A3 1000 Kč, u kategorií A4, A5, B1 1200 Kč

Další informace naleznete na webu: www.bachacademy.eu

▸ *Rubriku soutěží zpracovala Radka Hajšelová. BcA. Radka Hajšelová vystudovala hru na klavír na brněnské konzervatoři. Je též absolventkou bakalářského studia Klavírní pedagogika na HF JAMU v Brně. Pedagogicky působí na ZUŠ Náměšť nad Oslavou a ZUŠ Třebíč. Je dlouholetou posluchačkou kurzů MC. Aktivně spolupracuje s časopisem Pianissimo, zabývá se oblastí soutěží a propagace.*

IT rubrika pro klavíristy a klavírní pedagogy

Milí čtenáři časopisu Pianissimo,

na základě vašich ohlasů a přání bych se i tentokrát rád věnoval tématice distančního vyučování. V průběhu času se vše vyvíjí, objevují se novinky, prohlubují se zkušenosti s technikou a celkově se zlepšuje vybavenost pro distanční výuku.

Na úvod bych vás rád seznámil s několika užitečnými pomocníky, se kterými mám vlastní zkušenosti.

V první řadě je to praktický **stolní držák telefonu a tabletu**. Na fotografii je vidět, jak se dá uchytit na notový pult u klavíru. Můžete tak během výuky komunikovat se svým žákem a zároveň rychle otočit svůj chytrý telefon či tablet pomocí kloubu držáku tak, abyste mohli žákovi ukázat přímo na klaviatuře, co po něm chcete.

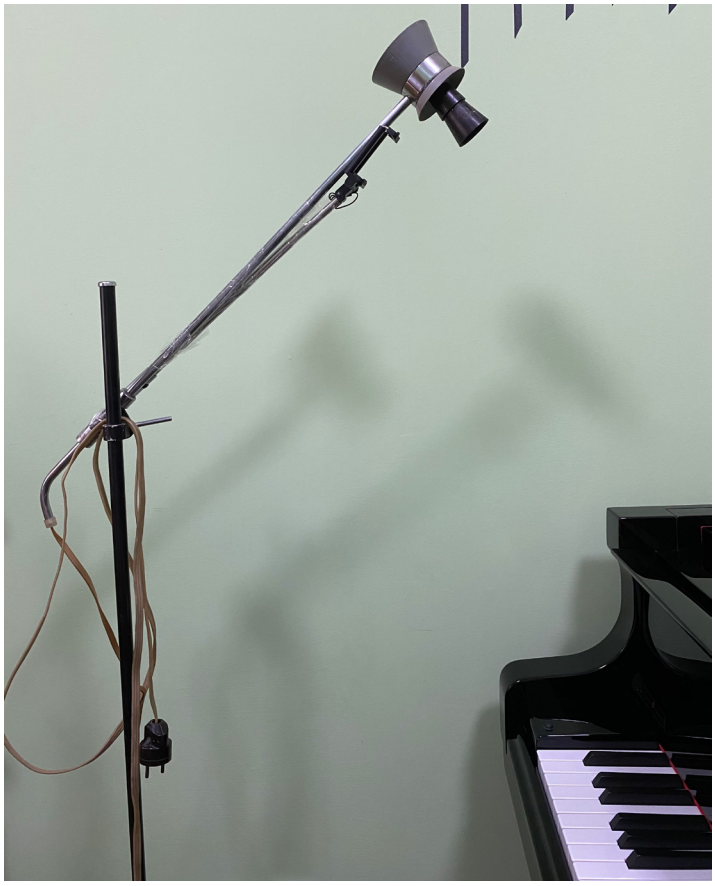
Dalším výborným pomocníkem je i **stativ pro mobilní telefon**. Nemusíte svůj telefon po celou dobu držet v ruce a praktické nožky umožní umístit telefon i na plochu, která není rovná.

Často používám i **stativ otočný pro iPad**, který je také velmi praktický pro on-line komunikaci. Lze ho polohovat a otáčet do všech směrů a zároveň i do potřebné výšky.

Držák si dokonce můžete vyrobit i sami. Přikládám fotografii **stativu domácí výroby**. Častokrát jsem potřeboval žákovi vytvořit videonahrávku skladby, aby měl představu, jak má znít, a řešil jsem, jak to udělat, aby byla na videu vidět celá klaviatura a bylo možné sledovat polohy rukou, prstoklad, atd. Přemýšlel jsem a zlepšováček byl na světě! Vznikl ze staré polohovací lampy, na kterou jsem lepicí páskou přichytil selfie tyč. Funguje to báječně.

Užitečný je i **praktický stolek pro notebook**. Pro ty z vás, kteří při výuce používají raději notebook, bude díky tomuto stolku práce jistě příjemnější.

Velkým hitem jsou v současné době také **bezdrátové reproduktory**. Mnohonásobně tak zlepšíte zvuk ze svého zařízení, co se týká hlasitosti i kvality. Reproduktory fungují na bázi bluetooth, výhodou je dlouhá výdrž baterie. V nabídce je jich velké množství. Každý si jistě vybere podle svých finančních možností i podle výkonu hlasitosti. Některé typy reproduktorů umí dostatečně ozvučit celou třídu i menší koncertní sál.

Největší radost mám momentálně z **bezdrátových sluchátek**. Při výuce nerušíte ostatní členy domácnosti, krásně slyšíte (hovor i hudbu) a co je úplně nejlepší, nemusíte mluvit ani moc nahlas, jelikož mikrofon je zabudovaný ve sluchátkách a druhá strana vás tak i lépe slyší. Od svého telefonu, tabletu i PC se můžete vzdálit až na deset metrů a přitom pokračovat v komunikaci.

Dalším skvělým pomocníkem při distanční výuce může být i toto zařízení:

ATEM MINI

Nový, cenově dostupný režijní minipult ATEM Mini s HDMI vstupy a výstupy navržený pro snadné živé streamování např. na platformě YouTube nebo tvorbu prezentací prostřednictvím aplikace Skype. Režie ATEM Mini dovoluje snadno vytvářet profesionální prezentace nebo živé pořady pro platformu YouTube pomocí až čtyř kamerových vstupů, dvou stereofonních mikrofonních/linkových vstupů či možnosti začlenit do pořadu výstup herní konzole nebo počítače, např. prezentaci programu PowerPoint. Integrované efektové funkce dovolují vytvářet záběry typu „obraz v obraze“ či prolínací efekty. Pro výstup streamovaného pořadu

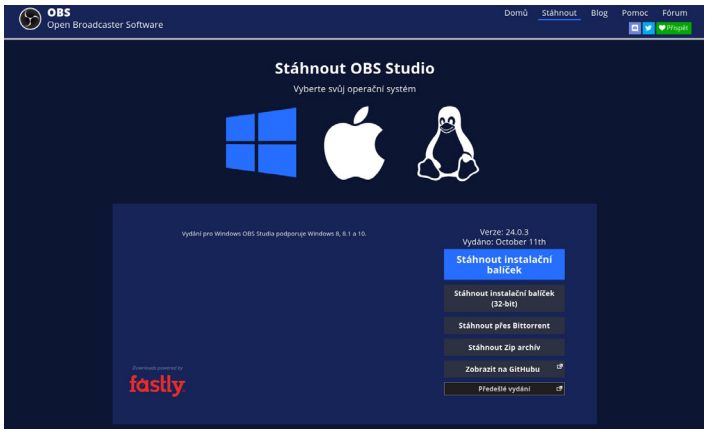
slouží USB rozhraní pracující v režimu webové kamery nebo HDMI výstup, vhodný například k projekci pomocí televizorů a projektorů.

Ovládání ATEM Mini je poměrně jednoduché: uživatelé přepínají – střihem nebo prolnutím – mezi zdroji videa stiskem tlačítek 1 až 4. Lze zvolit běžný střih (stiskem tlačítka Cut) nebo efektové prolnutí (Auto).

OBS STUDIO

Tento počítačový program je zcela zdarma a můžete si ho i vy stáhnout do svého počítače. Je určený pro záznam a živé vysílání obrazovky počítače. OBS umožňuje záznam ze zdroje nebo ze vstupního zařízení v reálném čase, kompozici scény, kódování, dekódování, nahrávání a živé vysílání. V programu jsou zahrnuty předvolby pro nejpopulárnější internetové služby, které umožňují streamování, jako například YouTube, Twitch.tv, Instagram nebo Facebook.

Hlavní část uživatelského rozhraní je rozdělena do pěti sekcí: scény, zdroje, směšovač, přechody scény a ovládání. Panel s mixérem zvuku umožňuje uživateli ztlumit zvuk, měnit hlasitost prostřednictvím virtuálních faderů a použít různé efekty. Ovládací panel je schopný začít nebo zastavit nahrávání nebo streamování, přepnout program do profesionálnějšího studiového módu, má tlačítko sloužící k otevření nastavení a tlačítko pro ukončení programu.

Ve studiovém módu jsou v programu dva náhledy scény současně vedle sebe, přičemž levý náhled slouží k náhledu a úpravě aktuálně neaktivní scény, zatímco pravý náhled umožňuje náhled nebo úpravu právě aktivní scény. Uprostřed mezi dvěma náhledy je tlačítko k přepnutí scény, které umožňuje přepnutí vysílaného nebo nahrávaného obrazu z levého náhledu do pravého.

Na internetu je možné najít návody, které se zabývají správným nastavením a používáním tohoto programu.

V posledním čísle Pianissima jsem pro výuku hudby preferoval jako nejlepší komunikační platformy **ZOOM** a **MICROSOFT TEAMS**. Vzhledem k rozsahu problematiky není možné zachytit celý návod k obsluze obou platforem. Připojuji tedy jen několik dalších rozšiřujících informací a některé zajímavé odkazy.

Na **YouTube** –

https://www.youtube.com/watch?v=ihjKT-7xeVk&feature=youtu.be&ab_channel=ProjektSYPO

je skvělé video, které velmi detailně popisuje online výuku v ZUŠ s využitím MICROSOFT TEAMS a aplikace ZOOM.

Další přínosné video –

https://www.youtube.com/watch?v=XTyZaS2nezg&feature=youtu.be&ab_channel=ProjektSYPO

- jednotná platforma při online výuce.

Na webové adrese www.projektsypo.cz můžete sledovat systém podpory profesního rozvoje učitelů a ředitelů SYPO - projekt je realizován za podpory Národního pedagogického institutu České republiky. Součástí podpory je mimo jiné i seriál webinářů věnujících se distanční výuce.

ZOOM

Platforma funguje zcela zdarma do 40 minut hovoru (přenos je po 40 minutách ukončen, ale lze jej bez větších problémů opakovat). Školy mohou zažádat v době koronavirové krize o bezplatné prodloužení hovorů. ZOOM bohužel není v českém jazyce, ale na internetu je celá řada návodů i videonávodů, jak s aplikací pracovat. Výhodou je detailní nastavení zvuku a videa pro nejlepší příjem. Vypnutím tzv. šumové brány jsou sice více slyšet šumy z okolí, ale na druhou stranu je zvuk klavíru slyšet až do nejslabší dynamiky.

ZOOM je možné používat na všech zařízeních jako je chytrý telefon, tablet, notebook i pevný PC. Sjednocuje cloudový systém pro správu videokonferencí, jednoduché schůzky online, skupinové systémy interaktivní výměny zpráv a řešení softwarově definované konferenční místnosti do jediné snadno použitelné platformy. Naše řešení poskytuje optimální rozhraní pro sdílení videa, zvuku a bezdrátové sdílení obrazovky mezi systémy Windows, Mac, iOS, Android, Blackberry, Linux a místnostmi Zoom a konferenčními systémy H.323/SIP. Společnost Zoom byla založena roku 2011 a vyvíjí cloudovou službu zaměřující se na potřeby konkrét-

ních osob, jež transformuje rozhraní pro podporu spolupráce v reálném čase a trvale zvyšuje kvalitu a efektivitu komunikace.

MICROSOFT TEAMS

Placená platforma. Kdo má koupený balíček Office365, může Teamsy využívat bezplatně. Ideální je, když Office zakoupí instituce (ZUŠ, konzervatoř...) a učitelé a žáci mají pak přístup zcela zdarma.

Řadě hudebních pedagogů se jeví TEAMS složitější a zvukově horší než ZOOM.

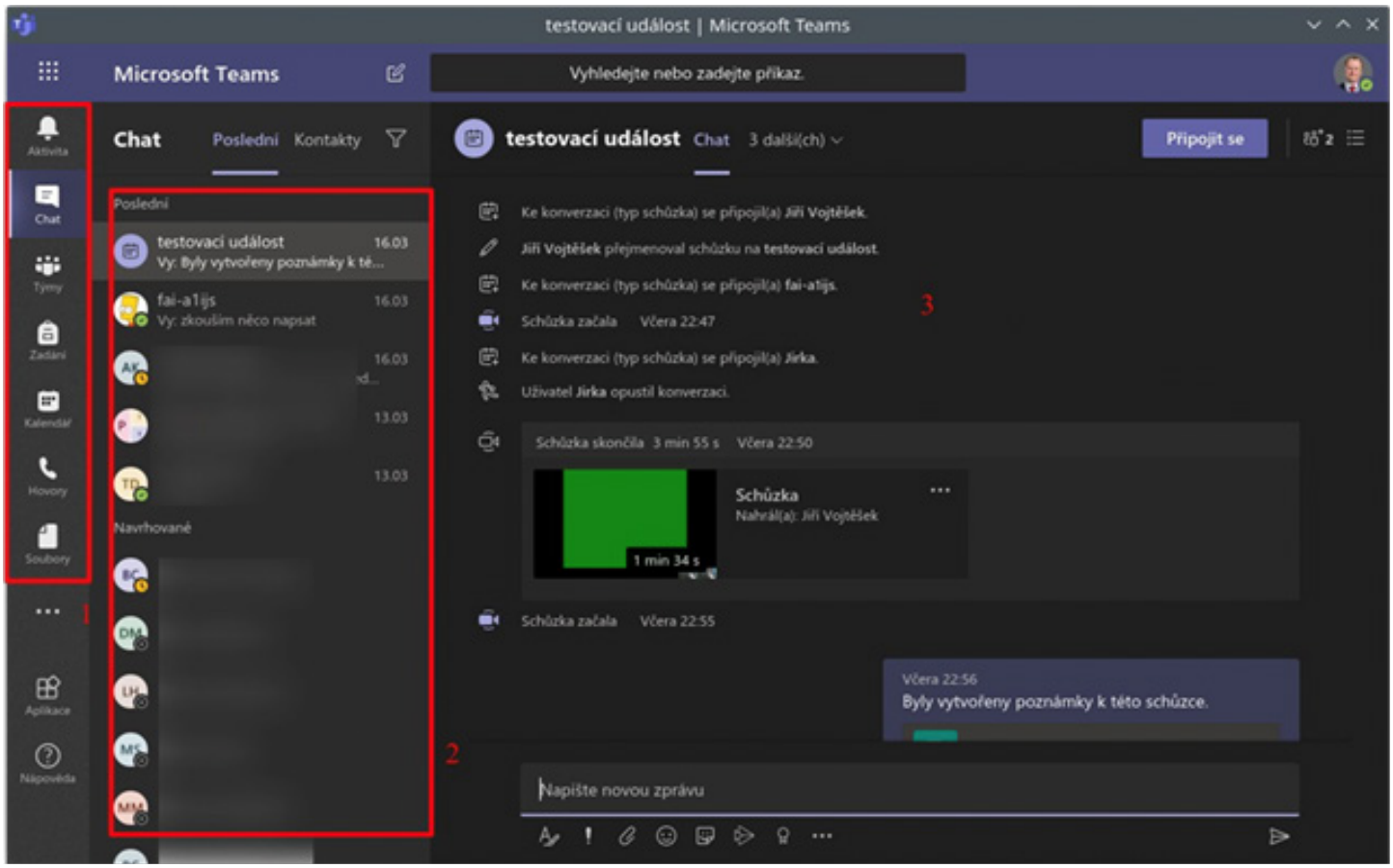
Na obrázku níže je vidět vzhled aplikace, který je stejný u nainstalované verze i aplikace spuštěné ve webovém prohlížeči (přes webovou adresu https://teams.microsoft.com/) – po úspěšném přihlášení byste měli vidět následující okno:

Celou on-line výuku lze nahrát, účastníci či chybějící studenti si ji tak mohou zhlédnout i později.

V postupu je důležité nejprve zapnout nahrávání schůzky a až poté sdílet plochu. Pokud již sdílíte plochu a teprve spustíte nahrávání, nahraje se pouze zvuk a nikoli plocha, kterou sdílíte!

Videa jsou také přístupná ve službě Microsoft Stream - http://stream.microsoft.com/ v sekci Můj obsah – Videa.

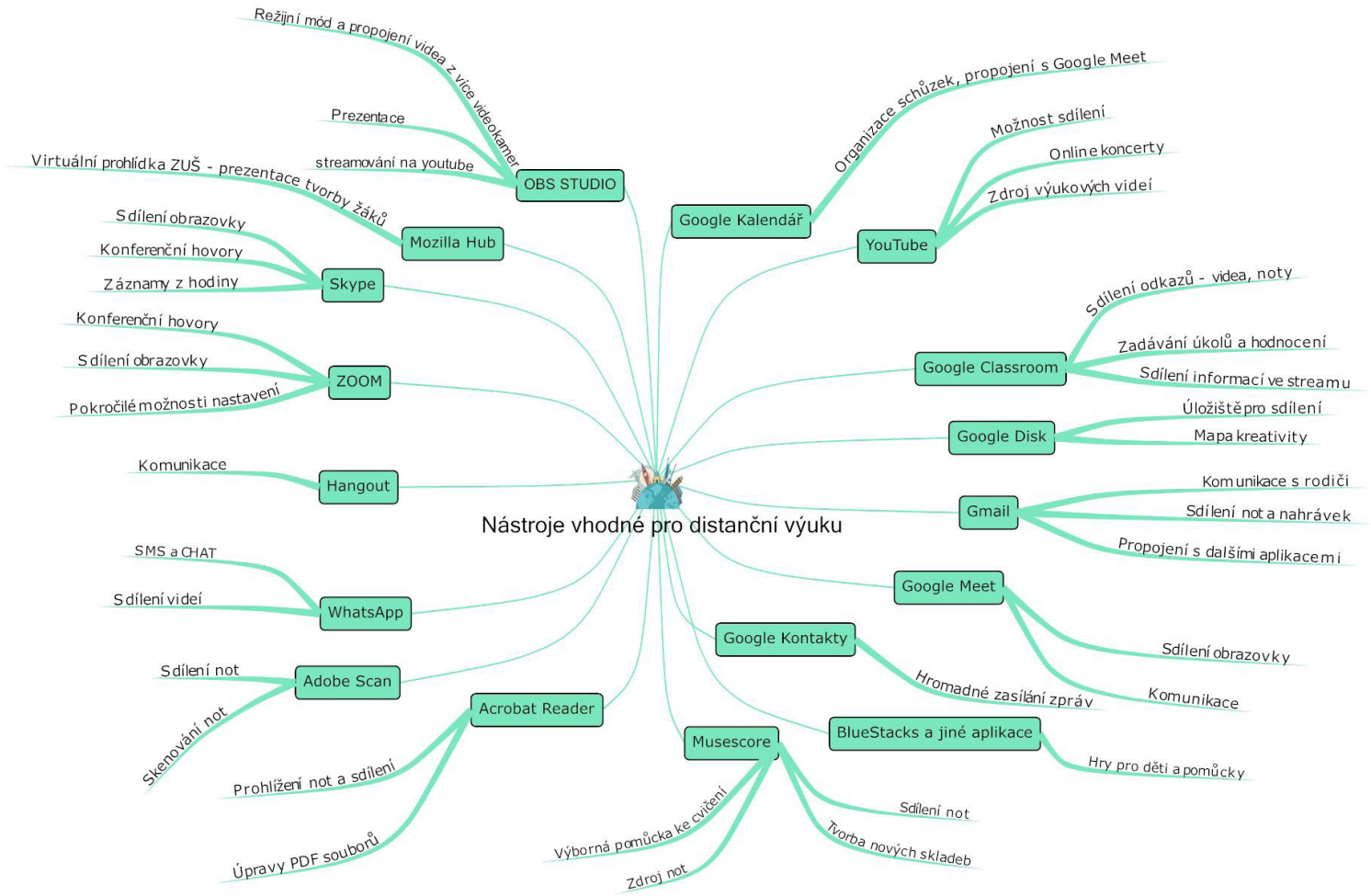
Takto nahraná videa jsou automaticky přístupná uživatelům, kteří mají přístup do daného týmu – tj. vám a studentům vašeho předmětu.

▸ Štěpán Slavík

▸ Autor pravidelné IT rubriky Pianissima BcA. Štěpán Slavík studoval hru na klavír na plzeňské konzervatoři a na JAMU v Brně ve třídě prof. Jana Jiraského. Působí jako klavírista, korepetitor a učitel hudby v ZUŠ Bedřicha Smetany v Plzni, v ZUŠ Holýšov a v ZUŠ Blokovice.

Nástroje vhodné pro distanční formu výuky na ZUŠ

Téměř celý rok se museli učitelé ZUŠ vypořádávat s distanční výukou. Každý to dělá po svém, možností je mnoho. V zásadě se jedná o dvě formy výuky - sdílení nahrávek či online hovory prostřednictvím různých aplikací. Je jich velké množství, například Skype, Google Meet, ZOOM a další podobné platformy. Učitelé si mohou vybrat dle svých potřeb – podle věku žáků, technických možností apod. Výhodou těchto aplikací je využití zdarma. Pomocí sdílení obrazovky je možné pracovat s notami ve formátu PDF, sledovat videa na YouTube, společně s žákem plánovat výuku a zaznamenávat hodiny k následnému domácímu procvičování.

V průběhu roku jsem se s různými aplikacemi seznamoval a snažil se je ve své výuce využívat. Hodnotil jsem, jak se které dají využít a zda splňují má očekávání. Následovalo testování aplikací na straně mých žáků. Jako nejvhodnější se mi jevily produkty společnosti Google.

Vytvořil jsem myšlenkovou mapu, která je přehledem všech aplikací, které je možné využít pro online výuku hry na klavír. Najdete zde všechny vhodné aplikace pro sdílení nahrávek, vytváření PDF kopií not, vytváření či úpravy skladeb, sdílení informací, prohlížení not a další. Většina aplikací funguje na všech mobilních zařízeních a počítačích.

▸ Koloman Zachar

▸ *Autor článku Bc. BcA. Koloman Zachar je absolventem Konzervatoře v Teplicích ve třídě Mgr. Hany Tölgové a bakalářského studia na PF UJEP v Ústí nad Labem – obor Hra na klavír ve třídě Mgr. Petra Slavíka. V roce 2016 dokončil bakalářské studium oboru Klavírní pedagogika na HF JAMU v Brně ve třídě prof. Jana Jiraského. Momentálně pedagogicky působí na ZUŠ Klementa Slavického v Kadani.*

Pianissimo 1. číslo / 6. ročník 2020 - 2021

Šéfredaktorka: Mgr. BcA. Miroslava Raková

Hlavní poradce a odborná pomoc: prof. MgA. Alena Vlasáková

Jazykové korektury: Mgr. Jana Lišková Kvochová, Mgr. Věra Chmelová, Ph.D., Mgr. Romana Olivíková

Autoři článků: Mgr. Inna Aslamas, Mgr. Renata Bialasová, PhDr. Alena Burešová, CSc., MgA., PGAD Lucie Halíček Czajkowská, MgA. Martin Fišl, Mgr. Eva Horáková, Linda Horňáková, MgA. Radka Hreňová, Mgr. Věra Chmelová, Ph.D., Mgr. Jitka Rafajová (roz. Mauricová), Mgr. BcA. Miroslava Raková, BcA. Štěpán Slavík, BcA. Martina Vlčková, Bc. BcA. Koloman Zachar, BcA. Petra Zíková, MgA. Kristýna Znamenáčková

Grafická úprava: David Rak
Soutěže a propagace: BcA. Radka Hajšelová
E-mail: rakova.m@pianissimo.cz.

Fotografie na titulní straně: Studenti doktorského studia při online přednáškách a koncertech v rámci konzultačních dnů MC: MgA. Pavel Zemen (vlevo nahoře), MgA. Dominik Gál (vpravo nahoře), MgA. Kristýna Znamenáčková (vlevo dole) a MgA. Viktor Vojnovič (vpravo dole).

Časopis je k dispozici ke čtení i stažení na stránkách: www.pianissimo.cz